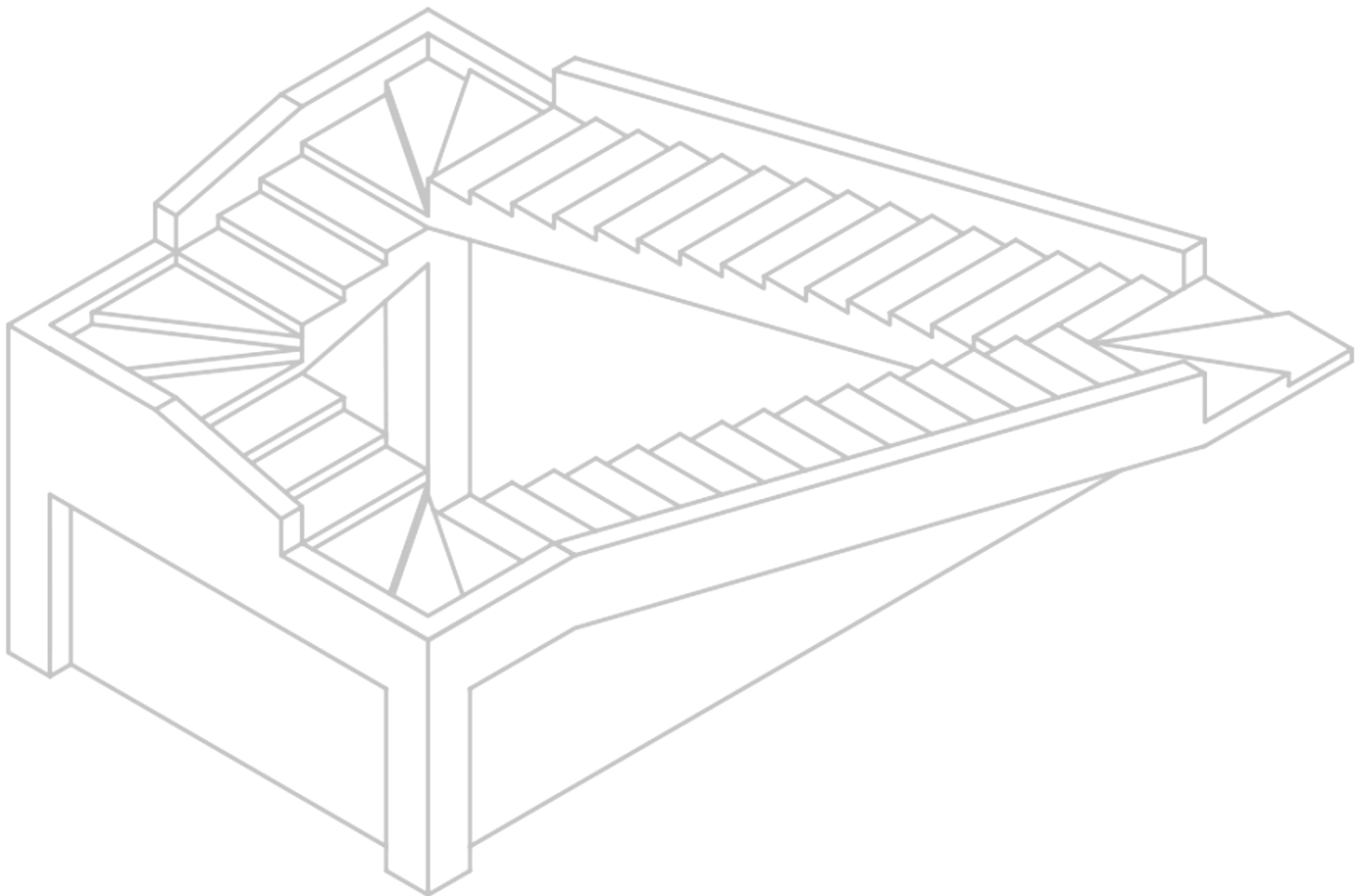

Anàlisi del model d'escala com a estratègia d'intervenció al sensellarisme

**Màster en Polítiques Socials i
Acció Comunitària – IGOP**

**Alumna: Marta Bordas Alfaro
Tutor: Albert Sales Campos
Data d'entrega: 28 de juny del 2021**

RESUM

En aquest treball, s'analitza el Model d'Escala o Continuum of Care, com estratègia d'intervenció predominant en l'àmbit del sensellarisme. A nivell teòric, a la primera part, es realitza una aproximació a la conceptualització del sensellarisme i a l'evolució de les respostes polítiques per fer-hi front. A la segona, s'aprofundeix sobre el plantejament lògic del Model d'Escala. La tercera part té com objectiu relacionar els conceptes claus del model d'escala (mèrit, capacitació i condicionalitat) amb el paradigma que orienta les polítiques socials actuals i el marc discursiu que l'acompanya i el justifica. Per últim, a nivell de treball de camp, es realitza una aproximació a la intervenció duta a terme des del model d'escala a través d'entrevistes a professionals, per tal de comprendre com és la seva posada en pràctica i quines repercussions té sobre la intervenció professional.

Paraules clau: Model d'Escala. Sensellarisme. Polítiques Socials. Exclusió Social.

ABSTRACT

In this work, the Staircase Model or Continuum of Care is analyzed as a predominant intervention strategy in the field of homelessness. At a theoretical level, in the first part, an approach is made to the conceptualization of homelessness and to the evolution of political responses to deal with this issue. In the second part, it delves into the logical approach of the Staircase Model. The third part aims to relate the key concepts of the Staircase Model (merit, training and conditionality) with the paradigm that guides the current social policies and the discursive framework that accompanies and justifies it. Finally, at the level of fieldwork, an approach is made to the Staircase Model intervention through interviews with professionals, in order to understand how it is implemented and what repercussions it has on professional intervention.

Keywords: Staircase Model. Homelessness. Social Policies. Social Exclusion.

Número de paraules (resum, referències i annexes no inclosos): 13.904

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. METODOLOGIA	5
3. MARC TEÒRIC	7
3.1 Aproximació conceptual al sensellarisme	7
3.1.1 Enfoc centrat en factors individuals	8
3.1.2 Enfoc centrat en factors estructurals	8
3.1.3 Tipologia Europea del Sensellarisme i l'Exclusió Residencial	9
3.2 Respostes Polítiques al sensellarisme	11
3.2.1 Evolució	11
3.2.2 Context actual	12
3.3 El Model d'Escala o Continuum Care	14
3.3.1 Plantejament del Model	14
3.4 Orientacions i tendències en les Polítiques Socials	17
3.4.1 Canvi de Paradigma	17
3.4.2 Marc Discursiu	19
3.5 L'atenció al sensellarisme a la ciutat de Barcelona	23
4. Anàlisi de Resultats	25
5. Conclusions	36
6. Referències	40
7. Annexes	45
7.1 Consentiment Informat	45
7.2 Transcripció Entrevistes	47
7.3 Cronograma Treball	93

1. INTRODUCCIÓ

Ens trobem en una societat complexa, en continus canvis que afecten profundament al treball, els models familiars i els sistemes de protecció (Matulic, 2016) donant lloc a noves formes d'exclusió social i retrocés de drets. Com explica Standing (2011), un dels elements més importants d'aquest nou context és la precarització del treball. Fet que ha provocat que la distància entre el que històricament s'havia concebut com a marginal i circumstancial s'hagi fet estreta fins a tal punt que les fronteres de l'exclusió social s'estenen avui a un ampli número de població (Font i Langarita, 2015).

Paral·lelament, veiem, com apunta Subirats (2007:17), que “en les últimes dècades estem assistint a un dèficit de les polítiques clàssiques de benestar que limiten la capacitat de resposta davant les noves i canviants realitats socials”. I per altra banda, com aquest dèficit de polítiques, no es limita únicament a la reducció a nivell de finançament i despesa en protecció social, sinó que també es combina amb una reorientació qualitativa de les polítiques socials (Adelantado, 2017).

Serà, sobre aquest escenari que el present treball s'interessarà per conèixer com s'està responent en el context actual al sensellarisme, fenomen que representa la cara més visible i extrema dels processos d'exclusió social. Ja que, paral·lelament al seu augment — com a resultat de les retallades de polítiques socials, expansió de polítiques de control migratori, precarització del treball, crisis hipotecària i les creixents dificultats d'accés al mercat d'habitatge públic i privat (Matulic, 2016) — s'evidencia també, una progressiva diversitat i pluralització entre les trajectòries vitals i perfils de les persones en situació de sense llar. Com assenyala la Estrategia Nacional Integral para Personas Sin Hogar 2015-2020, "al analizar los últimos datos ofrecidos por el Instituto Nacional de Estadística, las tendencias actuales apuntan a que “el conjunto de personas sin hogar muestra características más similares a la media del conjunto de la población” (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2016:22)

Així doncs, centrant-nos en l'anàlisi del Model d'Escala, com estratègia d'intervenció predominant al sensellarisme, tant en el context espanyol com europeu, volem aprofundir sobre la orientació política que pren la resposta donada i com es tradueix en la seva posada en pràctica, a través de la mirada i experiència professional.

2. METODOLOGIA

El present treball tracta d'una recerca exploratòria de perspectiva qualitativa que pretén analitzar el Model d'Escala com a política d'intervenció al sensellarisme.

Es tracta d'una recerca de perspectiva qualitativa ja que s'atorga molt de pes a l'estudi realitzat a través de fonts bibliogràfiques. I per altra, es contrasta la recerca teòrica amb l'observació directa sobre l'objecte d'estudi a través d'entrevistes a professionals. Es parteix d'un enfoc hermenèutic, és a dir, de reconstrucció del significat que els subjectes que protagonitzen i construeixen una realitat social, donen als fets (Ibáñez, 1990).

Per altra banda, aquesta recerca es desenvolupa sota el paraigües del paradigma sociocrític ja s'entén que el coneixement està determinat pels processos socials, històrics i econòmics del moment i que cap teoria és totalment neutre, imparcial o escèptica (Solà, 2009). No obstant, tal com diu León (2018), per no caure en un relativisme pur i oferir validesa en els resultats s'han fet conscients els riscos que ens pot portar la nostra subjectivitat en la investigació i així evitar biaixos i manipulacions durant la recerca.

L'estudi parteix de la següent premissa: El Model d'Escala parteix d'una lògica del mereixement i no de reconeixement de drets, focalitzant-se sobre els factors individuals de les persones en situació de sense llar per tal de revertir la situació.

Aquesta premissa deriva amb la següents preguntes: Com sorgeix i es justifica l'orientació individualitzadora del Model d'Escala? Com és tradueix aquest tipus de plantejament en la seva posada en pràctica i com repercuteix en la praxis professional? Representa aquest model una estratègia efectiva per revertir les situacions de sensellarisme? S'han produït transformacions significatives en les respostes polítiques per fer front al sensellarisme?

D'aquestes preguntes es defineixen els objectius descrits a la següent taula:

TAULA 1: Objectius generals i específics

Objectius Generals	Objectius Específics
1. Analitzar el model d'escala com estratègia d'intervenció al sensellarisme	1.1 Conèixer com es defineix i es conceptualitza el sensellarisme. 1.2 Conèixer l'evolució de les respostes polítiques al sensellarisme 1.3 Identificar com es conceptualitza el plantejament lògic del Model d'Escala 1.4 Relacionar amb els discursos i paradigmes de les polítiques socials actuals, els següents conceptes clau del model d'escala: mèrit, condicionament i capacitat individual. 1.5 Conèixer la posada en pràctica del model d'escala a través de l'experiència professional.

Font: Elaboració pròpia

DISSENY

Aquesta recerca es divideix en tres fases. La primera, d'observació directa a través de la pròpia praxis professional dins un servei especialitzat d'atenció al sensellarisme de la ciutat de Barcelona. Aquesta observació prèvia, ha permès establir les preguntes inicials, i posteriorment definir els objectius. Ja que com diu, Ruiz (1996:126), "l'observació és captada per la persona que observa mitjançant claus que posteriorment analitza i interpreta, obtenint un coneixement sistemàtic, profund i complet de la realitat observada que la fa diferent pel seu caràcter intencional i sistemàtic."

La segona fase, de revisió bibliogràfica, per establir un marc general d'interpretació que permetés ampliar el coneixement sobre el tema tractat i donés resposta a les qüestions plantejades inicialment. A través de l'aproximació a la conceptualització del sensellarisme i les diferents formes d'abordar-lo al llarg de la història, fins arribar al Model d'Escala, tot aprofundint en el seu plantejament. I per últim, una aproximació a l'enfoc individualitzador de les polítiques socials actuals i el marc discursiu que l'acompanya. L'estratègia d'exploració ha estat flexible i s'ha modificat a mesura que s'ha recollit la informació i s'han anat assolint els objectius de la investigació.

L'última fase, l'ha conformat l'aproximació a la praxis professional duta a terme des del Model d'Escala. S'ha realitzat a través d'entrevistes semiestructurades i en profunditat a cinc professionals de l'equip de Medi Obert del servei especialitzat d'atenció al sensellarisme de l'Ajuntament de Barcelona. A través d'aquestes s'ha volgut conèixer com influenciava la lògica del plantejament d'escala sobre la intervenció professional i com es percebia l'efectivitat en la seva posada en pràctica.

Anàlisi i recollida de dades

Per a la recollida de dades, s'ha optat per la gravació de les entrevistes i posterior transcripció literal per tal de possibilitar la codificació d'informació extreta, anàlisis i selecció d'aquella més rellevant respecte els objectius plantejats. Previ a l'entrevista, s'ha informat als participants sobre els objectius de la recerca i les condicions en les que es desenvolupava a través del document de consentiment informat que s'adjunta a l'apartat d'annexes.

En quant a les limitacions de la recerca cal esmentar, que no presenta probabilitat de generalització de dades donat que aquestes s'han obtingut d'una mostra molt reduïda. Per tant, cal tenir present que els resultats del treball de camp no es podran transferir a altres casos, territoris, professionals i/o serveis no estudiats. No obstant, aquest fet no resta vàlida en els resultats extrets d'aquesta mostra ja que "en els estudis qualitatius la vàlida correspon a l'exactitud o la credibilitat d'una descripció, explicació, interpretació, o qualsevol altre tipus d'anàlisi" (Maxwell, 1999: 159).

3. MARC TEÒRIC

3.1 APROXIMACIÓ CONCEPTUAL AL SENSELLARISME

Definir què s'entén per *sensellarisme* (*homelessness*) és de gran importància ja que no és una mera descripció. Aquesta determinarà les polítiques i formes d'intervenir que s'aplicaran per tal de fer-hi front (Argemí, 2017). No obstant la seva importància, cal assenyalar que esdevé una fita complicada, ja que gairebé no es contenen amb definicions consensuades a causa de la complexitat i diversitat de situacions que convergeixen amb la manca d'una llar pròpia.

El sensellarisme, com afirma Rais Fundació (2015), esdevé una de les situacions més extremes de pobresa i es tracta d'un fenomen complex que comporta una ruptura relacional, laboral, cultural i/o econòmica.

Es coneix però, que la seva conceptualització ha anat transformant-se al llarg del temps, així com, la categoria emprada per designar les persones que s'han trobat en aquesta situació; "indigent", "marginat", "captaire", "transeünt", "rodamon", "sense sostre", etc. Totes elles, acompanyades al llarg de la història d'una forta càrrega estigmatitzadora i criminalitzadora (Cabrera i Rubio-Martín, 2008).

3.1.1 Enfoc centrat en factors individuals

Les primeres aproximacions acadèmiques al fenomen posaven el focus sobre les característiques individuals de la persona, fet que projectava una imatge estereotipada d'aquestes. Presentant-se como una qüestió estàtica en la que els dèficits i els problemes personals n'eren l'origen (Cabrera i Rubio- Martín, 2008). Les definicions s'orientaven a establir un perfil de la persona sense llar, on s'accentuava la sociabilitat defectuosa, els problemes d'addiccions i/o de salut mental, la manca de capacitat d'assumir responsabilitats socials, la inadaptació social, etc. (Síndica de Greuges de Barcelona, 2017). Considerant-les, com un col·lectiu amb característiques pròpies i classificant-les en una categoria molt pròxima a la desviació social (Sales, 2017a).

Des d'aquest enfoc, es posa l'accent sobre les mancances personals que cal superar per tal de trobar sortida a la situació de sense llar, desvinculant la problemàtica dels processos i causes estructurals que fomenten la desigualtat i generen els processos d'exclusió. Aquesta visió ha conduït, com diu (Matamala, 2019) a oferir majoritàriament respostes de tipus assistencial que no són capaces d'abordar el problema en termes d'erradicació, sinó que comporten la seva gestió en termes de neutralització, quan no de reproducció.

3.1.2 Enfoc centrat en factors estructurals

Com apunta Facal i Rodríguez (2019), encara que gairebé no es disposi de xifres i la informació estigui molt fragmentada, actualment es coneix que el conjunt de persones que es troben en aquesta situació està conformada per trajectòries i perfils diferents que convergeixen en la carència d'un habitatge propi. Fent més evident que, com diu Sales (2017a), parlar de persones sense llar com un col·lectiu amb trets comuns esdevé, sobretot, una simplificació estigmatitzadora.

És així com, l'enfoc individualitzador, dins l'àmbit acadèmic i institucional ha mostrat cada cop més dificultats per sostenir-se per no tenir en compte aspectes vinculats als dèficits estructurals,

relacionats amb l'accés a l'habitatge, la precarització del mercat de treball, etc. (Síndica de Greuges de Barcelona, 2017). Com explica Rubio-Martín (2017a), en l'actualitat, entre els diferents professionals implicats, encara que no existeixi ni un consens ni una definició oficial, és majoritari l'acord al voltant dels enfocaments estructurals a l'hora d'explicar aquesta problemàtica.

Tot i que en l'imaginari col·lectiu segueixen tenint molt de pes les representacions vinculades als factors individuals, des de l'àmbit acadèmic i institucional s'inicia un canvi d'enfocament que es centra en la situació i no tant en la persona, és a dir, en "l'estar sense llar", i no tant en "el ser sense llar", tendint a entendre-ho com la impossibilitat d'accedir a un habitatge digne (Sales, Uribe i Marco, 2015). I passant a definir-ho com una qüestió dinàmica i estructural de l'exclusió social (Cabrera, Rubio i Blasco, 2008) propiciant també, que es plantegi una cerca de solucions diferents.

Com afirmen Cabrera, Rubio i Blasco (2008:14);

"Entender el sinhogarismo en términos de exclusión residencial significa abandonar la visión del mismo como una cuestión de desarreglo personal y de desadaptación individual. Es más, muchas de las conductas especiales o extrañas de quienes se encuentran sin techo no son sino una respuesta adaptativa a las condiciones extremas en que viven."

3.1.3 Tipologia europea de sensellarisme i exclusió residencial (ETHOS)

Encara que actualment continuï existint una manca d'acord entre països a l'hora de definir i abordar la problemàtica, si que es pot parlar d'un cert consens a nivell europeu per adoptar com a marc de referència el sistema de categories ETHOS. Sistema creat per FEANTSA¹ el 2005 amb la voluntat d'establir una definició més àmplia del sensellarisme i construir una eina útil per abordar el disseny de polítiques públiques en aquesta matèria. Aquest sistema es conforma a través de 13 escenaris diferents que es descriuen a la taula següent, en funció de les condicions físiques d'habitabilitat que té l'espai on viu una persona, la vida social i privada que li permet i el règim legal d'utilització (Síndica de Greuges, 2017).

¹ Federació Europea d'Associacions Nacionals que Treballen amb Persones Sense Llar

Figura 1 : Tipologia Europea de Sensellarisme i Exclusió Residencial (ETHOS)

ETHOS - EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION	
Sense sostre (roofless)	1. Viure en un espai públic (sense domicili)
	2. Pernoctar en un alberg i/o forçat a passar la resta de dia en un espai públic
Sense habitatge (houseless)	3. Estanta en centres de serveis o refugis (hostals per sense sostre que permeten diferents models d'estança)
	4. Viure en refugis per a dones
	5. Viure en allotjaments temporals reservats als immigrants i demandants d'asil
	6. Viure a institucions: presons, centres d'atenció sanitària, hospitals sense tenir on anar, etc.)
	7. Viure en allotjaments de suport (sense contracte d'arrendament)
Habitatge insegur (insecure housing)	8. Viure en un habitatge sense títol legal (viure temporalment amb familiars o amics de forma involuntària, viure en un habitatge sense contracte d'arrendament- s'exclouen els ocupes-,etc.)
	9. Notificació legal de l'abandonament de l'habitatge
	10. Viure sota l'amenaça de violència per part de la família o la parella
Habitatge inadequat (inadequate housing)	11. Viure en una estructura temporal o xabola
	12. Viure en un habitatge no apropiat segons la legislació estatal
	13. Viure en un habitatge massificat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'actualització de la classificació ETHOS realitzada per FEANTSA el 2017

La identificació d'aquests diferents graus d'intensitat d'exclusió residencial pretén trencar amb la distinció clàssica entre la societat majoritària que disposa de domicili i les persones que pernocten al carrer o a albergs (Sales, 2017a). Aconseguint passar d'una definició de "sensellarisme restringit", que es refereix únicament a la carència de domicili, cap a una definició de "sensellarisme extens", abastant el total de situacions en que l'allotjament no reuneix les mínimes condicions dignes d'habitabilitat (Cabrera i Rubio-Martín, 2008), i per tant, obligant-nos a parar atenció a la cara oculta de l'exclusió residencial (de Inés, Guzmán, Verdaguer i Contreras, 2019).

En conseqüència, aquest sistema orienta a adoptar una perspectiva preventiva del sensellarisme, que incideixi en la realitat de persones que viuen en habitatges massificats, sota l'amenaça de desnonament, o a les portes de sortir d'una institució residencial sense habitatge

disponible a l'exterior, així com permet parar atenció als processos d'exclusió residencial protagonitzats per les dones i molts cops invisibilitzats (Sales, 2017a).

3.2 LES RESPOSTES POLÍTQUES AL SENSELLARISME

Aquest apartat el dedicarem a fer una petita aproximació a la orientació que han anat prenent les respostes polítiques al sensellarisme dins el context espanyol, des de les primeres dècades del s. XX fins al moment actual. Basant-nos principalment amb l'estudi de l'autora Maria José Rubio-Martín.

3.2.1 Evolució

Les persones sense llar han estat objecte d'atenció per part dels poders públics al llarg de la història. Les mesures comencen a implementar-se a partir del segle xv a la majoria de les ciutats europees a causa dels efectes produïts per l'expansió urbana, en què la pobresa va prendre un important protagonisme. Els seus principals objectius eren el control i la reclusió a les institucions benèfiques controlades per les autoritats municipals (Beltrán, 1997 citat per Cabré, García i Matulic, 2016).

Segons l'autora, Rubio-Martín (2017a), durant les primeres dècades del s. XX a Espanya, entre les persones en situació de sense llar, s'acaba de remarcar la diferència entre "pobres" i "captaires", el primer cenyit en l'àmbit de la qüestió social, i el segon en el terreny de la degradació personal i moral, ressonant encara aquella dicotomia entre la pobresa "digna" i "indigna" tan remarcada a finals del segle XIX. Segons la condició atorgada es determinava si la persona era mereixedora de càstig i regeneració moral, o de l'ajuda de les autoritats públiques. Dividint-se entre respostes caritatives i voluntaristes, provinents en gran mesura de l'església, i les higienistes de l'espai públic, a través de la recollida i mobilitat forçosa de "captaires" a espais segregats de la ciutat o albergs quasi carceraris.

És, sobre aquest escenari que es va creant una corrent d'opinió que entén el sensellarisme com un problema d'ordre i seguretat pública, que acaba culminant amb la "Ley de vagos y Maleantes" de 1933 a través la qual, les autoritats civils i judicials posen en marxa mesures de seguretat que generalment conduïen a la persecució i privació de llibertat de les persones sense llar (Rubio-Martín, 2017a).

Tal com explica Rubio-Martín (2018), no serà fins la instauració de l'Estat Social i Democràtic de Dret (1978) que la intervenció amb les persones en situació de sense llar canvia d'enfoc, i es

començarà a entendre com un problema social que cal abordar des del Sistema Públic de Serveis Socials, i no des de l'espai de l'ordre i la seguretat. Deixant enrere, de manera progressiva, un model d'actuació centrat únicament en mesures voluntaristes, moralistes i repressives, donant pas a formes d'acció social professionalitzada.

Però, tot i aquest avenç important “no es va deixar de posar el focus d'atenció als aspectes individuals de les persones (desafiliació, inadaptació personal, addiccions, etc), relegant a una posició molt secundària les causes socioestructurals (accés i manteniment de l'habitatge, precarietat laboral, fluxes migratoris, etc.)” (Rubio-Martín, 2018:482). Fet que va comporta que l'atenció social es centrés igualment en reconstruir els dèficits personals i habilitats psicosocials per la seva inserció social.

És d'aquesta manera, com a la dècada dels 90 ja es començarà a substituir el model de mobilitat forçosa, denominat “de porta giratòria”, segons el qual les persones sense llar podien restar pocs dies en un alberg per no prolongar la seva estància i desenvolupar resistències al treball, per donar lloc al model d'escala, basat en estades de més llarga durada, acompanyament social, promoció de la persona a dispositius de major exigència segons anés complint objectius, etc. (Rubio-Martín, 2018).

3.2.2 Context actual

Des dels anys 90 fins a l'actualitat, sense gairebé connexió amb altres polítiques (habitatge, sanitat, treball, etc.) el sensellarisme segueix considerant-se un problema exclusiu dels Serveis Socials Municipals d'Atenció Especialitzada (Rubio-Martín, 2017b) de l'àmbit local, des d'on segueixen liderant la coordinació d'actuacions cap a les persones sense llar. No obstant, això no exclou la necessitat d'articulació supramunicipal, un consens en quant a prestacions i equipaments, i el suport tècnic i econòmic de l'Estat i les Comunitats Autònomes (Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad, 2011 citat per Matamala, 2019).

Però com assenyala Rubio-Martín (2018), la realitat és que l'atenció al sensellarisme s'ha convertit en el sector menys desenvolupat de les polítiques socials a Espanya degut a la fallida assumpció de responsabilitats de l'administració pública en els diferents nivells. Mentre que la prestació bàsica d'allotjament sempre ha estat molt dèbil en el marc dels Serveis Socials, així com, la quasi inexistència d'habitatge públic ha fet molt difícil articular projectes d'inserció amb persones sense llar a través de l'habitatge.

Com afirma EVPPSH² (2018-2021), les entitats més actives en la defensa dels drets de les persones sense llar manifesten la necessitat d'establir com horitzó que les estratègies d'abordatge al fenomen s'orientin a l'erradicació del problema i no únicament a la seva gestió. Avançant cap al disseny de polítiques estratègiques transformadores, i no únicament orientades a donar respostes institucionals parcials centrades exclusivament en l'àmbit dels serveis socials enfocats a resoldre problemes personals d'inserció social.

Actualment, el Model d'Escala continua representant (des dels anys noranta) el model de referència a Espanya, i a la major part dels estats europeus. Tot i això, com diu Rubio-Martín (2018) els darrers anys aquest model està sent qüestionat per la manca d'efectivitat, i van guanyant terreny les propostes més participatives i menys institucionalitzades basades en l'estratègia de l'habitatge primer (Housing First) tot i que encara resulten minoritàries.

Segons la XASPLL (2017), actualment es pot parlar de tres formes diferenciades d'intervenció en l'àmbit del sensellarisme, que, no obstant al ser aplicades poden arribar a entremesclar-se.

- **Les assistencials**, centrades en resoldre les necessitats mínimes sense plantejar una estratègia de treball amb la persona a mig o llarg terme. L'atenció es fonamenta en la subsistència i no es projecta com una via d'accés als drets socials i civils. S'hi trobarien els models asilars, basats en albergs de curta estada i l'atenció a la subsistència bàsica (alimentació, vestimenta i higiene).
- **Les recuperadores o inclusives**, s'ofereix suport a partir d'un itinerari de sortida predefinit, que té com objectiu final l'assoliment d'un grau suficient d'independència i d'autonomia per part de la persona. Per aconseguir-ho, aquesta ha de superar una sèrie de reptes, vinculats generalment a la inserció laboral; es requereix el desig i la voluntat de la pròpia persona per mantenir-se en el pla de treball dirigit per professionals que el condueixen a través de diversos objectius de consecució progressiva. Dins aquesta forma d'intervenció s'hi trobaria el Model d'Escala o *Continuum Care*.
- **Les participatives**, es tracta d'un suport de tipus motivador i flexible, basat en el respecte i reconeixement de drets. Es garanteix incondicionalment l'accés a béns i serveis, com l'habitatge i la cobertura de necessitats bàsiques. Dins aquesta, s'hi trobaria el Model Housing Led.

² Sigles que fan referència al document de "Estrategia Vasca Para Personas Sin Hogar, 2018-2021"

3.3 EL MODEL D'ESCALA o CONTINUUM OF CARE

Tradicionalment i de manera predominant a la majoria d'estats europeus s'ha donat resposta al sensellarisme a partir de l'anomenat Model d'Escala, (Staircase Model o Ladder Model) (Busch-Geertsema, 2012) originari dels Estats Units, sota el nom de Continuum of Care (MCC) (Fernández, 2016).

En la gestació i desenvolupament d'aquest model a Espanya, hi va tenir un paper central Cáritas, qui el 1996 publica "Volver a Ser", programa referent per configurar aquest circuit d'atenció a persones sense llar (Rubio-Martín, 2018). Com afirma Uribe (2014: 15) " el Model d'Escala, és també l'implantat i desenvolupat a la ciutat de Barcelona. De fet, la ciutat Comtal, —com també Madrid i Bilbao— és una de les ciutats referents, per la seva experiència i la qualitat de l'execució d'aquest model ."

A continuació s'exposarà el plantejament del model d'escala destacant els tres conceptes claus; l'habitatge com a recompensa als mèrits, la capacitat de la persona en situació de sense llar i el condicionament del pla d'intervenció.

3.3.1 Plantejament del model

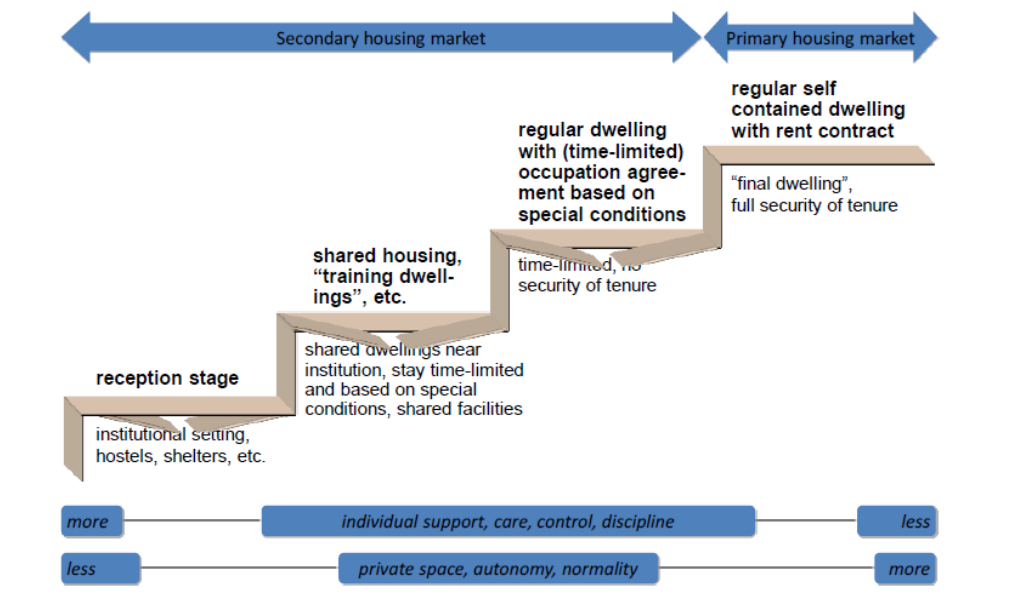
L'habitatge com a recompensa als mèrits

El Model d'Escala parteix d'entendre l'habitatge estable i independent com la meta final d'un procés d'inclusió social amb la persona en situació de sense llar, ja que, abans, haurà de passar per una sèrie de fases organitzades de manera progressiva amb uns objectius a superar a cadascun d'ells (EAPN, 2013). Es preveu l'entrada al circuit d'atenció a través dels centres d'allotjament temporals organitzats de menys exigència a més. I que a partir del compliment del pla d'intervenció personalitzat, es possibiliti l'accés als habitatges d'inclusió o pisos compartits que permetrien més independència, amb un suport socioeducatiu menys intens, i que esdevindrien el pas previ a la reinserció al mercat d'habitatge convencional, gràcies a la reincorporació al mercat laboral o amb l'obtenció d'altres rendes (Busch Geertsema, 2002 citat per Uribe, 2014).

Com explica Sahlin (1996), quant més avanci la persona en aquesta "escala", tot superant els objectius preestablerts en cada fase o nivell, millor seran les condicions en termes de qualitat

de l'espai, de llibertat i seguretat en la tinença del recurs d'allotjament. Aquest itinerari queda reflectit gràficament per Busch Geertsema (2013:16) en la següent il·lustració.

Figura 2 : Model d'Escala (Staircase of Transition)

Font: Bush-Geertsema (2013:16)

A través d'aquest plantejament, veiem que, com afirma Matamala, 2019: 84), en el model d'escala, "l'habitatge es converteix en un premi o recompensa, (encara que a la pràctica no sempre garantit) als mèrits que fan les persones ateses, que, gràcies al recolzament socioeducatiu, superen una sèrie de fases per les que adquireixen competències (abstinència, bona conducta, etc.) i van demostrant la seva preparació per la vida autònoma".

Trobem autors com Tainio i Fredriksson (2009), que qüestionen que s'entengui la llar permanent com una "recompensa" obtinguda a través de la millora del comportament de les persones en situació de sense llar, enlloc de considerar l'habitatge com un dret subjectiu.

La capacitat de la persona

Com explica Argemí (2017), el model ideal l'hem d'entendre com una escala en la que la persona no pot pujar d'esglaó fins que no s'han assolit certs canvis, progressos, millores, etc. que s'estableixen prèviament amb el professional a través d'un pla d'intervenció o procés de rehabilitació (*treatment first*).

El model d'escala planteja que un cop superats els objectius marcats en cadascun dels nivells, la persona estarà dotada d'un major grau d'autonomia i d'integració que li permetrà finalment consumir el seu procés d'inclusió fent el trànsit a un habitatge estable (Matamala, 2019). I que aquesta capacitació ha de ser prèvia a l'accés a l'habitatge ja que s'entén que "una intervenció temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no estan capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma" (EAPN Madrid, 2013:14).

Això implica, que la persona hagi de demostrar un alt nivell de compliment del tractament i/o dels compromisos preestablerts per ser considerat "preparat" o "capacitat" per a viure autònomament" (*housing ready*). Passant d'un nivell d'allotjament a un altre, tot abordant problemes d'estil de vida, consum d'alcohol, problemes de salut mental, inserció laboral, etc. (Tainio i Fredriksson, 2009).

Serà durant aquest "procés de rehabilitació", que els professionals s'encarregaran de fer el seguiment; revisant els objectius, supervisant els esforços i avenços de la persona en la resolució dels problemes i, promovent la millora de les seves habilitats i capacitats per tal de poder viure de manera autònoma (Sahlin, 1996).

El condicionament

Per altra banda, també observem que el pla d'intervenció o rehabilitació esdevé la condició *sine qua non* per accedir a l'habitatge i als recursos d'allotjament, en contraposició a models com el Housing First, des d'on es reconeix el dret a l'habitatge i s'entén com un element necessari per poder tractar, si la persona ho desitja, altres tipus de problemàtiques associades.

Accedir al circuit d'atenció estarà condicionat doncs, a acceptar certes contrapartides, com per exemple, seguir un tractament psiquiàtric o abandonar consums problemàtics. La llar o el recurs d'allotjament temporal constituïran l'incentiu o instrument de pressió per fer que la persona accepti el tractament o pla d'intervenció pautat (Llobet i Aguilar, 2016).

Diferents autors com Busch-Geertsema (2012) o Sahlin (1996, 2005) opinen que aquest condicionament d'accés i manteniment als recursos d'allotjament vinculat amb el compliment del pla d'intervenció, implica que s'hagin de treballar aspectes complexos com els mèdics, laborals, relacionals, etc. quan la persona encara es troba en una situació habitacional inestable, temporal i precària. Fet que comporta importants dificultats el tractament de problemes subjacents a la situació de sensellarisme.

3.4 ORIENTACIONS I TENDÈNCIES EN LES POLÍTIQUES SOCIALS.

Com explica Matulic (2016) la debilitació dels estats de benestar clàssics limita la capacitat de resposta davant les noves i canviants realitats socials, promovent un augment considerable del sensellarisme. El pressupost d'Espanya per a la protecció social sempre ha estat inferior a la majoria de països europeus, incidint de forma residual en els sectors desavantatgats social i econòmicament (Navarro, 2003 citat per Matulic, 2016). Però com apunta Adelantado (2017:39), la debilitació dels Estats del Benestar no es limita a la reducció de despesa en protecció social. També s'identifica una reorientació qualitativa de les polítiques socials, que individualitza i psicologitza els processos d'exclusió social; i desresponsabilitza les administracions públiques de les seves funcions garantistes de drets, redistributives i compensatòries de les causes estructurals de l'exclusió social (Font i Langarita, 2015).

Com hem vist anteriorment, aquesta orientació individualitzadora de les polítiques socials queda reflectida sobre el propi plantejament lògic del Model d'Escala, analitzat a través de conceptes claus com el mèrit, la condicionalitat i la capacitació de la persona sense llar. Pensem doncs, que és d'interès comprendre com s'introdueix aquesta orientació de les polítiques socials i mitjançant quins instruments opera.

3.4.1 Canvi de paradigma: De l'Estat del Benestar Protector a l'Estat del Benestar Inversor

Adelantado (2017) ens parla dels progressius canvis en les polítiques socials, tant quantitatius (nombre i recursos destinats), com qualitius (l'orientació que prenen). Del canvi de paradigma de l'Estat del Benestar Protector (del 1945 al 1975) característic de les societats industrials, al de l'Estat del Benestar Inversor o Social Investment Welfare State (a partir del 1995 fins l'actualitat), havent passat pel Neoliberal (1975-1995).

Així doncs, segons Adelantado (2017) les polítiques socials han substituït la seva funció "compensatòria" o "reparadora" de les desigualtats ocasionades pel mercat (drets universals i redistribució per aconseguir la igualtat), per una funció d'activació, ocupabilitat i d'inversió en les capacitats personals dels ciutadans a la recerca de solucions individuals. Produint-se un canvi de centralitat: dels drets dels ciutadans a les responsabilitats dels individus.

3.4.1.2 El Paradigma de la Inversió Social

Segons Zalakain (2013), la Inversió Social es presenta actualment com el paradigma hegemònic, essent una de les bases filosòfiques i conceptuals de les polítiques socials que impulsa la Unió Europea. Des del punt de vista dels principis bàsics i instruments en els que es basa, destacarem:

- **Focus sobre el capital humà per la inclusió a través del mercat d treball.** Com diu Aguilar (2017), es té l'objectiu de maximitzar el capital humà de les societats postindustrials promovent un accés tan ampli com sigui possible de la població al mercat laboral a través de la formació i l'educació. Com explica Rubio (2017) l'objectiu dels estats de benestar europeus, no és proporcionar seguretat davant els riscos d'un mercat laboral caracteritzat per treballs menys segurs i formes contractuals més precàries, sinó capacitar els individus per adaptar-s'hi.
- **Preparar abans que reparar.** Per Morel, Palier y Palme (2012) citat per (Zalakain, 2013), hi ha un canvi d'èmfasi. D'unes polítiques orientades a la reparació a unes polítiques orientades a la preparació, "preparing rather than repairing". És a dir, "preparar" a la població per a prevenir certs riscos relacionats amb una major inestabilitat laboral i familiar, més que "reparar" mitjançant prestacions de garantia d'ingressos. La seguretat, ara, és la capacitat de fer front als reptes, adaptar-se gràcies a l'aprenentatge continu i adquirir noves capacitats o actualitzar les velles (Inza, 2012).
- **L'Activació i condicionalitat.** S'entén que l'atur no és conseqüència d'un problema macroeconòmic, sinó d'una mà d'obra insuficientment preparada i qualificada (Abrahamson, 2010 citat per Rubio, 2017). Per tant, els principals instruments promoguts són les anomenades polítiques activadores. Aquestes inclouen una diversitat de mesures per millorar l'empleabilitat i servir com a trampolí cap a la inclusió laboral i social. El focus en l'activació fa que l'objectiu principal de la intervenció sigui el treball sobre les competències, motivacions, capacitats, habilitats de l'individu, i que aquestes passin a entendre's com les causes del problema d'exclusió (Serrano, Fernandez y Artiaga, 2012). Per altra banda, s'aplica un caràcter condicional a les prestacions. S'exigeix la participació a determinats programes o activitats com a contrapartida dels beneficis aportats per les polítiques socials. Reforçant així la idea de que els individus han de mantenir-se a ells mateixos i no generar dependència amb l'Estat (Freijeiro, 2008).

3.4.2 Marc discursiu

Acabem de veure com a través del canvi de paradigma de l'Estat del Benestar, s'accentua una orientació individualitzadora de les polítiques socials per fer front a la desigualtat i l'exclusió social, i a través de quins principis i instruments es respon, els quals presenten una relació directa amb els conceptes claus del plantejament lògic del Model d'Escala (mèrit, condicionalitat i capacitació).

Ara ens centrarem en quines idees i retòriques plantegen i justifiquen aquestes formes d'intervenció, que incideixen en l'imaginari col·lectiu i tenen repercussions en la praxis professional. Farem una revisió discursiva de la responsabilitat individual, els drets i deures de ciutadania, el workfare, el mereixement i la igualtat d'oportunitats, amb l'objectiu de comprendre com és la lectura i la mirada sobre els problemes d'exclusió social en les societats postindustrials, i com condicionen el disseny de les formes d'intervenció.

Té rellevància conèixer la construcció d'aquests discursos, ja que com apunten Font i Langarita (2015:63) “suposen una transformació en la mirada sobre les polítiques socials, sobre les funcions dels organismes públics, sobre els objectius polítics i sobre la distribució de responsabilitats”. Donant lloc a una nova forma de protecció social que passa de la lògica del dret a la lògica del mereixement (Serrano, Fernández y Artiaga, 2012), la qual queda palesa en el model d'escala.

Aquests discursos emergeixen a finals dels vuitanta, acompanyant una contraofensiva ideològica per configurar un projecte polític que anuncia obrir una “tercera via”, situada entre el liberalisme econòmic i el socialisme (Bacqué i Biewener, 2016). Aquest projecte polític que vol modernitzar les formes de govern, amb nocions com capital social, igualtat d'oportunitats, responsabilitat, ocupació, inclusió i ciutadania, etc. coincideix des de molts punts de vista amb la retòrica socioliberal que emergeix a la mateixa època a les grans institucions internacionals (Bacqué i Biewener, 2016).

La responsabilitat individual

Després de la crisi econòmica del 1929 i de la segona guerra mundial es va consensuar un compromís, on la pobresa i la inseguretat econòmica no serien un problema de responsabilitat individual, sinó un risc col·lectiu al qual respondre des de la solidaritat col·lectiva i l'intervencionisme estatal a través de polítiques keynesianes (Rubio, 2017). No obstant, a partir dels anys 80, sota la influència del discurs neoliberal, perd pes el principi de solidaritat

col·lectiva, i pren rellevància el de responsabilitat individual. Els lliberals de centre esquerra van acceptar cada cop més elements de les crítiques conservadores a l'Estat del Benestar: paternalisme, ineficàcia, etc. I van vincular més directament els drets socials amb la responsabilitat i el mereixement personal, per promoure la idea que la comunitat només està obligada a ajudar a aquelles persones que pateixen situacions que no són culpa seva (Sandel, 2020).

Ho veiem en l'afirmació de Murray (1984), creador del terme de *la cultura de la dependència*: “El responsable de l'augment de la pobresa és l'excessiva generositat de les polítiques d'ajut als indigents, ja que recompensa la inactivitat i indueix a la degeneració moral de les classes populars” (Wacquant, 2003:12). Explica que l'assistència social ha erosionat els incentius de les persones per treballar, i recorda la importància de distingir entre els “pobres” que poden i no volen treballar, els quals hauran d'assumir la seva pròpia responsabilitat de ser pobres, i aquells que són pobres “sense tenir cap culpa” ja que no tindrien la opció de treballar, com els “orfes” o les persones amb discapacitat (Duarte, 2011)

Aquesta crítica a la dependència la trobem en afirmacions com la de Reagan: “Esforcem-nos per comprovar a quantes persones podem alliberar de la dependència de les ajudes públiques fent-les autosuficients” (Sandel, 2020:8). Seguint a Serrano, Fernández i Artiaga (2012:45) podem relacionar-ho amb l'objectiu del nou Estat social “de combatre la dependència com a situació i la passivitat com actitud”.

Dels drets als deures. Nou concepte de ciutadania

Segons Rubio (2017) l'èmfasi en la responsabilitat individual condueix a reformular la noció de ciutadania social, fins aleshores influïda per les aportacions de Thomas Marshall (1950). Aquest li va atribuir una dimensió social a través de la rellevància que li donà als drets socials. S'entenia que no es pot gaudir d'una ciutadania plena en els plans civil i polític en absència de determinades condicions prèvies, les quals estan lligades, directa o indirectament, als recursos materials que fan possible una vida digna (Freijeiro, 2008).

Un dels arguments més poderosos dels nous corrents conservadors, va ser el de qüestionar la “ciutadania social” com a mecanisme integrador de la vida civil i política (Freijeiro, 2008). Segons Rubio (2017) dins el paradigma de la inversió social, aquesta noció ja no s'identifica amb els drets que proporcionen un mínim de benestar i seguretat econòmica, sinó amb els deures i

obligacions. Els ciutadans i les famílies tenen el deure d'invertir en el seu propi capital humà i futur, posant la responsabilitat individual i la gestió del self-help en primer pla en detriment dels drets socials (Bacqué i Biewener, 2016).

Com expliquen Crespo, Revilla i Serrano (2009:97) “el subjecte serà el principal responsable de la gestió del risc (de pèrdua de treball, per exemple) i aquest és considerat com un fet inevitable. Conduint-nos a concebre la ciutadania com un estatus que l'individu ha de guanyar-se, més que com un dret inviolable. La ciutadania és construïda en termes individuals, més que socials i determinada per la conducta individual. I el nucli de la qüestió social deixa de ser la relació de dependència amb el mercat per part dels treballadors i es planteja com cada cop més problemàtica la qüestió de la dependència amb l'Estat Social.”

Aquest accent en la inversió del capital humà l'identifiquem a la teoria d'Amaryta Sen (2000), un autor amb influència dins els estudis sobre desenvolupament, que construeix la noció de *capabilitat* (Bacqué i Biewener, 2016). Segons ell la ciutadania social ha d'ampliar els seus límits més enllà de la provisió de béns materials per poder gaudir d'autonomia i arribar a la realització personal. Per aconseguir-ho, haurà de disposar de determinades oportunitats socials. És en la igualtat d'aquestes oportunitats cap on ha d'encaminar-se l'objectiu de la ciutadania social. A l'acció dels poders públics correspon orientar-se cap a la seva maximització (Freijeiro, 2008).

Welfare to work o Workfare

Com explica Wacquant (2010) ha existit una tendència per part de l'Estat del Benestar a substituir la *filosofia* del “*Welfare*”, del dret a l'assistència, per la del *Workfare*, de la obligació a integrar-se en “programes o mesures que requereixen el retorn al mercat laboral perquè la persona pugui percebre les prestacions socials” (Moreno i Serrano, 2007). Com destaca Crespo, Revilla i Serrano (2009), la solució que es proposa, és la participació al mercat de treball, fonamentant les mesures activadores en una noció moral del treball com a deure civil i prerrequisit d'accés a la ciutadania.

A diferència del Welfare, el Workfare emfatitza el mèrit individual i la promoció d'oportunitats per la integració al mercat de treball. El repte principal resideix en el govern de les conductes. “Traslladant a qüestions individuals i actitudinals les possibilitats de millora de la pròpia situació, eximint la causalitat estructural, política i econòmica de qualsevol responsabilitat amb la societat i les persones” (Fernández et al. 2012 citat per Font i Langarita, 2015:63)

Un dels primers crítics de la passivitat de la ciutadania de Marshall, va ser el politòleg Lawrence Mead. Exigia que els beneficiaris de les prestacions socials treballessin com a condició d'ajut. El seu argument contra les polítiques social intervencionistes es basava en les perverses conseqüències de sentir-se alliberat de la obligació de satisfer les pròpies necessitats (Freijeiro, 2008). Mead concebia les ajudes no condicionades com una de les causes principals de l'exclusió social, al no establir una dependència entre l'ajut i el comportament dels receptors. Per aquest autor, conformaven les classes baixes individus que combinaven baixos ingressos econòmics amb una sèrie de problemes conceptualitzats com a incapacitat personal (per accedir i mantenir una feina) que no es superaven mitjançant prestacions incondicionals vistes com a "caritat estatal" (Freijeiro, 2008).

Mereixement i igualtat d'oportunitats

A partir dels anys 80 i 90, la retòrica de la responsabilitat es fa present en el discurs polític en la defensa del mèrit com a principi de la justícia. Segons Sandel (2020:79), "Al temps que ha augmentat la desigualtat s'ha potenciat la idea que som responsables dels nostres destins, i que tots acabarem on ens correspondrà si d'una vegada per totes s'aconsegueixen eliminar les injustes barreres a la igualtat d'oportunitats"

Ho veiem, per exemple, en el discurs de Theresa May citat per Sandel (2020:93)

"Vull que Gran Bretanya sigui la major meritocràcia del món , un país on tots els ciutadans tinguin una oportunitat justa d'arribar el més lluny que el seu talent i esforç els permeti (...) Vull que sigui un lloc on l'avantatge social es basi en els mèrits i no en privilegis; on sigui el talent i el treball de la persona el que importi i no on hagi nascut, qui sigui el teu pare o el teu accent."

Com diu, Page (2013) el mèrit, sembla ser, a primera vista, una manera justa de distribuir els avantatges i desavantatges. Si és just que les persones tinguin el que mereixen, qualsevol distribució feta sobre la base del mèrit individual també ho serà, independentment de quanta desigualtat existeixi. No obstant, diversos autors assenyalen que el discurs del mèrit com a criteri distributiu y artefacte de repartiment de justícia serveix per legitimar la creixent desigualtat de la societat. És a dir, es justifica l'estatus, els privilegis, les diferències salarials entre les persones, amb a la idea que "la gent té el que es mereix o s'ha guanyat" (García, 2006). Es construeix un imaginari social de "guanyadors i perdedors" moralitzant l'èxit i el fracàs.

Per tal que funcioni la idea que les desigualtats poden ser merescudes o immerescudes, cal que prèviament quedi satisfet el principi d'igualtat d'oportunitats, entès com la igual possibilitat de tots per ocupar qualsevol posició en funció d'un principi meritocràtic (Page, 2013). Seguint a Sandel (2020), sempre i quan es funcioni dins un sistema d'igualtat d'oportunitats, els mercats donaran a cada persona el que mereixi. Si tothom té la mateixa oportunitat de competir, els mercats recompensaran el mèrit. La desigualtat no serà deguda a una feblesa del sistema sinó individual. Les desigualtats esdevenen més justes, ja que totes les posicions restaven obertes a tots per igual independentment de quina fos la condició personal de cadascú (Page, 2013).

La igualtat d'oportunitats es diferencia respecte la igualtat de resultats. La prioritat és eliminar els obstacles a una competència equitativa sense que l'estructura de desigualtat hagi de ser discutida (Page, 2013)

3.5 L'ATENCIÓ AL SENSELLARISME A LA CIUTAT DE BARCELONA.

Per la realització del treball de camp s'han realitzat cinc entrevistes en profunditat a Treballadors/es Socials i Educadors/es Socials que formen part de l'equip de carrer del Servei d'Atenció al Sensellarisme a l'Espai Públic (SASSEP) de l'Ajuntament de Barcelona, anteriorment anomenat Servei d'Inserció Social (SIS). Per tal de comprendre més específicament com s'estructura i funciona el sistema d'atenció a les persones sense llar a la ciutat de Barcelona i poder analitzar de manera més acurada les informacions extretes de les entrevistes es creu convenient realitzar prèviament una breu contextualització:

La xarxa de serveis d'atenció al sensellarisme³ està formada per equips professionals i recursos públic-privats que lidera l'Ajuntament de Barcelona a través d'una xarxa assistencial denominada Xarxa d'atenció a Persones Sense Llar (XAPSLL) (Matulic, 2016).

Els serveis d'atenció s'estructuren en diversos nivells. En el primer trobem els equips de medi obert o d'atenció al carrer (actualment anomenat SASSEP) i els equips de primera acollida i tractament (SIS). Aquests equips prenen la referència dels casos atesos i es coordinen amb altres dispositius de primera línia (Cabré, Garcia i Matulic, 2016).

Els equips de carrer actuen a tots els barris de la ciutat i la seva intervenció s'orienta a la vinculació de les persones sense llar als recursos de la xarxa i a l'adherència a plans de treball personalitzats relacionats amb la millora d'hàbits, la informació, orientació i seguiment dels

³ Eglobada en les línies d'actuació del Pla d'Inclusió Social aprovat al febrer del 2005 per l'Ajuntament de Barcelona.

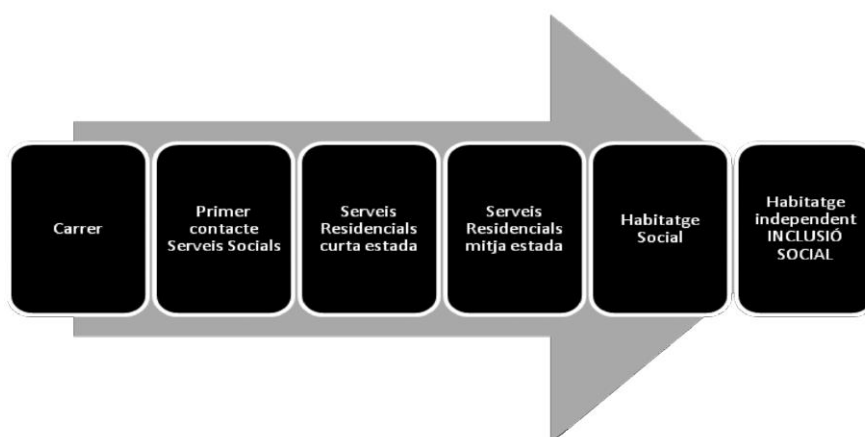
diversos aspectes relacionats amb les dificultats que puguin presentar les persones ateses (Cabré, Garcia i Matulic, 2016). Es tracta d'actuacions socioeducatives realitzades des de la proximitat i la flexibilitat, basades en la participació voluntària i l'establiment d'un vincle de confiança des d'on es puguin abordar les seves problemàtiques (Raymond i Peter, 2010) evitant la desinformació i desvinculació de la persona sense llar amb els serveis socials i recursos de la ciutat.

El focus de la resposta residencial a Barcelona, està centrat, en els diferents tipus de Serveis d'Acol·lida Temporal amb estades màximes de 3 mesos a 1 any formats per:

El CPA (Centre de Primera Acol·lida, d'accés directe, contacte i inici de treball), el CRAB (Centre Residencial d'Atenció Bàsica per perfils "cronificats" i amb poc compromís inicial) i el CRI (Centre Residencial d'Inclusió, de més nivell de compromís i treball cap a la màxima autonomia) (Cabré, Garcia i Matulic, 2016). A banda d'aquests, la xarxa disposa de servei d'habitatge d'Inclusió (amb uns 50 pisos l'any 2016) i serveis de centre de dia, higiene i alimentació (que complementen el model centrat en l'acollida temporal, sovint condicionada a la no possibilitat de romandre al centre en horari diürn).

El disseny d'itineraris s'organitza sota el model d'escala tradicional (Uribe, 2014 i Cabré, Garcia i Matulic, 2016) on l'atenció passa del carrer als serveis d'acollida temporal de Primera Acol·lida (CPA), per optar a una plaça en un d'Atencions Bàsiques (CRAB), d'aquest, a un d'Inclusió (CRI) i d'aquí a un Habitatge d'Inclusió (Uribe, 2014) sempre i quan la persona vagi progressant a través del seu pla d'intervenció.

Figura 2: Disseny d'itinerari basat en el Model d'Escala

Font: Uribe (2014)

4. ANÀLISI DE RESULTATS

4. La intervenció professional duta a terme des del Model d'Escala

4.1 Relació de la Intervenció professional amb el Model d'Escala

S'observa que la totalitat d'entrevistats/des identifiquen la lògica del model d'escala com el plantejament generalitzat des d'on s'enfoca la resposta al sensellarisme a la ciutat de Barcelona. No obstant, alguns/es esmenten, que tot i identificar la lògica del model d'escala com la predominant, també hi coexisteixen recursos que parteixen d'altres enfoc, com el Housing First.

“En el disseny, a mi sí que em sembla que està pensat en un model d'escala encara que hi hagi coses que no encaixen. Després hi hagut l'altre model de Housing First però és mínim, no sé si a tot estirar hauran tret entre 70 i 100 pisos i també hi ha algun afortunat que li ha tocat el pis del patronat o habitatges de la caixa però les condicions ja no són tan bones, però tots aquests són afortunats perquè es molt poc habitual, es una minoria.” (P3)

Aquesta fet, respon a la realitat concreta que presenta la ciutat de Barcelona en relació al model d'atenció de persones sense llar, que com apunta Uribe (2014) està en línia amb el model de “cadena integrada”, que busca la màxima contribució de tots els serveis de la ciutat en la promoció de l'autonomia, de manera coordinada. No obstant, el mateix autor refereix que es fa estructurant els processos des de la lògica del model “d'escala tradicional”, com hem vist anteriorment.

Ara bé, si per una banda, s'identifica el model d'escala tant en el disseny dels recursos com en l'enfoc que pren la intervenció professional, per altra banda, s'assenyala que a la pràctica no sempre es funciona seguint aquesta lògica d'ascens progressiu, principalment en el moment de realitzar les derivacions inicials als recursos d'allotjament. Queda reflectit que no totes les persones inicien el circuit d'atenció des del recurs d'allotjament de nivell més baix (CPA en el cas de Barcelona), sinó que en molts dels casos que la persona compleix amb els criteris d'un centre⁴ de nivell superior, és possible pels professionals sol·licitar plaça directament a aquest. Es podria dir, doncs que alhora de fer les derivacions, es funciona més sobre una lògica de cartera de serveis, seguint la premissa de buscar aquell centre disponible que s'ajusti més al perfil de la persona.

⁴ D'entre els requisits d'accés a certs recursos d'allotjament de nivell superior s'esmenten alguns com, no presentar consums actius o problemes de salut mental, motivació i acceptació per seguir el pla de treball, bona conducta i disposar de permís de residència i treball en el cas de les persones estrangeres per la inserció laboral.

“No tots els usuaris comencen pel nivell d'alberg més baix. Segons el perfil de la persona. N'hi ha que directament se'n van a un que hi ha un recurs de consums controlats, (...) o una possible inserció laboral, i algú que està més avançat pot passar directament a Sant Joan De Déu. El que és més dubtós és que després aconseguixi l'habitatge. En molts casos no comencen per CPA.” (P3)

4.1.2 Concepció de l'encàrrec professional

En relació a com els professionals entrevistats conceben els seu encàrrec, s'identifica que existeix entre la majoria, certa incertesa al voltant de l'objectiu final o la missió plantejada per part de la institució.

“No hay una petición clara por parte del ayuntamiento de con que finalidad se atiende a las personas o se hacen los planes de trabajo. Si está definido en alguna parte yo no lo conozco.” (P5)

Tot i això, varis d'ells/es, consideren que l'objectiu és, en primer lloc, obtenir dades sobre les persones sense llar, i en segon lloc, millorar les seves condicions de vida facilitant l'accés a drets (sanitat, padró, etc.) i recursos bàsics (menjadors socials, dutxes, centres d'allotjament temporals, etc.)

“L'ajuntament espera que com equip tinguem unes dades, perfils, ubicacions de gent que esta al carrer i que nosaltres mirem d'atendre aquestes persones en bastants temes, documentació, sanitat, allotjament, i és el que procurem fer.” (P3)

Paral·lelament, s'observa que cap d'ells/es percep que l'encàrrec sigui el d'aconseguir sortides definitives “del carrer” de les persones sense llar. No obstant, alguns/es, verbalitzen que tot i ser conscients que no s'espera això d'ells/es, sí que es marquen aquest objectiu final en molts casos. D'altres, manifesten cert malestar i contradicció respecte el fet de no enfocar la seva intervenció en revertir la situació de sense llar, i únicament enfocar-la en una millora de les condicions de vida de la persona que pernocta al carrer.

“Jo crec que l'encàrrec que tenim des de l'ajuntament és el d'intentar millorar la situació de les persones que viuen al carrer, estant al carrer. El que nosaltres intentem, que igual ens sobrelimitem, com objectiu final en molts dels casos, és que surtin del carrer. Tot i que en molts casos veus que serà molt complicat (...) i llavors et dediques a intentar ajudar-lo al màxim que puguis encara que no ho vegis factible...Però tu no sents que ells esperin de tu que treguis a gent del carrer, no, en moltes ocasions no. (...) Que nosaltres vulguem no vol dir que l'encàrrec de l'ajuntament sigui aquest.”(P2)

“No, no, tant de bo que s'esperés això. El meu objectiu del principi quan jo vaig entrar des de la meva innocència era treure a gent del carrer perquè si no, no sé perquè es deia servei d'inserció social o servei d'atenció al sensellarisme com es diu ara no? Per què, què has de fer amb una persona sense llar, donar-li llar no d'alguna manera? Llavors jo des de la meva innocència vaig pensar que l'objectiu del servei seria aquest.

Crec que els propis usuaris també venien a mi pensant que jo podria “solventar” aquest objectiu i recordo sobretot al principi una de les coses que més em costaven era dir no, jo no et trauré del carrer. Jo et donaré suport però tu continuaràs al carrer” (P4)

També són significatives les aportacions que manifesten que el veritable interès de l'administració vers la seva tasca professional és el del control i la gestió de l'impacte de les persones sense llar a l'espai públic.

“Si te soy muy sincerx para el ayuntamiento creo que lo único que importa son los nombres y los datos cuando una persona da, lo que ellos creen, problemas para los vecinos, barrio, comunidad. Para lo único que se interesan por nosotros. Con los años que hace que yo llevo aquí nunca se han interesado por cuantos casos llevo, cuáles son las problemáticas, que es la cosa más difícil que me encuentro a la hora de poder ayudar a las personas, poder acceder a un recurso de alojamiento (...) Entonces lo que me da a entender es que al ayuntamiento lo único que les interesa es el número de personas sin hogar, decir que tiene una “xarxa” que los atiende, datos y utilizarnos cuando un usuario pueda dar problemas de cualquier clase”. (P5)

4.1.3 La comprensió del sensellarisme

La majoria de professionals defineixen el sensellarisme des d'un enfocament multicausal on s'identifiquen diversos factors en les trajectòries personals que poden esdevenir desencadenants del sensellarisme. Destaquen la pèrdua de vincles familiars i de xarxa social, que segons l'opinió d'alguns/es, és gràcies a aquesta que es sostenen moltes situacions de vulnerabilitat habitacional. Per altra banda, també es fa referència a problemes de salut mental i/o física, així com també, aquells relacionats amb les drogodependències.

La majoria perceben que el nombre de persones sense llar ha augmentat i que el perfil ha canviat en els darrers anys, sent ara més ampli i heterogeni. En el que la situació d'un important nombre de persones es troba directament vinculada a elements socioestructurals, entre els que es destaquen, la llei d'estrangeria, la precarització del mercat laboral i la manca d'habitatge social.

4.2 Sobre l'enfocament de la Intervenció des del Model d'Escala

4.2.1 Habitatge i mereixement

En relació a la idea d'entendre l'habitatge com una recompensa a l'esforç i al progrés personal, ens trobem amb dues postures professionals clarament diferenciades. La primera, que defensa l'accés a l'habitatge des d'una perspectiva de garantia de drets i la segona, des d'una perspectiva del mereixement. La primera postura, es mostra més propera a entendre l'habitatge com un

dret fonamental que cal garantir i no com una recompensa segons l'aptitud o comportament personal. Posa l'accent sobre la situació de desigualtat social, així com subratlla la importància de trobar solucions efectives al problema.

“Sí, l'allotjament és un dret no hauria de ser res que t'hagis de guanyar com qui guanya “algo” en una fira. (...) Llavors qui serà la persona que finalment trencarà aquest model, no sé quan vindrà. Deixem de gastar un dineral en pensions i apostem per habitatge estable directament per anar de mica en mica traient gent de manera definitiva del carrer . No posar-la a pensió i un altre cop a carrer, a pensió a carrer. Llavors què estàs solucionant aquí?” (P4)

I la segona, l'entén des d'una perspectiva del mereixement, on es fa referència a la necessitat d'establir criteris distributius en relació a l'esforç i aptitud personal per garantir un repartiment just dels recursos públics, posant l'accent sobre febleses actitudinals de les persones en situació de sense llar, com la manca de responsabilitat o voluntat per iniciar un canvi a la seva vida.

“Ja però és complicat perquè, per què a un sense llar li has d'oferir un habitatge i a un estudiant no? Que li han de pagar els pares o treballant al McDonald's per pagar una habitació. Està a una edat que “lu guai” seria que estudiés i no fes una altra cosa. Jo tinc polonesos que no han vingut per canviar la seva vida, que han vingut pel clima, per seguir sent sense sostre al carrer. Però el canvi no és per buscar-me una vida millor. En comptes de viure allà amb el fred vinc aquí i hi ha una xarxa de serveis i recursos que allà no existeix.” (P1)

“Això ho havíem parlat amb treballadors de X (recurs), que és una mica injust que una persona que, pel fet que sigui, no ha treballat mai, no ha cotitzat mai i li donen un pis, i una iaia que ha treballat tota la seva vida tingui una pensió de 600 euros i no es pugui pagar ni una habitació . Que són problemes diferents i tot el que tu vulguis, però una mica injust és. Crearies un sentiment d'injustícia de “este que se lo ha pasado todo por la piedra le das un piso y a mi que me he pasado currando toda la vida no.” Jo crec que sí que la ciutadania té molts estereotips, sí perquè han fet les coses malament.” (P2)

A través del discurs del mereixement observem com es posa l'accent a aspectes individuals per explicar la situació de desigualtat, fet que, com explica Crespo, Revilla i Serrano (2009:99) “produeix una responsabilització de l'individu sobre la seva situació, bona o dolenta, que va de la mà d'una naturalització de la posició social, que consideraria que allò real, és moral, és a dir, que cadascú té el que mereix, doncs és fruit de les seves accions individuals i no de les constriccions estructurals socials”.

No obstant, aquestes dues postures ideològiques contraposades, s'identifica consens a l'hora d'opinar que per trobar solucions efectives enfocades a reduir el nombre de persones en situació de sense llar caldria implementar un enfoc basat en l'accés directe a l'habitatge, com el Model

Housing First, el qual parteix d'entendre l'habitatge com un dret que no s'hauria de supeditar ni a un tractament ni a altres contrapartides.

“Si es vol treure a tota la gent del carrer és el que s'ha de fer. Crec que és la solució. I Housing First per tothom seria “lu” ideal. Jo crec que hi ha molt poques persones que rebutgin HF.” (P2)

4.2.2 La condicionalitat del pla de treball o d'intervenció

El model d'escala planteja que les persones han de superar diverses etapes abans d'estar preparades per accedir a un habitatge autònom, tot passant per l'acceptació d'un pla d'intervenció, que esdevé condició bàsica per poder entrar al circuit d'escala (Llobet i Aguilar, 2016). En relació aquesta condicionalitat, la totalitat d'entrevistats/des confirmen que l'acceptació i compliment d'aquest és un requisit indispensable perquè les persones puguin accedir i mantenir-se als recursos d'allotjament temporals que disposa la xarxa⁵. Expliquen que aquests consten d'una sèrie d'accions a realitzar per tal d'aconseguir els objectius plantejats dins l'àrea formativa, laboral, econòmica, administrativa, etc. Les accions plantejades més recurrents són; fer un pla d'estalvis si es disposa de recursos econòmics, fer formacions, aconseguir documentació (padró, dni, etc), seguir tractament per consum de tòxics i/o rebre tractament psiquiàtric.

S'afirma, que a banda d'algunes poques excepcions, l'incompliment o la no acceptació d'aquest, és motiu suficient per ser rebutjat o expulsat d'un recurs d'allotjament. I que, dins el protocol per sol·licitar plaça a un recurs d'allotjament s'hi ha de fer constar el pla de treball concret que seguirà la persona, així com el seu acord per complir-lo un cop estigui al centre. S'estableix un tipus de contracte social entre el professional i la persona atesa, en el que queda palès que si aquesta vol accedir als diferents recursos d'allotjament de la xarxa haurà de comprometre's a treballar una sèrie d'objectius per la millora de la seva situació.

“Nosaltres normalment treballem amb el requisit de si compleixes amb això, això i això et proporcionem allotjament, no el revés, a no ser que vinguin direccions des de dalt o sigui una petició d'Esmes que li fem cas o “algo” així. (...) i a la que et falla tens tota la potestat per tombar-li l'allotjament perquè no t'està complint” (P2)

En aquest sentit, s'observa que tal i com explica Moreno i Serrano (2007:38) “el contracte es converteix en la metàfora nuclear en la orientació i legitimació d'aquestes polítiques. I també implica una transformació del contracte social que articulava tradicionalment el concepte de

⁵ A excepció d'aquells casos que poden ser derivats a recursos com Llar Pere Barnés o de Primer la Llar dins el qual no s'establiria un pla de treball d'obligat compliment

ciutadania (...) ja que l'accés dels ciutadans als seus drets passa a ser condicional, depenent de l'actitud i comportament d'aquests. Es reafirma, el que podria qualificar-se segons l'autora com una "norma de reciprocitat", que fa de la qüestió del mereixement un eix central en la legitimitat de la pròpia condició de ciutadania".

En relació a la idea de condicionar l'accés als recursos a un pla de treball, també s'han pogut observar diferents posicionaments. Per un costat, observem que hi ha professionals que defensen aquesta mesura argumentant que hi ha d'haver una reciprocitat entre els drets i deures de la persona. Entenent que aquell/a que ha accedit a un recurs o prestació té el deure de demostrar que n'és mereixedor, fent-ne un bon ús i aprofitant aquest per fer canvis a nivell personal.

"Jo crec que hi ha casos que sí que és necessari el "yo te doy si tu haces", penso que es de l'única manera que pots treballar (...) Jo per exemple, contradiccions que he tingut amb gent de l'equip. Que se li busca la paga a un xaval amb salut mental, que té consums d'alcohol o de drogues. I clar et diuen que li fan la paga "porque es su derecho". Clar jo entenc que és el seu dret, però també ha de fer un bon ús. Si tu li estàs fent una paga de 500 euros que saps que se la gastarà... li estic fent més mal que bé. (...). Perquè són recursos que surten dels impostos de tots, i se suposa que és per un bon ús." (P1)

Altres en canvi, qüestionen que aquesta condicionalitat sigui adequada dur-la a terme en molts dels casos, arribant inclús a fer-los/les sentir incòmodes quan es veuen forçats/des a aplicar-la. Alguns/es verbalitzen, que quan la persona no compleix o no accepta el pla de treball i la decisió d'accés o manteniment a un recurs està a les seves mans, encara que de manera formal es faci constar que segueix el pla de treball, de cares a la persona atesa rebaixen aquesta exigència. Paral·lelament hi ha professionals que opinen que el suport socioeducatiu funciona millor quan la persona atesa el vol i no es sent obligada a acceptar-lo.

"Aquí hi ha dues versions.. què passaria en un context oficial, el que hauria de fer i el que feia: El que hauria de fer és dir-li no, perquè tu no estàs seguint el pla de treball, no estàs complint llavors potser t'he de deixar d'atendre o no puc invertir més recursos amb tu. Quan segurament la persona que menys segueix el pla de treball és la que més suport necessita no? Perquè qui el segueix doncs, Bueno guai bien por ti no? Jo per mi no era un criteri de vida o mort diguéssim" (P4)

4.3.3 La capacitat de la persona en situació de sense llar

El model d'escala planteja la necessitat de capacitar de manera prèvia a la persona sense llar, a través d'un procés gradual d'inserció, per tal de poder estar en condicions d'accedir a un habitatge estable. Davant aquesta idea hi ha consens entre els entrevistats/es en mostrar el seu

desacord. Hi ha professionals que puntualitzen que aquesta capacitació en alguns casos pot ser necessària però no creuen que hagi de ser prèvia a l'accés a l'habitatge. D'altres, que és habitual veure com persones que no es mostren capacitades per perdurar dins els recursos d'allotjament temporals de la xarxa, sí que ho estiguin per accedir directament a un habitatge estable.

“És totalment erroni, totalment i la realitat contradiu això . Mai he enviat una persona a housing i ho ha deixat. Les poques que he enviat és com si haguessin vist a Déu i s'han quedat. (...) En absolut em sembla que el problema sigui que no estan capacitades per viure en un habitatge. Estic en total desacord (...) El que significa tenir habitatge, encara que sigui “cutre” és massa important per la persona com per perdre'l eh? I paguen perquè saben que han de pagar.” (P3)

En paral·lel es fa referència a les dificultats que es troben les persones en situació de sense llar per seguir aquest procés gradual d'inserció i capacitació, a través de formacions, seguiment de tractaments per drogodependències, etc. partint d'una situació de carrer o des d'un recurs d'allotjament temporal. En la mateixa línia, trobem autors com Sahlin (2005), que consideren, que encara que hi hagi persones que necessitin preparar-se per viure de manera independent en un habitatge ordinari, no hi ha raons per què aquest aprenentatge hagi de tenir lloc en un “alberg”. Aquesta autora assenyala que aprendre a viure en una institució no facilita la vida independent, sinó que, podria implicar resultats contraris: institucionalització, adaptació secundària i l'estigmatització.

“No seria sensat perquè, a part que ho penso, ho hem viscut en pròpia carn, és impossible tenir un ritme de formació, d'aprenentatge d'idiomes, d'algun ofici, etc. dormint al puto carrer i dins un recurs, per la pròpia experiència, també és bastant complicat per temes de soroll, per les pròpies dinàmiques que es generen de la convivència amb massa persones” (P4)

Per altra banda s'observa, que alguns/es professionals plantegen el seu desconcert sobre quin pla de treball pautar en alguns casos, ja els problemes que identifiquen són bàsicament estructurals i davant dels quals es troben sense eines per poder-los abordar.

“Francamente en muchos casos no sé por dónde tirar con el plan de trabajo o pongo algo por poner, en estos casos me siento que, si la única posibilidad para mejorar su situación es regularizando su situación administrativa y esto es imposible, el plan de trabajo esta encallado, muchas veces no sabes que hacer”. (P5)

Per altra banda, n'hi ha que refereixen que consideren poc realistes plans de treball que aspiren a la inserció laboral a través de programes formatius, ja que creuen que en la majoria de casos aquests no suposen un trampolí per la inserció laboral i social de la persona.

“Jo crec que tot això són cursos i “cursillos” per entretenir a la persona perquè es motivi i continuï. Però d'aquesta formació els únics que es beneficiaran són les

empreses que fan aquesta formació que viuen de subvencions. I tot és un bucle, que és viure de la pobresa. És posar “tirites” i una mica un teatre”(P1)

Altres en canvi, sí que consideren que alguns d'aquests programes funcionen i són de qualitat, tot i explicitar igualment, que les oportunitats laborals que poden sorgir continuen sent precàries i inestables, i a través de les quals molt poques persones aconseguixen una estabilitat econòmica que els hi permeti sortir de la situació de sensellar.

4.4 Percepció professional sobre l'efectivitat del Model

En primer lloc, entre els/les professionals, s'apunta a la manca d'eficiència del Model d'Escala per aconseguir sortides efectives i definitives de la situació de sense llar. Afirmant que són quasi inexistents els casos que han conegut al llarg de la seva trajectòria que hagin progressat en el circuit d'atenció, tal i com planteja el model ideal, és a dir, que hagin ascendit de nivell fins arribar a l'habitatge estable i independent. Verbalitzen que és habitual veure com la situació de sensellar de les persones ateses tendeix a cronificar-se en el temps, i manifesten que existeixen moltes dificultats per arribar a l'habitatge estable i independent, ja que pràcticament no es disposa de pisos d'inclusió o d'habitatge social per oferir.

“Jo no podria dir a cap que hagi avançat de manera progressiva en tots els meus anys. Si que podria dir casos de gent que ha fet diferents entrades a diferents centres, que l'han expulsat, que ha tornat a començar.”(P3)

Com diu (Sahlin,2005) que la perspectiva d'un habitatge estable sembli poc fiable contribueix al fet que el sistema perdi credibilitat entre els professionals i les persones ateses, observació que també podem extreure dels/de les entrevistats/des.

“Nosotros no tenemos pisos para ofrecerles si cumplen con todos los objetivos del plan de trabajo. O sea que ya sería también si utilizas ese modelo de escalera tal cual sale escrito estaría mintiendo a la gente porque ese paso final no existe.” (P5)

“A més això està estudiat perquè jo soc la referent i quan un accedeix a un recurs de CRAB o CRI jo continuo sent la referent (...) Perquè saben tots que tornarà al carrer. Que la gent a través del compliment del plans de treball acabi arribant a un habitatge això poca gent s'ho creu. Això es una ficció. Si la persona és molt espavilada i té molta sort. Ningú pensa que per accedir al circuit acabarà accedint a un habitatge, però almenys tindrà una oportunitat perquè hi ha persones que poden tenir alguna petita possibilitat si cobren i són capaces de pagar habitació, i comportar-se bé i trobar un bon propietari, que sigui formal.”(P3)

Segons exposa algun/a professional, la majoria de persones que fan el salt a l'habitatge estable i independent, són aquelles que a través dels propis ingressos econòmics aconseguixen accedir a una habitació de lloguer al mercat ordinari d'habitatge. No obstant, segons s'indica, aquesta

sortida, en la majoria dels casos, continua sent, temporal, insegura i precària, comportant que la persona torni a trobar-se en situació de sense llar passat un temps, o que en els millors dels casos segueixi necessitant l'atenció i suport per part dels professionals.

“El que si que és difícil és que pugui pagar o optar a un habitatge individual. Si aquesta persona arriba a cobrar 600 euros podria pagar una habitació de 300 però sempre després ha d'anar al menjador social perquè els 600 euros no li arribaran per viure. Serà igualment una vida precària. Aquest habitatge independent i estable que s'entén en el model d'escala a la realitat és habitatge precari perquè la majoria serien lloguers del mercat privat que segons el que cobrin podrien acabar tenint però igualment necessitaran suport perquè sempre serà dins la precarietat. Perquè el sistema és així.” (P3)

També s'observa, que existeix una prolongació del temps d'estada en els recursos, fins i tot en els casos que la persona compleix amb la normativa del centre i el pla socioeducatiu. En comptes d'ascendir, pot quedar-se aturada durant temps al mateix nivell per la impossibilitat de trobar plaça a un recurs de nivell superior, ja sigui perquè no compleix el perfil del recurs disponible, com per exemple el cas de les persones en situació irregular, o per la llarga llista d'espera existent. Com afirma la XASPLL (2017) el model d'escala també es troba condicionat per la falta de recursos, fet que redueix la seva eficàcia i cobertura de drets.

Aquesta situació pot provocar que la persona hagi d'acabar abandonant el recurs on es troba per haver sobrepassat el període límit establert. Com afirmen Tainio i Friedriksson (2009), tot i que se suposa que l'allotjament als recursos habitacionals són bàsicament temporals i transitoris, per a moltes persones sense llar s'han convertit en una ubicació a llarg termini. Aquest fet comporta una paradoxa ja que com afirma Feantsa (2008) quan més temps passa una persona en un alberg, més dificultats té per viure autònomament, doncs la seva situació tendeix a cronificar-se, opinió que també s'observa entre els/les professionals.

“Jo penso que el model d'escala és una construcció teòrica però a la pràctica, si entenem com a millora i progrés la que diu el model ideal poca gent. Veig gent que compleix amb plans de treball però que no avança, es queden encallats o lloguen una habitació però després també acaben per haver de deixar 'habitació perquè els pugen de cop i volta, o no es troben bé a l'habitació. Això es dona molt en gent gran.” (P3)

Per altra banda, s'extreu de les entrevistes, el que Uribe (2014) anomena l'efecte “porta giratòria”, consistent en que la persona torna a passar per algun tipus de recurs o seguiment que ja s'hauria d'haver “superat” o “deixat enrere” o, fins i tot, havent acabat tots els graons del model d'escala, haver de tornar a començar des de la base del mateix. En la mateixa línia Sahlin (2005) explica és una majoria les persones que són expulsades, abandonen els recursos o retornen a un esglaó més baix de l'escala, que aquelles que pugen a un nivell superior fins a

l'habitatge ordinari. Així doncs, l'escala tendeix a expandir-se en els esglaons inferiors, mentre que els superiors esdevenen un coll d'ampolla.

“Jo crec que a la pràctica son molt poques les persones que acaben assolint aquest pla d'escala n'hi ha molts que es queden entremig, n'hi ha molts que avancen tres esglaons i tornen a caure al primer, que arribin al final jo crec que n'hi ha molts pocs.” (P2)

4.4.1 “Perfils que no encaixen”

Segons la percepció dels professionals certs perfils no “encaixen” dins el Model d'Escala, ja que no totes les persones poden respondre al nivell d'exigència i requisits que es demanen des dels diferents centres, sobretot quan la persona es troba en situació de sense llar de llarga durada i més quan va acompanyada de problemes de salut mental i/o addiccions.

Per altra banda, davant la pregunta, sobre si el model d'escala funciona per determinades persones, alguns/es apunten que s'adaptaria millor a aquelles que presenten un grau d'autonomia molt alt, en situació de sense llar de manera molt puntual podent-se reincorporar al mercat laboral de manera ràpida o que, comptin amb suficient suport de la seva xarxa social. No obstant, veiem que és paradoxal, ja que com diu Sahlin (1996), tot i que l'escala està pensada com un dispositiu de preparació per a persones “incapaces” de fer vida independent, aquesta “capacitat” es sol demanar des del principi com a requisit previ per a l'entrada al sistema.

En canvi, d'altres, opinen que inclús les persones que accedeixen al circuit comptant amb un alt grau d'autonomia, la seva situació tendeix a “cronificar-se”, en paral·lel a l'estigmatització i institucionalització que suposa el propi accés al circuit. Fent referència, al que també apunta Illán (2010) quan afirma que la causa de la “cronificació” s'identifica en major mesura amb les dificultats del propi model d'intervenció i/o escassetat de respostes de qualitat i innovadores en l'exclusió social que a les pròpies dificultats de les persones per abordar la seva situació d'exclusió.

“Es que una persona que lleva muy poquito tiempo en calle y que antes de ir en la calle llevaba una vida más o menos normalizada si lo envías a un CPA es como ya marcarle el sobretítulo de sintecho (...) lo que haces es no hacer ningún plan de trabajo efectivo y entonces lo que haces es cronificar un poco la situación porque al final no llega una ayuda real y efectiva entonces lo que haces es cronificar. No se me ocurre ningún perfil que pueda funcionar”(P5)

4.4.2 Condicions dels recursos d'allotjament

Els/les entrevistats/des indiquen que moltes persones ateses abandonen els recursos, per la manca d'intimitat dels espais, la poca llibertat i rigidesa en les normatives dels centres, sobretot, quan es tracta dels de primer i segon nivell, que en el cas de Barcelona serien els CPAs i CRABs.

“Sobretudo porque son habitaciones masivas en las que poca gente se siente segura durmiendo ahí dentro. A veces ni consiguen dormir por todos los ruidos que hay en esas habitaciones, el trato, las normas que tienen que seguir tampoco las entienden. Que me tenga que deshacer de mi ropa cada vez que me ducho, o tenga que venir aquí a echar una partida de cartas o leer un periódico para que me mantengan la plaza, es la mayoría de las veces por lo que se me quejan. Los motivos que me dan por los que no quieren ir”

Segons s'apunta, aquest fet, fa que nombroses persones que han provat aquests centres ho recordin com una mala experiència i no vulguin accedir de nou al circuit manifestant estar només interessats per pisos i/o recursos d'allotjament que disposin d'habitacions individuals. Segons Busch-Geertsema i Sahlin (2007) estudis d'entrevistes mostren que molts dels que pernocten al carrer es consideren exclosos permanentment de la mercat d'habitatge ordinari, mentre que d'altres no voldrien tornar-ho a provar després d'haver-se sentit humiliats per les normatives existents, la vigilància o les dures sancions, o perquè senten que no avancen tot i la bona conducta i paciència.

“Muchas personas que llevan tiempo en calle y te dicen yo ya me conozco los recursos, y de hecho ves que los conocen mejor que tú, y te dicen que ellos ahí no vuelven y que prefieren estar en la calle, donde tienen su círculo su sitio donde comer, desayunar, la persona que me trae mantas o paraguas si llueve...el que me ayuda si le necesito, la tienda de al lado que me carga el móvil, dicen estoy mejor aquí que en un albergue que no se con quién voy a dormir al lado, no sé si podré dormir, hay gente que ronca que grita.” (P5)

5. CONCLUSIONS

1. Desvinculació del sensellarisme amb altres àrees de les polítiques socials.

A través del sistema de categories “ETHOS”, actual marc de referència del sensellarisme, s’evidencia la intenció de les institucions europees de redefinir la problemàtica i distanciar-se de l’enfoc tradicional centrat en el perfil de la persona sense llar i les seves mancances personals, per passar a una definició més àmplia, estructural, focalitzada en la situació d’exclusió residencial. Aquesta redefinició suposa un avenç ja que s’allunya d’explicacions culpabilitzadores i estigmatitzadores i permet passar d’una comprensió de sensellarisme “restringit” a “extens”, abastant totes les situacions en què l’allotjament no reuneix les mínimes condicions dignes d’habitabilitat (Cabrera i Rubio, 2008).

No obstant, aquest avenç no queda reflectit en les polítiques socials implementades per fer-hi front. Existint una falta de coordinació i compromís institucional entre nivells (estatal, autonòmic i local), una desvinculació del fenomen amb altres àrees de les polítiques socials (habitatge, serveis socials, sanitat, ocupació, etc.), i una manca d’estratègia política preventiva, estructural orientada a l’erradicació del problema. En el context actual, el sensellarisme ocupa un lloc quasi marginal en les polítiques socials, considerant-se un problema exclusiu dels Serveis Socials d’àmbit local enfocats a resoldre problemes personals d’inserció social i aplicar mesures assistencials per pal·liar les situacions de més emergència social.

Com comenta Sales (2017b), ens topem amb una realitat institucional disposada a canviar terminologies però que es resisteix a modificar les praxis polítiques i tècniques. Existeix un ancoratge simbòlic i ideològic a una accepció del concepte que té poc a veure amb les definicions consensuades amb el pas del temps, i més amb les representacions socials que continuen dominant l’imaginari col·lectiu.

2. Relació del Model d’Escala amb una orientació individualitzadora de les polítiques socials.

El Model d’Escala, continua sent la política d’intervenció al sensellarisme més aplicada a Espanya i a la majoria de països europeus. Tot i que en els últims anys aquest model està sent qüestionat per la seva manca d’efectivitat, el desenvolupament de projectes basats en models més innovadors centrats en l’accés directe a l’habitatge encara resulten minoritaris.

El Model d'Escala es planteja des d'un enfoc individualitzador ja que parteix de la lògica del mereixement, la capacitació i la condicionalitat. Entenent que el problema radica en una manca de capacitació de la persona sense llar per viure en un habitatge estable, que és presentat com una recompensa a l'esforç i mèrits demostrats durant el procés d'intervenció. És per això, que es condiona l'accés i manteniment als recursos d'allotjament a l'acceptació i compliment d'un tractament o pla d'intervenció. Reafirmant-se una "norma de reciprocitat que fa del mereixement un eix central en la legitimitat de la pròpia condició de ciutadania" (Moreno i Serrano, 2017).

Aquest plantejament continua promovent visions moralistes de l'antiga beneficència pública establint diferències entre "pobres mereixedors i no mereixedors de l'ajut", connectant amb la dicotomia establerta al s.XIX entre la pobresa "digna" i "indigna". Actualitzant representacions socials que contribueixen a estigmatitzar, culpabilitzar i criminalitzar les persones sense llar. De manera que, a través d'aquesta estratègia d'intervenció, la percepció sobre elles segueix més lligada a determinades falles morals, conductuals o psíquiques, que amb problemes estructurals, econòmics, residencials, migratoris, etc. Percebut-se així com un problema d'índole més individual que social (Rubio-Martín, 2017a).

Paral·lelament identifiquem, a través del paradigma de la inversió social — adoptat com una de les bases filosòfiques i conceptuals de les polítiques socials que impulsa la Unió Europea (Zalakain, 2013) — i de la revisió discursiva del mereixement, la igualtat d'oportunitats, la responsabilitat individual, i el "workfare", una tendència de l'Estat del Benestar a traslladar sobre qüestions individuals-actitudinals les possibilitats de millora de la pròpia situació. Presentant la inversió sobre el capital humà per l'accés al mercat laboral com la resposta a l'exclusió. Facilitant un desplaçament de responsabilitats de les funcions garantistes de drets, redistributives i compensatòries de l'Estat, cap a la responsabilitat dels propis individus i societat civil (Font i Langarita, 2015).

3. El Model d'Escala en la seva posada en pràctica

A través de les entrevistes a professionals s'identifica una manca de credibilitat sobre l'efectivitat del Model d'Escala, així com un cert qüestionament respecte la funció del professional, trobant-se més propers/es a funcions "de control i gestió de la pobresa" que "de transformació social".

S'observa que els recursos existents no generen impacte a mig o llarg termini per trobar sortides definitives al sensellarisme, presentant-se tres disfuncionalitats importants;

- **La prolongació de les estades dins els recursos d'allotjament temporal** sense progressar de nivell fins arribar a l'habitatge estable, tal i com es planteja en el model. Sumat a l'augment constant de persones en situació de sensellar, provoca la saturació de les llistes d'espera i s'estableix un funcionament en les derivacions més proper al de "cartera de serveis" que del propi "model d'escala", en què es sol·licita plaça al recurs disponible i que més s'ajusta al perfil de la persona, sense que aquesta hagi d'iniciar el circuit des del nivell més baix.
- **Les entrades i sortides al circuit d'atenció** retornant a la situació inicial de pernocta al carrer. Moltes persones decideixen abandonar els recursos per les seves condicions (manca de llibertat, espais massificats o amb poca intimitat i exigència de les normatives), són expulsats per no complir la normativa o finalitza el termini màxim d'allotjament al centre sense recurs de sortida disponible.
- **Els obstacles d'accés i/o manteniment al circuit** que es troben les persones en situació de sense llar de llarga durada i amb determinades problemàtiques afegides (consum, salut mental, deteriorament cognitiu, etc.). Presenten dificultats per respondre als criteris d'accés dels centres, al nivell d'exigència requerit i/o característiques dels espais dels recursos. Això suposa una paradoxa. El model d'escala té l'objectiu de "preparar a persones no capacitades" per accedir a un habitatge i en la seva posada en pràctica aquesta capacitat es sol demanar com a requisit d'accés al circuit (Sahlin, 1996).

No obstant, tot i la manca de credibilitat vers l'efectivitat del model, es reconeix en alguns professionals una consonància amb la retòrica del mereixement del Model d'Escala, argumentant que hi ha d'haver una gestió responsable dels recursos públics i aquesta és possible garantir-la a través de condicionar els ajuts amb la conducta, actitud i progrés personal. Altres en canvi, es mostren contraris al propi plantejament del model, considerant que l'habitatge i els recursos disponibles no haurien de presentar-se com a recompenses, sinó com a drets socials, així com, la intervenció socioeducativa no hauria de plantejar-se com una contraprestació al recurs.

Per altra banda, s'identifica certa desconnexió entre el plantejament del model i el context actual;

- En primer lloc, es considera que les poques possibilitats de progressar en el Model d'Escala i arribar a "l'esglaó final" són degut a les dificultats d'accés a un habitatge estable i independent, a causa dels preus abusius del mercat d'habitatge privat i la

manca d'oferta d'habitatge públic. Fet que assenyala que les estratègies contra el sensellarisme estant condemnades a la ineffectivitat si no van acompanyades de polítiques integrals d'habitatge (Marbán i Rodríguez, 2020).

- En segon lloc, la vinculació als programes de formació laboral o inclús l'accés al treball, en la majoria de casos no suposa un trampolí a la inserció social, donada la precarització del treball (manca d'ofertes, intermitència, temporalitat, salaris baixos, contractes irregulars, etc.). Paral·lelament, l'experiència professional indica que existeixen moltes dificultats per seguir aquestes formacions partint d'una situació de precarietat habitacional. Assenyalant que l'objectiu hauria de passar primer, per oferir un habitatge, per tal que sigui realista la possibilitat de millorar les competències formatives, habilitats o resolució de problemes associats al sensellarisme, mitjançant la intervenció socioeducativa.
- En tercer lloc, s'identifiquen persones amb competències socials i laborals suficients que a causa de les dificultats a nivell estructural (lleis d'estrangeria, salaris i pensions baixes, preus abusius de l'habitatge, precarietat laboral, etc.) la seva situació de sense llar es perllonga en el temps i el professional percep que no disposa d'eines per possibilitar un progrés en el procés d'intervenció.

Es conclou, com a proposta general per l'erradicació del sensellarisme, que cal apostar pel disseny i la implementació d'una política integral fonamentada en les causes estructurals del problema. Les respostes institucionals que continuen oferint-se de forma general, es limiten a una mera gestió del problema. Donant solucions parcials, a través de respostes assistencialistes centrades en la cobertura de les necessitats més bàsiques (vestimenta, alimentació i higiene) i en l'atenció de les problemàtiques individuals (Cabrera i Rubio-Martín, 2008). Si bé és cert, que aquestes poden ser necessàries a l'hora d'abordar els símptomes més greus del problema donant solucions a curt termini (EVPSH 2018-2021) és imprescindible avançar cap a polítiques estratègiques a llarg termini que presentin el compromís polític i financer a tots els nivells, per prevenir el problema i garantir l'accés als drets socials bàsics que corresponen a totes les persones (Rubio-Martín, 2018).

6. REFERÈNCIES

- Adelantado, J. (2017). Reestructuración de los Estados del Bienestar ¿Hacia un cambio de paradigma? *Argumentum*, 9, (2), 38-52. DOI: 10.18315/argum.v9i2.16163
- Aguilar, M. (2017): Servicios sociales comparados: entre la beneficencia y la inversión social. A *Del Pino, E. Rubio, M.J. (direcció): Los Estados de bienestar en la encrucijada. Políticas sociales en perspectiva comparada* (388-403). Madrid: Tecnos
- Rubio, M.J. (2017). Las transformaciones del Estado de bienestar socialdemócrata. Continuidad y cambios de señas de identidad. A *Del Pino, E. Rubio, M.J. (direcció): Los Estados de bienestar en la encrucijada. Políticas sociales en perspectiva comparada* (118-138). Madrid: Tecnos
- Argemí, A. (2017). "Housing First: la seva aplicació a Catalunya". *Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades*, 6, 23-43. ISSN: 2013-9063.
- Baqué, M.H., Biewener, C. (2016). *El empoderamiento. Una acción progresiva que ha revolucionado la política y la sociedad*. Barcelona: Gedisa
- Busch-Geertsema, V. (2012). The Potential of Housing First from a Europea Perspective. *European Journal of Homelessness*, 6 (2), 209-216. Recuperat de https://www.feantsaresearch.org/download/ejh6_2_resp_housingfirst68279119617434108798.pdf
- Busch-Geertsema, V. (2013). Housing First Europe Final Report. European Union Programme for Employment and Social Solidarity – PROGRESS (2007-2013). Recuperat de <http://www.habitat.hu/files/FinalReportHousingFirstEurope.pdf>
- Busch-Geertsema, V., Sahlin, I. (2007). The Role of Hostels and Temporary Accommodation. *European Journal of Homelessness*, 1. 67-93. Recuperat de https://www.feantsa.org/download/ejh_vol1_article36413141587604968267.pdf
- Cabré, C., Garcia, A., Matulic, M.V. (2016). La atención a las personas sin hogar en la Ciudad. Barcelona: una mirada histórica y de futuro. *Barcelona societats, en profunditat* (20), 58-77. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/drets-socials/sites/default/files/revista/6-atencio-a-les-persones-sense-llar.pdf>
- Cabrera, P. y Rubio-Martín, M. J. (2008). Las personas sin hogar, hoy. *Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración* (75), 51-74. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2739392>
- Cabrera, P., Rubio, M.J. y Blasco, J. (2008). ¿Quién duerme en la calle? Una investigación social y ciudadana. Barcelona: Fundació Caixa Catalunya. Recuperat de https://mintegia.sis.net/files/descargas/Quien_duerme_en_la_calle.pdf
- Crespo, E., Revilla, J., Serrano, A. (2009). Del gobierno del trabajo al gobierno de las voluntades: el caso de la activación. *Psicoperspectivas*, 8(2), 82-101. Recuperat de <https://www.psicoperspectivas.cl/index.php/psicoperspectivas/article/viewFile/68/72>

- De Inés, A., Guzmán, G., Verdaguer, M., Contreras, M. (2019). Diagnosi, 2019. El sensellarisme a Barcelona. Evolució i joves en situació de sensellarisme Barcelona: Xarxa d'Atenció a Persones sense llar. Recuperat de http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2019/11/Diagnosi_sensellarisme_2019_WEB.pdf
- Duarte, J. Y. (2011). El imaginario social de la cultura de la pobreza. *Nómadas: Revista crítica de ciències socials i jurídiques, s.n.*. Recuperat de http://pendientedemigracion.ucm.es/info/nomadas/MT_americalatina/jeannevyanovaduarte.pdf
- EAPN Madrid (Red Madrileña de Lucha contra la Pobreza y la Exclusión Social) (2013). El modelo Housing First, una oportunidad para la erradicación del sinhogarismo en la Comunidad de Madrid. Recuperat de http://www.eapnmadrid.org/cms/asp/descarga_fichero2.asp?id_doc=90
- Estrategia Vasca Para Personas Sin Hogar (2018-2021). Departamento de Empleo y Políticas Sociales. Gobierno Vasco. Recuperat de https://www.euskadi.eus/contenidos/noticia/xiileg_planes_departamentales/es_def/adjudicaciones/ESTRATEGIA-VASCA-PARA-PERSONAS-SIN-HOGAR-2018-2021-castellano.pdf
- Facal, T i Rodríguez, L.M. (2019). El fenómeno del sinhogarismo en España: Estado de la cuestión y nuevas soluciones. En Adriana Neves (dir.), *III Congresso Ibero-Americano de Intervenção Social – Direitos Humanos e Mediação* (pp. 114-123). Carvíais: Lema d'Origem. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=743299>
- FEANTSA (Federación Europea de Organizaciones Nacionales que Trabajan con Personas Sin Hogar) (2008). El papel de la vivienda en el sinhogarismo. Alojamiento y exclusión residencial. Tema anual 2008. Recuperat de https://www.feantsa.org/download/08_european_report_feantsa_housing_final_es7074115848578375806.pdf
- Fernández, G. (2016). El acceso a la vivienda social de las personas sin hogar. Estudio de casos: Alemania, España, Finlandia y Reino Unido (tesis doctoral). Universidad Autónoma de Barcelona, Barcelona. Recuperat de <https://www.tesisenred.net/bitstream/handle/10803/368566/gfe1de2.pdf?sequence=1>
- Font, J., Largarita, J. A. (2015). A propósito de la inserción laboral. Implicaciones de las nuevas políticas de empleo para el Trabajo Social. *Cuadernos de Trabajo Social*, 28(1), 61-68
- Freijeiro, M. (2008). ¿Haciadónde va la ciudadanía social? (De Marshal a Sen). *Andamios*, 5, (9), 157-181. Recuperat de http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1870-00632008000200008
- Garcia, J. (2006). La tensión entre mérito e igualdad: el mérito como factor de exclusión. (tesis doctoral). Universitat de València. Recuperat de <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/9860/civico.pdf>
- Ibáñez, J. (1985). *Del algoritmo al sujeto: perspectivas de la investigación social*. Madrid: Siglo XXI

- Inza, A (2012). La estrategia de la inversión social como nuevo paradigma. A *Madrigal, P. i Carrillo, E. (Coords.) Nuevos tiempos, Nuevos retos, nuevas sociologías. (590-699)*. Toledo: ACMS
- Illán, J. A. (2010). *Un despatxo sin puertas: Trabajo de calle con personas sin hogar*. Madrid: Obra social Caja Madrid y Fundación RAIS.
- León, M. (2019). Paradigmes i mètodes de recerca. Mètodes i tècniques d'investigació social. IGOP-UAB [Apunts acadèmics]
- Llobet, M., Aguilar, M. (2016). El Housing First. El dret a l'habitatge dels més vulnerables. *Barcelona Societat*, 2016, num. 20, p. 16-32. Recuperat de <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/108509>
- Marbán, V., Rodríguez, G. (2020). Las políticas sociales de lucha contra el sinhogarismo en la Unión Europea y España: alcance, efectividad y principales limitaciones y prioridades. *Zerbitzuan* (72), 5-18. DOI: 10.5569/1134-7147.72.01
- Matamala, E. (2019). Sinhogarismo de Larga duración: Trayectorias Vitales e Intervención Institucional (tesi doctoral). Universidad de Valencia. Recuperat de <https://roderic.uv.es/handle/10550/72552>
- Matulic, M.V. (2016). Procesos de inclusión social de las personas sin hogar en la ciudad de Barcelona: relatos de vida y acompañamiento social. (tesi doctoral). Universitat de Barcelona. Recuperat de <http://hdl.handle.net/2445/102104>
- Maxwel, J. A. (1999). *La modélisation de la recherche qualitative*. Fribourg: Editions Universitaires Fribourg Suisse.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2016). Estrategia Nacional Integral para personas sin hogar 2015-2020. Recuperat de <https://www.mscbs.gob.es/ssi/familiasInfancia/inclusionSocial/docs/ENIPSH.pdf>
- Moreno, L., Serrano, A. (2007). Europeización del bienestar y activación. *Política y Sociedad*, 44 (2), 31-44. Recuperat de <https://digital.csic.es/bitstream/10261/21137/1/POSO0707230031A.pdf>
- Page, O. (2013). Desert and Equality of Opportunity. *Revista de ciencia política*, 33 (2). 533-545. Recuperat de https://www.researchgate.net/publication/262439820_merito_e_igualdad_de_oportunidades
- RAIS FUNDACIÓN (2015). Los delitos de odio contra las personas sin hogar. Madrid: RAIS Fundación.
- Raymond, K. y Peter, H. (2010). Outreach Approaches in Social Work: An International Perspective. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Rubio-Martín, M. J. (2017a) Representaciones sociales sobre las personas sin hogar: una herència aún no superada. *OBETS. Revista de Ciencias Sociales*, 12(1), 87-118. doi:10.14198/OBETS2017.12.1.04

- Rubio-Martín, M. J. (2017b) “Limitaciones y necesidades de una política pública para personas sin hogar”. *Sistema: Revista de ciencias sociales*, (248), 3-26.
- Rubio-Martín, M. J. (2018). De aquellos barro, estos lodos. Un intento fallido de responsabilización pública: las personas sin hogar. *Cuadernos De Trabajo Social*, 31(2), 479-505. doi: 10.5209/CUTS.56406
- Ruiz, J.I. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Edit. Universidad de Deusto.
- Sahlin, I. (1996) On the Border of Housing. Rejection, Expulsion, Special Contracts, Arkiv, Lund. En Sahlin, I. (2005) The Staircase of Transition: Survival through failure. *Innovation*, 18 (2).
- Sahlin, I. (2005). The staircase of transition. Survival through failure. *Innovation*, 18(2). 115-135. DOI: 10.1080/13511610500096400
- Sales, A. (2017a). Pla de lluita contra el sensellarisme a Barcelona 2016-2020. Ajuntament de Barcelona. Recuperat de https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/pla_lluita_sensellarisme_barcelona_2016-2020.pdf
- Sales, A. (2017b). Lluita contra la Pobresa i polítiques d’Inclusió. A Subirats i Gomà (coord.), *Canvi d’època i polítiques públiques a Catalunya (142-147)*. Barcelona: Crític
- Sales, A., Uribe, J. i Marco, I. (2015). Diagnosi, 2015. La situació del sensellarisme a Barcelona. Evolució i polítiques d’intervenció. Barcelona: Xarxa d’Atenció a les Persones Sense Llar. Recuperat de <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2015/12/diagnosi2015.pdf>
- Sandel, M.J. (2020). *La tiranía del merito. ¿Qué ha sido del bien común?*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial.
- Serrano, A., Fernández, C. J. y Artiaga, A. (2012). Ingenierías de la subjetividad: el caso de la orientación para el empleo. *Reis. Revista Española de Investigaciones sociológicas*, 138, 41-62. doi:10.5477/cis/reis.138.41.
- Síndica de greuges (2017). El sensellarisme a la ciutat de Barcelona. Recuperat de <https://www.peretarres.org/arxius/fpt/sensellarisme-barcelona.pdf>
- Solà, J. (2009). Els paradigmes científics en la investigació educativa i el model de camp psicològic. *Temps d’educació*, 37, 235-252. Universitat de Barcelona. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/186894>
- Standing, G. (2011). *El precariado: Una nueva clase social*. Barcelona: Ediciones de Pasado y presente.
- Subirats, J. (2007). *Los Servicios sociales de atención primaria ante el cambio social*. Madrid: Ministerio de asuntos sociales.
- Tainio, H. i Fredriksson, P. (2009). The Finnish Homelessness Strategy : From a ‘Staircase’ Model to a ‘HousingFirst’ Approach to Tackling Long-Term Homelessness. *European Journal of Homelessness*, 3, 181-198. Recuperat de

<https://www.feantsaresearch.org/download/feantsa-ejh2009-evaluation-16622178144273146290.pdf>

- Uribe, J. (2014). De la calle al hogar. Housing First como modelo de intervención y su aplicación en Barcelona. Ediciones San Juan de Dios, col.lecció digital Acogida, 1. Recuperat de <https://www.sjdserveissocials-bcn.org/files/delacallealhogar.pdf>
- Wacquant, L. (2003). *Les presons de la Misèria*. Barcelona: Edicions de 1984
- Wacquant, L. (2010). *Castigar a los pobres*. Barcelona: Gedisa
- Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar Barcelona (XAPSLL) (2017). Podries ser tu. Recomanacions i Guia d'estil sobre sensellarisme. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Recuperat de: http://sensellarisme.cat/wp-content/uploads/GUIA_SENSELLARISME_CAST_ACC.pdf.
- Zalakain, J. (2013). Tendencias y prácticas innovadoras en inclusión social. Perspectiva internacional. *Lanharremanak*, 2 (29). 175-216. Recuperat de <https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/44564/12031-45409-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. ANNEXES

7.1 Annex 1: Document Consentiment informat – UAB

Consentiment informat (majors de 18 anys) – UAB

Treball de fi de Màster (M8): El Model d'Escala com a resposta al sensellarisme

Si us plau, llegeix acuradament aquest document de consentiment abans de decidir-te a participar en aquest estudi.

El propòsit d'aquesta investigació és comprendre el plantejament lògic del model d'escala i conèixer la visió dels professionals sobre la posada en pràctica d'aquest model. Aquesta recerca és realitzada per l'assignatura del Mòdul 8 de Treball de Fi de Màster de Polítiques Socials i Acció Comunitària a l'IGOP-UAB.

Durant l'entrevista es realitzaran preguntes sobre la teva pràctica professional, concretament de la intervenció duta a terme des del Model d'Escala. La informació obtinguda s'analitzarà per realitzar una discussió de resultats i plantejar unes conclusions pel present treball d'investigació.

L'entrevista tindrà una durada aproximada de 1h i 30 minuts aproximadament. No hi ha riscos de cap tipus en la teva participació. En aquest cas no està prevista cap compensació per participar-hi. Si decideixes participar-hi, la teva identitat es mantindrà confidencial i només l'autora del treball coneixerà la teva identitat. S'utilitzaran números per fer referència a les aportacions que facis.

Els investigadors mantindran aquest consentiment informat en un lloc segur i el destruiran al cap de 5 anys un cop finalitzada la investigació. Quan l'estudi s'hagi completat i se n'hagin analitzat les dades, tota la base de dades originals serà destruïda. La participació en aquest estudi és completament voluntària. No hi ha cap penalització per no participar-hi.

Tens el dret a retirar-te de l'estudi en qualsevol moment sense donar explicacions i sense conseqüències negatives; només ens ho has de comunicar per qualsevol mitjà. A banda d'això, si així ho desitges, pots exercir els teus drets reconeguts pel Reglament europeu de protecció de dades personals adreçant-te a (dades del responsable del tractament i correu electrònic) amb la teva sol·licitud i una fotocòpia del DNI. Les sol·licituds per exercir els teus drets estan disponibles a la web de l'Oficina de Protecció de Dades de la UAB (<https://www.uab.cat/web/coneix-la-uab/itineraris/proteccio-de-dades/drets-de-les-persones-interessades-1345764799916.html>).

També tens dret a presentar reclamacions davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades (<https://apdcat.gencat.cat/ca/contacte>), i sempre que ho consideris necessari pots contactar amb el delegat de protecció de dades de la UAB (proteccio.dades@uab.cat).

En qualsevol cas rebràs una resposta per escrit de l'acció realitzada en el termini establert legalment.

Enregistraments i ús de testimonis

__Estic d'acord que s'enregistri (àudio/vídeo) l'entrevista amb objectius de recerca.

__Autoritzo que es facin citacions literals de les meves intervencions sense mencionar el meu nom

Persona de contacte

En cas de dubte o consulta pots contactar amb:

Marta Bordas, com a autora del present treball de màster, amb el correu electrònic bordasalfaro@gmail.com o amb Albert Sales amb el correu electrònic albert.sales@gmail.com, com a director del present treball de fi de màster de Polítiques Socials i Acció Comunitària de l'IGOP- UAB, ubicat a Passeig d'Urrutia, 17, 08042 Barcelona, amb telèfon 934 07 62 03.

Consentiment

- He llegit la informació sobre el projecte de recerca i he tingut l'oportunitat de fer preguntes, les quals se m'han respost satisfactòriament.
- Entenc que la informació anonimitzada (sense identificadors personals) d'aquest projecte serà posada a disposició d'altres investigadors un temps després d'haver finalitzat el projecte.
- Estic d'acord a participar-hi i he rebut una còpia d'aquest consentiment.

Nom i cognoms del participant _____

Signatura _____ Data: _____

7.2 Annex 2: Transcripció Entrevistes

Transcripció - Professional 1.

Experiència Professional: 17 anys d'experiència com Educador/a Social en serveis d'atenció al sensellarisme.

- 1. Creus que des del vostre servei es funciona i està pensat sobre la lògica del model d'escala? (ensenyar figura 1) Creus que a la pràctica es segueix aquest circuit amb cadascun dels usuaris?**

D'entrada entra tothom però jo recordo quan van fer CPA de ZF que tots els usuaris que anaven entraven, però amb el temps et vas donant conta que molta gent que entra és reincident, és un cercle. Estan dos mesos, tornen a carrer, fan cua i tornen a entrar. Es un bucle.. I entremig va entrant gent "normal" que veu el que hi ha, marxa i et diu que prefereix quedar-se a un caixer que està allà. No és que siguin expulsats és que allò és temporal. Al cap de 2 o 3 mesos te'n vas al carrer, o abans segons la persona, que això també depèn de qui sigui. Aquesta gent què fa? Espera al carrer 15 dies o un mes i torna a entrar. No passaria a un recurs de nivell superior si ha complert, fan excepcions però poques a no ser que tu siguis el referent i diguis ei que estic esperant que m'entri a SJDD i ja sé que porta 3 però d'aquí un mes i pico entra si ell ho porta bé i tal li allarguen, si no et diran que no i que esperi a carrer.

Després hi ha el tema que "mejor lo malo conocido que lo bueno por conocer" per això hi ha gent que fa molts bucles, que entra i surt. Això a Císter passava molt, perquè es situa a la part alta de Sarrià i també volen un perfil concret d'usuaris. I molts i estan 10 dies potser. Perquè també tenen una escola de l'Opus, i gent de diners al voltant, que no els hi agradava que haguessin posat un alberg allà deien que ells pagaven més impostos que en altres llocs...A ZF tenen els cronificats perquè estan al cul de món.

Per això hi ha gent que fa anys que està en un caixer, s'aixeca i ho deixa recollit i punto i com no la "lia" van passant els anys i està allà. Però en canvi hi ha un altre que l'està liant i es queixen els veïns, posa'l en pensió. I penses, a la persona que es comporta que li he de dir que la llii? Aquí no entra el model d'escala. Jo el que intentava era si m'entra un perquè la lia, m'ha d'entrar un altre per bo. Per compensar perquè sinó...no és just.

S'enfoca més en resoldre perfils cronificats perquè estan més a la vista i els veu més tothom i no tant la gent normalitzada que fa vida al carrer que passen més desapercebuts. Els cronificats es veuen més que són els IRIS DAECS, etc. S'intervé més en factors personals i de salut física com mental. S'entén que hi ha gent que té uns problemes personals que a través de serveis socials podran resoldre i "vivir felizes y contentos".

- 2. Com definiries el sensellarisme?**

Jo crec que el perfil ha anat canviant, abans era més tema d'addiccions i salut mental i "algun cabra loca" que li deia jo, i avui dia si que et trobes persones, sense feina o mal pagada, gent sense papers i també salut mental i addiccions però està més obert. El perfil és més ampli. Un 70 % està més relacionat a causes estructurals, avui dia sí. I un 30% de la persona (addiccions,

etc) . Per això per exemple tu has estat treballant, tens un pis. Et quedes sense feina i vas al carrer. I jo després t'envio a un alberg de Zona Franca i em dius que on t'estic enviant.

Per una part la població de carrer ha canviat. Fa molts anys igual sí que era gent amb situació més desestructurada, més amb problemes d'addiccions i el sentiment que tenien era com de "querese poco". I la gent d'avui dia, una part és aquesta però una gran part ara és gent normalitzada fins fa poc, i necessita doncs un lloc no? I això fa que la demanda sigui més exigent, més de "quiero ya, ayudame,..." la desesperació és més gran. És gent que fa poc temps que dorm al carrer. Que no està acostumada i es veu amb el neguit de...

3. Podries explicar amb què consisteix el teu encàrrec professional vers la persona atesa? Què creus que s'espera de tu com a professional?

Per part de l'administració sento que depèn de qui governi, amb la Colau he notat més canvis a favor de la gent sense sostre, hi ha més recursos o per exemple, tu ara trobes a la gent al carrer i ningú els toca, abans aquesta gent no podia estar a la vorera. Venia guàrdia urbana i els fotia fora. Per part de l'administració el control existeix sempre, per motius polítics. Ells necessiten saber on està cada persona perquè si passa algo, l'oposició li dirà què ha passat i necessiten un registre. I lu del veïnat amb una mateixa persona del carrer, hi haurà gent que està en contra i dirà que l'ajuntament no fa res, i altra que dirà que si la persona no vol res...Hi ha gent que està al carrer i se li ha ofert habitatge i continua estant al carrer.

Crec que va agafant pes el control de l'espai públic amb els anys. Abans un senyor dormint amb molts de trastos durava pocs dies. Anava GB i el fotia a fora. La canviaven de lloc. Amb el temps el tema de l'espai públic ha guanyat a altres serveis especialitzats com el de tractament, perquè el tema dels veïns, i les demandes i queixes que fan té molt de poder. I per això segons quina persona hi ha a carrer, si no hi ha albergs "lo metes en pension ya". Abans a tractament sí que podien posar en pensió i en allotjaments nosaltres no tant, i en canvi ara és una mica al revés.

Començant pels recursos els usuaris esperen accedir a uns recursos de més qualitat i més caliu. Que tot és molt fred, un alberg es una sala...no ho sé rollo hospital, molt institucionalitzat amb normes. Penso que una normativa ha d'estar però que hauria de ser més flexible i que s'adaptés més a les persones perquè no és lu mateix una persona gran que està malalta que una persona de 30 anys que pot anar a treballar. També hi ha varietat d'exigències entre els recursos segons perfil.

A nivell d'ajuntament el que s'espera és que recuperis, insereixis socialment o almenys puguis dir que ho fas al màxim de gent i que econòmicament sigui barat, amb pocs recursos. Estem parlant dels sense llar. Al final és cobrir necessitats bàsiques amb els menys diners possibles. Que després et diuen que s'han gastat no sé quant i potser es veritat que aquest ajuntament s'ha gastat més diners però els anteriors no. Abans medi obert contactava i "el vestia" i deixava llest per tractament i a tractament li feien la primi i l'allotjaven. Qui donava era tractament. Però amb el temps es veia que hi havia casos que no arribaven a tractament mai i a carrer també estant molestant. Llavors des de Medi Obert ja es feia pensió o allotjament. I actualment estem posant més gent a pensió nosaltres que tractament. I què passa amb pensions que se'n poden

fer poques, i que molts educadors el que pacten amb l'usuari no es compleix. Si la lles surts. I hi ha gent que la lla, la reella i la reella i segueix. Es fa canvi de pensió.

Jo les pensions les trauria i posaria la gent en pisos. Amb lu que val una pensió llogues un pis i viuen 3 persones. I amb un educador pots fer visites de seguiment a molts d'ells, ja que donen menys feina quan la gent està a pisos que a carrer. Jo crec que no els interessa, perquè paguen una pensió i es renten les mans. No tenen problemes ni de treballadors, ni xinxes ni res.

Jo estava en un pis de 4 persones a Sabadell i anava 2 o 3 dies a la setmana un parell d'hores i ja està.

4. Estàs d'acord amb la idea de la que parteix el model d'escala?

El model d'escala jo crec que hi ha a gent que no té perquè funcionar-li i altra sí. Cada persona és una història. Tens el típic manta que "no hace el huevo y todo me lo han hecho, doncs és chico espabila un poquito". Jo penso en edats entre 20 i 50 que si la persona és autònoma i no té cap problema...és el tema de fer-li l'acompanyament per aconseguir les coses. Donar-li, no sé...el tema és també si som assistencials o intentem potenciar l'autonomia de la gent.

Jo al SIS veig moltes actuacions de gent que és molt assistencial, i això en principi no ens toca. Si una persona és autònoma pot anar al metge sola no fa falta que l'acompanyis. Un altre cosa és que tinguis problemes de salut mental o tema llengua. Perquè es fan acompanyaments al metge al no sé què, hi ha gent que perfectament és autònoma. Ho entenc com una sobreactuació.

Que molts usuaris també s'aprofiten, és que no me haces caso...D'entrada vas tu i el 80% o 90% em venen amb les coses ben fetes. Problemes en la resposta? És un problema de com està el sistema, tema feina, tema habitatge doncs està complicat i és molt car i evidentment deixa gent al carrer. I amb tema de polítiques socials en el sensellarisme la generalitat, ni l'estat no fan res. I llavors clar, la gent per necessitat va on troba ajuda. Però clar a nivell de poblacions o comarques, hi ha gent que porta vinculada al seu territori encara que no siguin d'aquí 15 o 20 anys i tenir que marxar de Barcelona a on estava és un altre canvi...si a lu millor es pogués quedar a la mateixa població té coneguts, té algun veí.

El dret a l'habitatge jo crec que l'ha de tenir tothom però més igual que sigui un HF o un pis amb 4 persones. Igual d'entrada s'ha de donar però si la cagues igual te l'has de guanyar un altre cop. Si tu estàs utilitzant una casa, i passes i no fas res ..millor que la utilitzi un altre. Que després vens plorant, Bueno doncs ja et tocarà quan el toqui. Si sobressin pisos no es faria. Els que estan complint dins la normativa que se'ls ha demanat i van funcionant doncs estaran allà, e que no, doncs surt i entra un altre. El tren de la vida, un dia passa l'altre no. Si tu ofereixes a tothom pisos, i no hi ha un control i no hi ha res, hi ha un efecte crida. I és real també. Fa anys van venir molts romanesos perquè unes famílies romaneses se'ls havia allotjat.

Països nòrdics, que tenen tan bones estadístiques amb sensellarisme dius, quin clima teniu? Quanta gent podeu tenir a carrer sense que es congeli, i el poder adquisitiu del país és un altre. Aquí no pots. És complicat perquè, per què a un sense llar li has d'oferir un habitatge i a un estudiant no? Que li han de pagar els pares o treballant al Mc Donald's per pagar una habitació. Està a una edat que lu guai seria que estudiés i no fes una altra cosa. Jo tinc polacs que no han vingut per canviar la seva vida, que han vingut pel clima, per seguir sent sense sostre al carrer. Però el canvi no és per buscar-me una vida millor. En comptes de viure allà amb el fred vinc aquí i hi ha una xarxa de serveis i recursos que allà no existeix. Allà estan com estaven aquí fa 40 anys,

“sois unos borrachos, sois lo peor, sois la escòria. I aquí ara hi ha el concepte de pobrecito, no sé que....” ara el concepte ha canviat una mica del antic es un borracho.

Hi ha molta rumorologia, jo visc en un barri de currantes, i es diu molt això. “Dáis pisos a los extranjeros, y nosotros nada.” I els sense sobre mateixos “que dais pisos a otros”.

Els usuaris es solen queixar de porque este si y a mi no. Ahora los recursos solo quieren a estos y yo no entro,

5. El seguiment del pla de treball és una condició imprescindible per aquell qui vulgui accedir als recursos d'allotjaments disponibles?

El fet és aquest dels plans de treball, que estem treballant amb una població que ja sabem el que són. Si té RREE es fa un pla d'estalvi, jo no poso la meitat jo poso si guanya 400 que guardi 100, però hi ha gent que et diu, no ha de guardat la meitat, o que es quedés 100 i ja està. Clar això també...jo que sé...

Jo per exemple, contradiccions que he tingut amb gent de l'equip. Que se li busca la paga a un xaval amb salut mental, que té consums d'alcohol o de drogues. I clar et diuen que li fan la paga “porque es su derecho”. Clar jo entenc que és el seu dret, però també ha de fer un bon ús. Si tu li estàs fent una paga de 500 euros que saps que se la gastarà... li estic fent més mal que bé. Això són interpretacions de cadascú. Perquè són recursos que surten dels impostos de tots, i se suposa que és per un bon ús. El PIRMI abans que era, et donaven la paga perquè et busquessis una habitació sinó te'l treien..

És que clar, tu has de fer un treball amb la persona, és a dir, si jo t'estic tramitant una paga és perquè la teva situació millori. Perquè per estar com estàs, estàs bé així. I si tu tens uns diners, a base de pagar-te els teus porros, mira de pagar-te una habitació i no segueixis al carrer penso que aquí està el treball de l'educador i TS. “No és que por tu derecho tienes esta paga y te la fundes como quieras”. El que has de treballar és lu altre., que és el que costa. Home és lu mateix que perquè es posa una persona a pensió, perquè la seva situació millori no? Perquè es pugui dutxar, canviar de roba i mica en mica fer uns canvis. Si se li dona una paga també és per això. Jo he conegut gent que li han tret la PIRMI perquè no feia res, i seguia bevent igual, i després et deia que “me la han quitado, i jo li pregunto però tu has dejado de beber y et diu no, pues chico...i li deies però esto no lo sabes de ahora ya lo sabes hace mucho...” O sigui tothom ha d'entendre les teves coses, però tu entendre els demés què? Que no està obligat a seguir això, que signa un contracte com tu a la teva feina, “si quiere lo quiere y si no no, y sigo sin dinero y que nadie me mande”. Com ja tenim uns quants...aquest senyor no vol res.

Crec que la normativa a HF hauria de ser una mica més rígida i que no només criteri per persones amb addiccions o salut mental, que ho pogués provar més gent. Perquè clar, trobo que va entrar una sèrie de gent i encara estan, perquè clar fins que no et moguis no pot entrar un altre...Es van obrir poques places? Clar però el tema de les places és que el lloguer de pisos és molt car...I no entenc perquè en comptes d'un pis d'una habitació se'n lloga un de tres i es posa a 3 persones. I amb un seguiment d'educadors. Perquè un estudiant pot estar amb 8 persones i no passa res, Jo penso que la vida és la vida, jope. I si tu comparteixes el pis amb dues persones més tampoc ho trobo tan dolent, es poden buscar perfils ...i que passi un professional unes horetes i que les persones siguin autònomes. “Pero esto de solo un piso para él por qué?”. Que hi ha casos que sí però penso que molts...

No és un problema la dependència suposo que es la malaltia, la necessitat de la persona, o la situació. Potenciar l'autonomia jo vull dir una persona que es valgui de si sola, que pugui estudiar, treballar i tirar cap endavant. Una persona ja gran que esta malalta i al...clar...serà autònoma fins on pugui.

Jo crec que hi ha casos que la condicionalitat és necessària , sí , penso que es de la única manera que pots treballar Hi ha altres que no cal, que amb el compromís i la paraula serveix , però n'hi ha d'altres que tristament has de negociar. Millor donar la canya que el peix. Jo li he de donar el peix li dono, perquè donant la canya...a la llarga li donaràs el peix li dones ja i punto (perquè el problema és que no té el peix)

6. Quins aspectes es solen treballar en els plans de treball? Em poses exemples d'objectius?

Pla treball estrangers: Derivacions a altres recursos com SAIER, o feines amb negre, recollir ferralla, però és gent que saps que a la llarga no tindrà papers i que els hi espera algo dur. Són persones que es queden allà com fantasmes, perquè estan allà però no pots fer res amb ells. Li pots fer un menjador li pots fer un alberg però aquesta persona ha de viure molts anys, quina expectativa de vida té no sé. O això o el retorn, però clar per molt malament que estigui aquí la gran majoria no poden tornar.

En moltes ocasions amb els usuaris no treballem temes de família, en moltes ocasions no ens podem dedicar perquè ens limitem a “te veo en la calle i te derivo a un recurso” i no treballem ni hhss, ni emocions ...tot és una mica aparcar-los i que no molesten. Jo ho trobo a faltar, fer més treball socioeducatiu. Clar l'altre és que els derivem a recursos que hi ha educadors...Si muntéssim pisos que hi hagués tres persones amb un educador es poden treballar més les hhss, neteja, convivència...a

7. En ocasions no ha estat d'acord amb les condicions o compromisos que s'han posat des dels recursos als usuaris per accedir-hi, seguir o ser expulsat?

A tractament igual dos dies no anava a l'entrevista i ja el tancaven quan tu havies estat fent un treball intens amb aquella persona, i després “vuelta a empezar”. No coneixen a la persona i no saben les dificultats que pot arribar a tenir, tu quan treballes des de carrer ho veig. Li poso entrevista i si no ve ja el tanco.

És que hi ha el pla de treball, que el solem dissenyar nosaltres i es fa el seguiment tan per part del centre com nostre, i l'altra és la normativa del centre. Quan tu fas la derivació en teoria s'han de posar en contacte amb tu et coordines i es porta a mitges. Però això no passa molts cops. Ells s'inventen les seves coses i comencen a fer el que volen. Per exemple normalment ells sempre fan pla d'estalvis. L'altre és que tu parles amb elles i que si l'usuari té més confiança amb tu et doni els diners a tu perquè li guardis. Si no vol fer , és dir-li “me das la pasta o te echan a la calle”. Si guanyen 400 igual li diuen te guardo 250, i clar jo entenc que l'usuari es vol gastar diners, en comptes de dir-li 250 pues dile 150. Aquests diners son perquè quan acabi d'estar al recurs pugui tindre uns diners pel que...”tu por estar aquí te vamos a cobrar 150 euros de alquiler y cuando te vayas te los devolvemos”. Perquè se li pot dir si no, “este recurso para los que no cobran y tu te puedes buscar una habitación que cobras”. Un que està al carrer cobren hasta 1000 euros i “mas esta porque quiere”. Jo he vist gent que està cobrant 1500 euros i està al carrer. I se li ha

pagat pensió si era ludòpata o alcohòlic o tenia addiccions però estava cobrant 1000 i pico d'euros. Jo en una parella que guanyava això els hi deia en comptes de quedar-vos aquí aneu a un poblet i no..-Sembla que per una part ens hem d'adaptar sempre a les necessitats dels altres i els altres "pues como todo son derechos y no se qué pues como que...", no sé com explicar-ho, no sé si m'entens. I "aunque lo que me digas tengas razón , yo me voy a quedar aquí y no me voy a pagar ninguna habitación. Aún cuando se que podría irme a un sitio y por 400 euros tener una casa. Y me quedan 1000 para vivir".

Jo crec que si que es tenen que prioritzar coses. Si un està malalt o l'altre no. Els dos estan al carrer. Hem d'aplicar criteris i classificacions perquè no hi ha places suficients i moltes persones. Nosaltres no som noruega ni suècia que igual tenen 2000 persones en tot el país i per això poden fer HF, nosaltres tenim més persones i el poder econòmic que té Espanya no és el mateix que tenen ells. Llavors en comptes de fer un HF, "pues lo siento mucho y hago un albergue muy grande con habitaciones individuales però no un pisito pa cada uno".

Darrera de tot això hi ha una cosa que es diu política el que tu dius està bé. Però la majoria de gent no aprovaria que es doni un pis a u borratxo que estava tirat al teu carrer. És el tema de la doble moral. Tothom es posa a dir "pobrecito, bla bla" però tu diga-li doncs montarem un alberg al costat de casa teu o un menjador social i ja veuràs lu que diuen. No és gent d'aquí, és gent de fora que ve aquí perquè aquí hi ha recursos. Perquè els altres ajuntaments no fan res. No van a Tarragona, venen a Barcelona.

8. Diguem com t'imagines l'usuari ideal i el procés ideal dins el model d'escala? O explica'm un cas d'èxit .

Si és una persona que pot treballar i en edat de treballar amb papers. Fer formació i inserció laboral i que busqui feina. Inserir-se a través mercat laboral. Salut mental, consums: Tramitar PNC i recursos...quasi no n'hi ha.. i si està molt greu pensió si et deixen.

9. Llegir cita. Hi estàs d'acord amb aquesta afirmació? Creus que a través del Model d'Escala, l'estada als diferents albergs i el treball socioeducatiu s'aconsegueix aquesta capacitat?

"Una intervención temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no estan capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma" (EAPN Madrid, 2013, p.14)"

No té perquè. Igual hi ha casos que sí però n'hi ha que no. La que porta més temps al carrer és la que millor funciona en un pis. Diu com a mínim ara tinc algo meu, per mi i lo cuido.

Els que no, hauria de ser algo que esta en un moment de la seva vida que li és igual tot. Però no s'hauria de preparar per accedir a un habitatge estable. S'hauria d'esperar a que arribés el moment i tornar-ho a intentar. Clar es que n'hi ha que...aquell en X amb aquell què fas? En aquell li pots oferir el que vulguis que farà el que vulgui. Un dia et dirà que si l'altre que no...clar és gent que és imprevisible...L'únic tema que pot ser és que pel fet de que els homes mai s'han hagut de preocupar de fer les feines de casa els hi pugui costar fer les coses a nivell de cuinar i hàbits de d'higiene, personals... Que això si, seria ensenyar-los. Però Bueno això es pot ensenyar

un cop dins. Que Bueno això ja serà el HF, de mica en mica vas treballant aspectes un cop estan dins.

El pis de Sabadell es va muntar perquè la gent es començava a queixar dels 4 que estaven al carrer, i es va dir doncs aquests 4 allà. I funcionava i ells estaven contents, i eres 2 habitacions i a cadascuna vivien 2. Es treballava la convivència, els àpats, es feien menús, la compra, torns de neteja. Home, t'omplia més la feina perquè tu participes. El que passa que acabes fins el monyo de temes de la tele, perquè la tenien tot el dia...però com educador social jo sentia que podia fer més la meua feina, més socioeducativa, participaves més en la vida d'ells.

Al sis es depèn com funcionas amb els casos però jo si li dic algo vine'm a veure'm i no ve doncs penso no et vindré a buscar jo.

No sentia pressió per haver de fer seguiment mb els usuaris. Treballant amb segons quin company si que et sents pressionat perquè la X ho abarca tot i al costat d'ella sembla que no facis res

10. Quin percentatge aproximat de persones que has atès al llarg de la teua trajectòria han arribat a l'últim esglaó, a l'habitatge estable? Quines són les majors dificultats o entrebancs?

Habitatge estable es contaria una habitació de lloguer? Molta gent té una paga que és per sempre, i en comptes de mirar-se una habitació aquí se la podrien mirar a fora de Barcelona que és més barat i no volen. Jo crec que el tema més complicat és el laboral, les ofertes de feina que hi ha són vergonyoses. Yo voy a trabajar por 600 euros? Para eso me pido la PIRMI, y tiro con eso. Ens trobem gent que té estudis al carrer, i estudis universitaris . Però lu que no pot ser es que avui dia tu estiguis treballant 8 hores i no tinguis diners per pagar una habitació Davant d'això dic si cobraré 600 i 300 son per l'habitació i 200 no sé per qui... doncs...no treballo i tramito algo i tinc algo segur, perquè lu altre no.

Si el mercat de treball funcionés , el model d'escala potser aniria millor. Si són precaris fins i tot els cursos que es fan, hi ha gent que va a fer practiques de restaurar mobles i estan mesos sense cobrar I ja està, i dius perdona que és pena sense sostre que no tenen cap ingrés...I a part que segons quins perfils no entraran a cap lloc. "Dime tu donde metes a X? Per molt que facis, i que ella faci tots els cursos, bueno i es tindria que esforçar moltíssim aquesta dona, però qui voldria viure amb ella en un primer cop d'ull...i quina feina li dones? Pot estar treballant igual 2 setmanes o 3 però acabarà diguent "a tomar por culo".

Jo crec que tot això són cursos y "cursillos" per entretenir a la persona perquè es motivi i continuï la formació. Però d'aquesta formació els únics que es beneficiaran són les empreses que fan aquesta formació que viuen de subvencions. I tot és un bucle, que és viure de la pobresa. És posar tirites i una mica un teatre. Un usuari quants referents té? De SSSS, el de l'alberg, si va al curs de formació, si va al menjador. Tens 7 persones pendents de tu. A cada recurs una entrevista on tothom li pregunta lu mateix. La gent està cansada també d'això. Perquè una hora una entrevista per què em facis un menjador? Perquè m'apunti a un curs d'adults. Per què clar si veus que fas això per treure'n algo, però si no...El retorn no els hi soluciona gaire res, es queden en la mateixa situació.

Per això hi ha gent que fa anys que està en un caixer, s'aixeca i ho deixa recollit i punt i com no la lia van passant els anys i està allà. Però en canvi hi ha un altre que l'està liant i es queixen els veïns, posa'l en pensió. I penses, a la persona que es comporta que li he de dir que la llii?

Jo tenia un que va fer 3 cops el mateix curs de fontaneria, al mateix lloc. I clar dius para qué? Però era la condició que li posaven per fer el PIRMI. Perquè ell havia fer formació, i et donaven opcions i tots estaven plens sempre i a l'únic que quedaven places era aquest. Però l'havia de fer per l'ajut econòmic.

11. Hi ha gent que no vol accedir als recursos d'allotjament disponibles? Quins motius donen?

Molta gent no accepta recursos perquè l'oferta que hi ha a dia d'avui a serveis socials no és res de l'altre món, o tens una llista d'espera, o si vas a un alberg has de dormir amb molta gent, que clar, si que poden acceptar un menjador, o tema de documentació com targeta sanitària. Però els altres recursos...Jo entenc que hi hagi gent que prefereix quedar-se en un caixer. Jo si fos sensellar em quedaria en un caixer. A dia d'avui sí. A no ser que m'oferissin un pis o una pensió. No crec que siguin llocs on refer la teva vida...i amb 15 dies o un mes? Perquè tens una temporalitat per exemple. A no sé que estiguis molt malalt o algo que t'allarguin, però si no és poc temps. 15 dies, 1 mes, 2 mesos...

Hi ha altres factors de no aguantar a un alberg que no són perquè tu siguis "un capullo" per dir-ho d'alguna manera, hi pot haver gent que et fa la guitza.., no és un espai que tinguis intimitat. Allà refer la teva vida és una mica surrealista. La gent sol parlar malament dels recursos però a vegades la necessitat apreta més i si hi ha èpoques que et trobes malament, potser prefereixes estar en un alberg encara que no estiguis a gust que està al carrer. O quan fa fred, doncs mira, seran dos mesos que estic al alberg i no al carrer. Son circumstàncies, que fan que vulguis anar alternant. No és agradable un alberg, segons quin...ZF és una habitació per 70 persones. El que "no se tira pedos, ronca, el que no te roba la cartera" tens un sostre, però és hostil allò.

12. Quins són els principals problemes que hi trobes en la manera de respondre actualment al sensellarisme?

Jo puc entendre un i l'altre, però tot i això prefereixo treballar amb aquest. La funció de jutges, no hauríem de preguntar tant sobre la seva vida. Jo en una entrevista no entrava a aspectes que et demanen els fulls de derivacions, d'antecedents penals, endeutaments. I el no et deixo que vagis al carrer perquè la lles. L'ajuntament té gent que està a favor i gent que està en contra i ha de fer contents a tots. No és una entitat, no és arrels que només mira per una part. Nosaltres teníem una senyora a carrer x i ens trucava el gremi de comerciants i una part de veïns que ja estava bé, que aquesta senyora ja portava 2 anys allà i que què fèiem. Encàrrecs "xorra", "iris", tot es molt burocràtic. Va a l'alberg i una entrevista, va al servei de no sé què i un altre. I penses "pa'que tanto si total per 4 molletes que li donem". Els resultats no son molt gratificants, els casos d'èxit son mínims. I penses què falla? Sóc jo, sóc l'usuari o és el que està muntat que no serveix?

És una feina dura i l'únic que et pot donar les gràcies és l'usuari i pel canvi de perfil i més exigent i és que ara a vegades no tens ni això. Altres recursos deriven a serveis especialitzats de sensellarisme amb unes expectatives que estan sobredimensionades, "ahí te van a solucionar, te van a dar casa y lo que necesitas". I després es troben que res, i el que queda fatal ets tu.

És un model una mica jeràrquic, l'únic que li dones la opció a l'usuari és en segons quines coses. "Qué comedor quieres ir". Té un marge molt mínim. "Vamos a ver un curso de formación que te gustaria hacer". Sempre s'intenta, la participació de l'usuari però quan no hi ha més hi ha això i punto.

Jo crec que la feina que es fa a Serveis Socials, tal com es fa sí que és una mica desagradable. En el sentit que anem com a saco. Vinga "otro, otro, otro". Penso que si es funcionés com algunes entitats que fan un vincle amb la persona i fan un treball més individual, d'acompanyar entre cometes eh, lo que "puedas tu y lo que no estoy aquí" però sense la pressió de segons qui mani, de les demandes de carrer dels veïns. Es treballa amb pressió. Estàs fent un treball amb una persona però arriba un iris i un daec i això és urgent i has de deixar la feina que fas per anar a veure de què es queixen els veïns. I llavors tens 25 persones que vas de cul, i vas buscant recursos per dir que li has ofert això, o ha entrar aquí. Llavors del ventall d'usuaris que tens fas una petita tria, d'aquest té possibilitats de sortida, i l'altre es quedarà amb mi aquí fins que ...poses perfils i classifiques que després també et pots trobar sorpreses eh. Si que fas perfils per veure quin té alguna possibilitat o no.

Jo al principi, els dos primers anys, pensava que si que veient a la persona i fent-li un pla de treball si que et treia del carrer i que vamos...però després veus que no. Que cada persona té els seus tempos. I cadascú sortirà quan toqui i posi de la seva part també. Que hi ha gent que sabem que mai sortirà però que hi ha d'altre que és del mínim esforç, gent que l'escala li costa. I no dic que ho hagi de fer tot però jope, que col·labori que jo estic aquí per acompanyar-lo, no per fer-li les coses. Però no és només la persona són els recursos. Hi ha recursos però no s'actualitzen son el mateixos des de fa no sé quants i les necessitats son altres a dia d'avui. Portem no sé quan i encara no hi ha albergs que puguin anar parelles. Hi ha persones que reconeixen els seus errors. No es culpabilitzen, diuen que són dels demés normalment. Una minoria reconeix que la situació que està és perquè no ho ha fet bé en aquesta vida. Ja sigui per drogoaddiccions, problemes amb la família, maltractaments, etc.

Els usuaris tenen coixins, amb tu no ha arribat al final de l'escala i estàs hasta el monyo perquè no funciona, i ell va a un altre entitat, i al cap d'un temps torna amb tu.

13. Creus que el plantejament d'aquest model s'ajusta al context actual?

No, perquè jo crec que la majoria no ho aconseguiran. O tornen amb la família, o país d'origen o canvien de població, perquè hi ha molta gent que desapareix i no saps. Hi ha gent que va venir aquí en el seu moment perquè hi havia feina i van trobar feina. I venien de llocs on igual tenen casa i família. I no volen tornar i estan aquí vivint al carrer. Que hi ha molts que et diuen "si no vuelvo con dinero no puedo volver", com el retorn del fracàs, "porque volver sin dinero" és fracassar.

TRANSCRIPCIÓ (Professional 2)

Experiència Professional: 6 anys d'experiència com Educador/a Social en serveis d'atenció al sensellarisme.

1. Creus que des del vostre servei es funciona i està pensat sobre la lògica del model d'escala? (ensenyar figura 1) Creus que a la pràctica es segueix aquest circuit amb cadascun dels usuaris?

Jo crec que sí (que es funciona sobre aquesta lògica. L'únic que el nostre servei està a l'inici d'aquest projecte d'escala, perquè en molts casos sobrepassem els nostres límits però en molts casos nosaltres no hauríem de veure com la gent ja és autònoma i (acabem) fent tot el procés dins un servei que només hauria de ser de primera acollida com si diguéssim. Però sí la teoria sí.

Jo crec que a la pràctica son molt poques les persones que acaben assolint aquest pla d'escala n'hi ha molts que es queden entremig, n'hi ha molts que avancen 3 esglaons i tornen a caure al primer,que arribin al final jo crec que n'hi ha molts pocs.

Per començar se li pregunta primer si vol anar, perquè n'hi ha molts que no volen entrar, a ells ja els hi agradaria passar al segon o 3r esglaó (perquè són esglaons de més qualitat) ells molts no volen anar al CPA prefereixen estar al carrer . Voldrien anar a un HDV que seria un recurs de segon nivell, o a un pis compartit, housing first, lu ideal seria housing first i després ja vida autònoma o no perquè hi ha moltes persones que tenen limitacions ja sigui per salut mental, i no poden viure autònomament i n'hi ha d'altres que sí, però Bueno són pocs són poques les persones.

N'hi ha molts que no volen, prefereixen estar al carrer. Pel tema que hi ha molta gent, que dormen en habitacions de 20 persones, que estan controlats, no els hi agrada tindre horaris, no els hi agrada que no puguin beure, consumir...estan en un altre punt del procés.

2. Com definiries el sensellarisme?

Jo crec que és una problemàtica multicausal, o sigui que no és per una causa sola que acabes al carrer, són un conjunt de causes que fan que acabes al carrer. És com una aranya que se li van caient totes les potes. (o sigui familiar, consum, amics, quan et quedes sense res, acabes al carrer.

Una gran part de l'augment és per les ppss que s'estan fent que no contribueixen a que tothom pugui tindre un treball o un habitatge, també influeix molt el nivell de la immigració, perquè el que parlàvem abans de l'aranya ells ja contenen amb menys potes aquí, si se li cau la pota del treball o amics és més fàcil que acabin al carrer, que aquells que son d'aquí de tota la vida que encara que et falti el treball pots viure a casa la germana o.... però més que res les polítiques socials. Que no ajuden a que la gent pugui tindre les necessitats bàsiques cobertes.

Aquí a Barcelona... jo ja no ho he viscut . Jo des de que treballo en l'àmbit més o menys ha estat el mateix. Però companys que treballen en l'àmbit , sobretot els companys de

Sant Martí ens ho deien, que fa 15 anys o així era un perfil més de toxicòman, espanyol i ara és més perfil d'estranger que esta sense recursos i no vol tornar al país d'origen que no gent d'aquí del territori.. Que hi ha hagut una relació inversa, que s'han com intercanviat els números. És la sensació que hi ha..

3. Podries explicar amb què consisteix el teu encàrrec professional vers la persona atesa? Què creus que s'espera de tu com a professional?

Jo crec que l'encàrrec que tenim des de l'ajuntament és intentar millorar la situació de les persones que viuen al carrer, estan al carrer. El que nosaltres intentem, que igual ens sobre limitem, és com objectiu final en molts dels casos és que sortint del carrer. Tot i que en molts casos veus que serà molt complicat que surtin del carrer, i llavors, et dediques a intentar ajudar-lo al màxim que puguis encara que no vegis factible...Tu no sents que ells esperin de tu que treguis a gent del carrer, no en moltes ocasions no. Sí, seria més un tema de millor les condicions de vida, i sobretot del servei que estem nosaltres, igual des d'un servei de tercer nivell si que s'espera que... però nosaltres som el servei més bàsic, l'últim servei, després de nosaltres no hi ha res. Si de nosaltres esperen que fem tota la piràmide...igual és molt descabellat. Que nosaltres vulguem no vol dir que l'encàrrec de l'ajuntament sigui aquest Jo crec que ells estan contents amb què es vinculin amb nosaltres i cobrir les Necessitats bàsiques (menjador, dutxa roba) i llavors si van complint amb el pla de treball poder-los derivar a un altre servei dins el model d'escala

El que està clar és que hi ha molta gent que et fa una demanda clara, d'altres que no te'n fan cap i llavors el que esperen de tu és, "quiero que me ayudes a tramitar una paga, quiren eso". No volen que els hi trobis una habitació perquè al igual es volen gastar els diners de la paga amb beguda. Sobretot jo crec que és que els ajudis quan tenen un problema sigui de qualsevol indole. Ells volen un caire més assistencial. No més assistencial, de que estiguis allà quan tenen un problema, quan el papa o la mama quan ets petit. Molts d'ells et volen com això. Com el que le resuelve los problemas. "Mira me han puesto una multa por mearme en la calle me la puedes quitar", és un interès molt bèstia o ostia, que se me caduca el nie. "Com un tu me tienes que servir para esto" En molts casos sí.

Clar, Jo crec que depèn de la carrera que hagi triat, perquè dintre del mateix servei hi ha psicòlegs, treballadors socials, educadors socials, jo com que vinc del món de l'educació social, jo crec que se'ls ha d'intentar educar en el sentit de que, "si tienes una paga tienes que utilizarla para pagar una habitación, si consumes tienes que consumir menos para poder vivir..." o sigui educar-los..un treball socioeducatiu sí. Però jo crec que en molts casos és molt difícil i acabes fent la basant més fàcil que és l'assistencial, perquè aquest treball es pot fer sobretot si tens vinculació amb l'usuari. Si és un usuari que només et vol, el que parlàvem abans, para que me ayudes a esto, esto..no ho podràs fer.

Depèn de si els hi has aconseguit tu o no l'allotjament, és més fàcil treballar-ho. Perquè si tu els hi has donat algo que estan desitjant, llavors com a contrapartida és més fàcil que puguis treballar coses amb la persona. Un exemple molt clar és quan a una persona l'has d'ajudar a tramitar la Renda Garantida, "ostia pues para tramitar la RGC tenemos que conseguir el NIE, que te empadrones, que tengas targeta sanitaria", i llavors ho fa tot però perquè l'objectiu final de la persona és aconseguir la RGC.

Jo crec que a través que la persona hagi de fer tots aquest tràmits es pot crear certa vinculació i treballar altres coses que la persona no veu o no desitja de la mateixa manera però que es poden

anar treballant ja sigui tema higiene personal, temes més,...persones que no es dutxaven mai, doncs “que tenemos que ir a sacar fotos, dúchate, o que tenemos que ir al médico....” ho treballes indirectament. És molt depèn de l'usuari també .

4. Estàs d'acord amb la idea de la que parteix el model d'escala, creus que està ben ideat? Quins problemes hi veus en la seva posada en pràctica?

Sí que estic d'acord amb aquesta idea però alhora crec que si una persona per exemple té algun tipus de toxicomania i no es treballa bé el fet de que ho deixi i no s'arriba a problema inicial (arrel del problema) pel qual aquella persona va comença a abusar d'alguna substància pot ser que en algun punt del procés recaigui i torni a baixar. Llavors crec que sí, que s'ha de capacitar a la persona i tot però que també s'ha de fer un treball paral·lel ja sigui amb psicoterapeuta o en algun sentit així pe arribar al fons del problema, perquè sinó és això hi ha molta gent que pot anar passant de nivell fins que pum torna a caure. Més que flexibilitat crec que el plantejament d'escala s'hauria de treballar el problema inicial. Si la persona porta, un any sense consumir i ho ha deixat perquè sí , si no es treballa bé...que podria ser dins el pla de treball una branca eh? Dins d'aquest seguiment amb el psicòleg o psiquiatra del cas hi donaria molta més importància al per què? Tu perquè et vas començar a drogar amb 16 anys, perquè els teus pares es maltractaven...fins que no es solucioni aquest problema tu tens un risc.

Aquest sistema sembla que funciona però que arribin al final n'hi ha molt pocs , n'hi ha molts que al ca de dos anys els tornes a veure al carrer o els tornes a veure al CPA. CPA-Zona Franca-Hort de la Vila feina, habitació individual, 6 mesos de feina se li acaba la feina es poleix els estalvis i torna al carrer. Llavors sí que funciona, però no dura en el temps.

Si no els poguessin expulsar seria com el projecte de Numancia de Baluard, que és un pla de treball a molt llarga estada , de reducció de danys, els deixen entrar consumits, Si es vol treure a tota la gent del carrer és el que s'ha de fer. Crec que és la solució. I housing first per tothom seria lu ideal. Jo crec que hi ha molt poques persones que rebutgin Housing First, ara hi hauria problemes afegits. Efecte Crida , vindrien sense sostre de tot el mon aquí perquè els hi donessin un pis, i fins i tot gent que no és sense sostre, perquè clar, això ho havíem parlat amb treballadors de Zona Franca, que és una mica injust que na persona que, pel fet que sigui, no ha treballat mai, no ha cotitzat mai i li donen un pis, i una iaia que ha treballat tota la seva vida tingui una pensió de 600 euros i no es pugui pagar ni una habitació . Que són problemes diferents i tot el que tu vulguis, però una mica injust és. El model housing first en països com suècia o altres que tenen una renda per càpita molt alta i que la get que treballa cobra 3.000 i 4.000 euros doncs és perfecte que una persona que no té res que li puguin donar un pis que hi va la manutenció i tot els hi val 700 o 800 euros. Però aquí que les rentes no són les mateixes igual crees cert sentiment d'injustícia cap a la gent “de calle”, de classe mitja i baixa. Faria que pugés molt VOX. Que crearies un sentiment d'injustícia de este que “se lo ha pasado todo por la piedra le das un piso y a mi que me he pasado currando toda la vida no”. Jo crec que sí que la ciutadania té molts estereotips, sí perquè han fet les coses malament,

Que el model d'escala al haver d'anar passant per diferents fases hi ha més possibilitats que la gent caigui , en canvi, el model Housing First una persona que és salut mental, patologia dual,

toxicòmana accedeix a pis i a partir d'allà ja començarà a treballar tot lu altre. Es mes fàcil treball lu altre mica en mica, no s'han de tenir presses en els projectes de Housing First. Crec que el model de HF parteix molt de la teoria sistèmica, una persona que viu al carrer com vols que sortir de l'alcohol o les drogues lu primer que ha de tindre és un lloc on viure, on menjar, etc. per poder-se plantejar altres coses.

Jo el que he vist per experiència és la gent que té perfil laboral o potser persones estrangeres que no tenen recursos aquí, aquests sí que els hi va bé. Perquè ells pugen. Perquè la única causa perquè ells estan a carrer es perquè no tenen feina , llavors si no tens problemes de salut mental o toxicomanies ni res, tu compleixes en cada estadi i pots arribar a pujar fàcilment.

Depèn de quina temporalitat els hi donis. Amb una persona que està al carrer exclusivament perquè no té feina, que crec que això ho ha intentat l'Ajuntament de Barcelona, han sigut els plans d'ocupacions aquests que han fet amb els maners. Persones que estan a carrer i viuen com viuen exclusivament perquè no tenen permís de treball. Llavors el que se'ls pot oferir, que en molts casos no volien perquè preferien dormir a les naus ocupades de Sant Martí que anar al CPA. Però se'ls hi pot oferir el model aquest d'escala, t'empadrones, amb 3 anys et donem un pla d'ocupació i et regularitzem la situació o ja veurem si realment...no?

A la gent estrangera no els hi acostuma anar bé perquè els limita, perquè si no pots accedir a cap ajut, ingrés , es queden encallats en una fase.

Clar son formacions, però si no aconsegueixen un contracte laboral d'un any, no tindran papers. Dintre del Model d'escala per passar d'un nivell a l'altre en molts casos et demanen que tinguis documentació. Perquè tu a un CPA hi pots anar, a un CRAB hi pots anar però a un HDV no hi pots anar i si no tens dret a cobrar una prestació tampoc et posaran en cap pis, perquè per posar-te en un pis has de poder pagar algo . Que les PPSS també haurien d'anar encaminades al tema de la regularització de les persones , a tems estructurals també.

5. El seguiment del pla de treball és una condició imprescindible per aquell qui vulgui accedir als recursos d'allotjaments disponibles?

Des dels recursos demanen que hi hagi pla de treball. Hi ha objectius del pla de treball que sí, i n'hi ha que no tant. Si pot ser motiu d'expulsió o de no accés...

Nosaltres normalment treballem en el requisit de si compleixes amb això, això i això et proporcionem allotjament, no el reves, a no se que vinguin direccions des de dalt o sigui una petició d'Esmes que li fem cas o algo així . Però si no jo rec que nosaltres, lar quan tu poses na persona en pensió és perquè t'ha acceptat que anirà a un CRAB o un CRI o hi ha un treball molt delimitat de salut, paga...i a la que et falla tens tota la potestat per tombar-li l'allotjament perquè no t'està complint

6. Quins tipus d'objectius es plantegen en els plans de treball?

Àmbit econòmic (si té ingressos que pugui fer pla d'estalvis i gestionar els seus diners) , laboral (que estigui apuntat algun recurs d'inserció, que pugui fer recerca autònoma de feina) salut (que segueixi control, que vagi visites mèdiques, que es faci un control, que faci tractament,) toxicomanies, documentació. Depèn del nivell. CPA's demanen poc. Bàsicament que no arribis molt tocat quan entres a les 7 o a les 8, que no tinguis baralles dins, que no robis dins, seria un pla de mínims i a la que vas pujant et van exigir més o t'haurien d'exigir més.

Però de la teoria a la realitat hi ha un pas. Hi ha casos que gent que no compleix pla de treball i el van mantenint a recurs

7. En ocasions no ha estat d'acord amb les condicions o compromisos que s'han posat des dels recursos als usuaris per accedir-hi o mantenir-se?

Sí en algun cop m'he troba que jo he proposat un recurs d'entrada i la comissió han dit que no i que ja havia exhaurit totes les possibilitats dels recursos municipals que hi havia. Llavors es deixaven com una mica al limbo. Però és complicat posar-se amb la feina dels altres, llavors jo particularment em sembla que no però això també va molt depèn del professional . a mi si m'expulsen algú d'Hort de la Vila perquè l'han pillat fumant-se un "canuto" a l'habitació , es podran posar mil peròs, però no es pot i estan en el seu dret d'expulsar-lo o no. Igual no ho podrien haver fet . Però jo m'he trobat amb cap cas que m'hagi enfadat.

8. Coneixes casos de persones que portin molt temps allotjats a un recurs temporal? És habitual? Per quins motius?

Sí, Crec que persones que van complint i segueixen el que se'ls i diu no avancen ni arriben a l'esglaó final del model d'escala

9. Diguem com t'imagines l'usuari ideal i el procés ideal dins el model d'escala? O explica'm un cas d'èxit .

Que hagin arribat a l'últim esglaó cap conec. L'X està en una habitació de lloguer, que la paga ell però li estem fent nosaltres seguiment. Però es que no ha passat per CPA's, va anar directament de carrer a habitació de lloguer, com a conseqüència de tramitar una RGC. Tinc a la parella d'argentins, que els vaig trobar a carrer , van anar al CANE, del CANE a CPA ZF, del CPA de ZF al CRAB d'Horta, perquè la dona no té papers. Quan l'home va començar a cobrar la RGC, Assis els hi va oferir un pis d'Inclusió i encara hi son, però clar no viuen de manera autònoma, o sigui si, però lligats encara a una entitat. No paguen la totalitat del lloguer ells, la totalitat dels gestos, ells no podrien viure sols amb 600 euros. Com a molt podrien estar pagant una habitació com l'Ignacio i anant a Banc d'Aliments, . No és lu habitual acabar en un pis d'Inclusió, molt pocs. També casos d'èxit es pot considerar gent que ha tornat al seu país d'origen, estava en estat catatònic i una amiga de València el va venir a buscar.

10. Llegir cita. Hi estàs d'acord amb aquesta afirmació? Creus que a través del Model d'Escala, l'estada als diferents albergs i el treball socioeducatiu s'aconsegueix aquesta capacitat?

"Una intervenció temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no estan capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma" (EAPN Madrid, 2013, p.14)"

Depèn de com entenguis la persona sensellar. Si entens la persona sense llar com a persona crònica com aquell que porta 10 anys al carrer addicta a la cocaïna si, l'afirmació es correcte. Però com si entens aquesta afirmació com persona que fa sis mesos que ha perdut l'habitatge

que ha tingut tota la vida una situació normalitzada i s'ha quedat al carrer perquè no ha trobat feina, aquesta frase no és correcta. És molt depenent del problema . Housing First no es pot considerar manera autònoma, però toxicòmans i salut mental jo crec que és l'última manera que surti del carrer. Jo en el que no estic a favor en què ha de ser primer "el capacitar" perquè el MHF el que prima és la llar i després tot l'altre. I el model d'escala el que prima és tot l'altre

11. Realitza treball grupal o comunitari des de la teva feina?

Grupal no, i comunitari depèn de que entenguis. Fem formacions a les biblioteques, passem pels comerços preguntant i fem una mica de pedagogia del sensellarisme , a veïns. Jo crec que és necessari, però no sé si ho hauríem de fer nosaltres o hi haurien d'haver equips especialitzats: perquè nosaltres o una cosa o l'altre , n podem assumir més.

12. Quin percentatge aproximat de persones que has atès al llarg de la teva trajectòria han arribat a l'últim esglaó, a l'habitatge estable? Quines són les majors dificultats?

Molt pocs. Depèn del perfil de la persona. Perfils de salut mental o toxicomanies igual si que es per ells que no aconsegueixen, i perfils que son per problemes que no siguin aquests pot ser que sigui per culpa del sistema. Ara em ve el cap una persona russa que ha demanat asil polític que si tot va bé i li donen podrà arribar a mantenir-se al nivell d'escala però si en algun nivell li tomben es trobarà un altre cop amb que no té papers

13. Hi ha persones en situació de sensellar que no vol accedir als recursos d'allotjament disponibles? Quins motius expressen?

Sí molta gent no vol accedir. Que estan millor al carrer que en depèn de quins centres Que per no anar a una habitació individual que fa falta, els horaris, la normativa que prefereixen estar al carrer. També en molts casos és gent que ja està acostumada a estar al carrer. Quan agafes gent que fa poquet que està al carrer accepten qualsevol cosa. Després igual ja es caguen amb tu perquè els has fotut a allà i et diuen "vaya mierda me has encontrado..." Clar el x va durar una nit a ZF, em va dir "dormir aquí con gente que se tira pedos, erupción, ronca por la noche em va dir prefiero estar en la calle", i dius bueno pues sí, tens raó.

14. Quines són els principals problemes que hi trobes en la manera de respondre actualment al sensellarisme?

Crec que els processos d'escala per gent que el problema es laboral si que pot ser una solució si el mercat de treball els acaba absorbint perquè si no també van fent el cercle i per les persones més cronificades no crec que sigui el millor model, crec que es millor model housing first

Quan tens algun "pitote" amb algun usuari, que s'enfada amb tu i et bolca tota a merda . Tu ets part de i la merda que es mengen ells a vegades te la bolquen a tu i t'intenten fer sentir que fas malament la teva feina o que no els has ajudat prou però en realitat es un problema que tenen ells i que han de resoldre ells. I satisfet quan aconsegueixes que els hi donin un pis, anar a HDV, fins i tot quan aconsegueixes un NIE d'alguna persona que portes un munt de temps que si ara el metges que si ara, a seguretat social, has fet mil gestions i al final aconsegueixes que li retornin

el nie que havia perdut feia no se quan, que vamos a tu ni et va ni et bé però et sents tope content.

TRANSCRIPCIÓ (Professional 3)

Experiència Professional: 26 anys d'experiència com Educador/a Social en serveis d'atenció al sensellarisme.

- 1. Creus que des del vostre servei es funciona i està pensat sobre la lògica del model d'escala? (ensenyar figura 1). Creus que a la pràctica es segueix aquest circuit amb cadascun dels usuaris?**

No totalment, perquè hi ha d'altres, però aquest existeix i funciona amb èxit per algunes persones. En algunes ocasions si, algunes persones ho han i fins i tot en algun cas encara que la persona hagi tingut alguna recaiguda pot reprendre el nivell en un altre recurs. Per exemple si és expulsat de SJDD per una recaiguda al consum en algun cas passa després a Can Planas i de Can Planas passa a habitatges de Tànger per exemple, en algun cas concret i després si que ha de poder passar ell a pagar-se l'allotjament perquè tampoc és fàcil que aconseguixi un pis, perquè pagar un pis és molt difícil però una persona que cobra una PNC pot aconseguir potser una habitació.

No tots els usuaris comencen pel nivell d'alberg més baix. Segons el perfil de la persona. En N'hi ha que directament se'n van a un que hi ha uns consums controlats en el cas que hi hagi consums, i una possible inserció laboral i algú que està més avançat pot passar directament a SJDD. El que és més dubtós és que després aconseguixi l'habitatge. En molts casos no comencen per CPA.

- 2. Com definiries el sensellarisme?**

Les causes són molt variades, en general manca de suport familiar, a vegades immigració regular o irregular amb dificultats per aconseguir feina, hàbits tòxics que dificulten, a vegades també la relació familiar, dificultats per accedir a la feina, malalties, manca de suport comunitari a la malaltia mental, o manca de xarxa comunitària,. Jo diria que és molt heterogeni. L'únic factor que es podria dir que tenen més en comú es la manca de recursos econòmics i la manca d'habitatge. La crisi del COVID possiblement encara hagi agreujat més però ja porta temps havent-hi més gent al carrer. Pot ser que la nostra societat sigui cada vegada més excloent. D'altres vegades també ve gent d'altres països buscant una vida millor o buscant a vegades un millor clima, europeus que estaven al carrer a països de l'est aquí vinguin perquè almenys no fa tanta fred. No ho sabem en certesa si és aquesta causa, pot haver-hi d'altres però vaja que el sistema econòmic no és gaire inclusiu.

Tot i que aquí les persones poden tenir uns drets a prestacions a RGC a PNC la Rai, tampoc estan a l'abast de tothom i la quantia difícilment permet pagar un allotjament. Perquè de fet tenim bastanta gent que està cobrant una PNC, no tant RGC perquè els requisits són més estrictes i que viuen al carrer. D'altra banda encara és més lamentable la situació de les persones que no cobren ni un euro. I també hi ha persones que tenen feina i que estan al carrer, amb feines tenen feines molt precàries i quan falta la feina han de dormir al carrer o estant treballant i

dormint al carrer. Aquests son nous perfils que fa anys no es veien tant. També em trobo ara a persones joves que no han tingut cap oportunitat o bé perquè son immigrants sense papers o els han perdut el dret a tenir permís de residència o gent jove d'aquí que té escassa formació laboral, no troben feina o si l'atrobren es molt precària i no permet pagar allotjament. I després estaria tot el col·lectiu que busca la vida com pot amb la ferralla o amb la venda amblant, aquests que busquen coses a les escombraries i les venen al mercat de la misèria i es treuen uns petits ingressos treballant molt

**3. Podries explicar amb què consisteix el teu encàrrec professional vers la persona atesa?
Què creus que s'espera de tu com a professional?**

L'ajuntament espera que com equip tinguem unes dades, perfils, ubicacions de gent que esta al carrer i que nosaltres mirem d'atendre aquestes persones en bastants temes, documentació, sanitat, allotjament, i és el que procurem fer. Per mi coincidiria. Perquè el que espera l'ajuntament i l'únic que puc fer jo és tenir coneixement de la situació i donar suport . Fer visites i preguntar-li a aquesta persona si necessita alguna cosa o informar a l'equip d'ESMES i fer-li visites conjuntes. Millorar la seva situació al carrer. Jo tant com treure la gent penso que no , també hi ha persones que no accepten, ni que ofereixis allotjament a pensió, per tant crec que no és l'encàrrec. Depèn de la persona. Pot ser que l'objectiu final sempre sigui que aquesta persona surti del carrer, és que no, penso que lu desitjable sigui una vida al carrer però si aquesta persona no accepta pot passar bastant de temps, en ocasions fins que aquesta persona tingui una malaltia pot passar 20 anys al carrer o més,. Perquè quan te una malaltia i ha d'ingressar a un hospital poca gent no accepta anar a un recurs(...) A banda d'aquestes, la resta si que el meu l'objectiu és aquest, aconseguir un allotjament . Hi ha casos i casos hi ha persones que perquè son vulnerables si que poden accedir sense massa dificultat . Si la persona esta malalta i accepta fer tractament el més probable és que pugui accedir a un centre i després a un altre el que si que es difícil es que pugui pagar o optar a un habitatge individual. Això sí que és realment complicat però si que pugui estar en un centre i després en un altre , si aquesta persona arriba a cobrar 600 euros podria pagar una habitació de 300 però sempre després ha d'anar al menjador social perquè els 600 euros no li arribaran per viure. Serà igualment una vida precària. Aquest habitatge independent i estable que s'entén en el model d'escala a la realitat és habitatge precari perquè la majoria serien lloguers del mercat privat que segons el que cobrin podrien acabar tenint però igualment necessitaran suport perquè sempre serà dins de la precarietat. Perquè el sistema és així. La xarxa disposa de centres, albergs i algunes pensions Perquè a alguna gent si que els hi millora molt la vida pel fet d'estar a una pensió .Fins i tot gent malalta mental que pel fet de tenir una habitació , amb un suport i unes visites, ja millora la seva salut mental. La salut mental la porta tenir una sèrie de coses, tenir allotjament , tenir uns mínims i amb això a vegades millora la malaltia per tenir tot això cobert. No és només el tema psiquiàtric de medicació o ingrés.

Jo he vist gent que nomes pel fet d'accedir a un allotjament ja han millorat però també he de dir que en els casos de salut mental, son els que no s'adapten be a la convivència en un recurs. S'adapten molt millor a una pensió, a tenir la seva habitació, a les visites d'uns professionals, a tenir més intimitat i més autonomia A vegades aquest model de pensió funciona gairebé com el model de housing first. La gent que esta al carrer per accedir a un recurs a vegades han d'esperar molt perquè no hi ha suficients places i si la persona no es tan vulnerable el que esperaran serà

o que trobi feina o que s'espavili però no ha d'estar tota la vida a l'alberg, si la persona té bona salut i no busca feina doncs.

En aquests moments l'únic recurs que hi ha immediat és la pensió però això està limitat però si no avui pots demanar CPA que és la més elemental i pot trigar 2 mesos a tenir. Motiu per enviar-lo a CPA pot ser que et sembli que la persona no funcionarà bé als altres, que li va bé un recurs on només vagi a dormir on tingui poca exigència. Perquè també hi ha l'altre via que passa per Llar Pere Barnés que és de la menys exigent però estan estupendament . En el disseny a mi si que em sembla que està pensat en un model d'escala encara que hi hagi aquestes coses que no encaixen, però a la pràctica si que es funciona mirant on pot encaixar més l'usuari perquè aguantin més . Però a més nosaltres no decidim on va l'usuari, si jo vull posar a un senyor a un CPA, que en teoria només va a dormir i que ha d'anar vagi sobri mitjanament, que es comporti amb correcció que es dutxi alguna vegada i que marxi al matí i torni a la nit. Bueno li exigiran poc. Però aquí també ho ha d'aprovar una comissió , si vol anar a un CRAB tindrà unes limitacions quan a consum, estarà a una habitació amb més gent , tindrà una normativa no molt difícil però possiblement nosaltres no la suportaríem. Si el vols enviar a SJDD no ha de consumir ni una gota d'alcohol, i ha de seguir una normativa encara més estricta, seria CRI (residencial Integral) i està a punt de trobar feina, perquè si no està a punt de trobar feina ja no pot entrar aquí . Després hi hagi l'altre model de housing first però és mínim, no sé si a tot estirar hauran tret entre 70 i 100 pisos i també hi ha algun afortunat que li ha tocat el pis del patronat o a habitatges de la caixa però les condicions ja no són tan bones però tots aquests són afortunats perquè és molt poc habitual , és una minoria. Els que van a Housing first és un perfil complicat, malaltia mental, addiccions,

Per mi els més crònics són els que costaria més que funcionessin en un model d'escala. Per mi el que faltaria a Barcelona seria un model d'habitatge per persones que cobren 600 euros. I persones amb disminució de més de 65% s'han de buscar la vida a les habitacions de lloguer que són "cutres" i cares.

4. Estàs d'acord amb la idea de la que parteix el model d'escala? Quins problemes hi veus en la seva posada en pràctica?

Jo ho trobo tot necessari perquè al final quan una persona entra a un CPA o a un SJDD o a un CRAB i allí passa un temps i el veus que millora també. Com quan entra a una pensió . Com quan li tramites una prestació a la que hi té dret o comença a anar al metge. Qualsevol cosa que facis i ofereixis millora el conjunt, en general. Si que trobo bé tots aquests centres i si hagués més doncs millor. Però trobo que falta algun model d'habitatge sigui com sigui, sigui tipus habitacions, sigui tipus . Combinar el que ja hi ha amb algo més tipus housing first o d'accés directe. O alguna manera que les persones que cobren PNC o RGC poguessin accedir a una habitació i pagar una quantitat proporcional com 200 euros.

5. El seguiment del pla de treball és una condició imprescindible per aquell qui vulgui accedir als recursos d'allotjaments disponibles?

Sí se'ls hi demana. Si una persona vol accedir a SJDD ha de tenir les addicions molt controlades, a banda de tenir permís de residència, etc. Sempre, sempre s'ha de partir que aquella persona farà pla de treball. Fins i tot a pensió perquè clar alguna cosa has de fer i has de justificar. Jo a vegades els hi dic a mi el meu "jefe" no em deixa treballar així, vostè ha de tenir documentació, algo hem de fer. Hem de fer la documentació, hem de tramitar la paga a la que vostè tingui dret, i hem d'anar al metge. Encara que el motiu d'entrar a pressió hagi estat per malaltia, paral·lelament alguna cosa hem de fer. Almenys has d'acceptar que vingui el psiquiatre, la infermera, o que vingui jo.

6. Quins tipus d'objectius es plantegen en els plans de treball?

La X per exemple, noia molt jove amb llarga trajectòria de consum i malaltia mental i que els veïns estaven molt preocupats per la seva situació i creava molta alarma social. Doncs l'hem allotjada amb poca condició perquè no es pot demanar gran cosa. Ningú li exigeix que no consumeixi.. en absolut. Compleix uns mínims, visitar-se amb el metge, al cas, i amb el psiquiatra. Seria dels més elementals. Per exemple d'altres com J, que no ha acceptat mai cap centre i pensió no es podia. Ara cobra RGC, en comptes de pagar habitació ha pagat per ocupar. Aquest el que li dic es fer formació laboral. Perquè si no saps fer res sempre et contractaran en una precarietat terrible, però si fa algun curs, de cambrer o de magatzem o carreter o el que sigui tindrà una possibilitat de trobar una feina una mica millor però de moment està a la situació que esta perquè no hi ha cap curs.

I tant, que hi ha dificultats per pensar alguns plans de treball, si i tant, hi ha situacions terriblement complicades per exemple en Y sense permís de residència, actualment sense documentació, malaltia mental, antecedents penals, no hi ha cap cosa que es pugui fer. Tot lu laboral no es pot. I tota la gent sense permís de residència... I a vegades també ens trobem que té antecedents penals que per fer segons que per una persona d'aquí no tindria cap importància, però per ells suposa no tenir permís de residència durant bastant de temps. (...)

Els que tenen problemes de permisos de residència i treball aquests entren mol malament en model d'escala... sí que podrien encaixar a un CPA. Hi ha els que entren al Labora i aquests recursos d'Inserció que poden accedir a un contracte després de complir els tres anys de residència, els penals nets, l'informe d'arrelament, dominar idioma i costums, si poguessis accedir a la regularització seria la culminació del model d'escala. Perquè després passarien a tenir feina i penso que hi ha bastants que son autònoms i que si poguessin treballar s'espavilarien sols. Però a vegades la situació d'estar aquí sol, agreuja malalties mentals i molts queden tocats perquè es tant cruel la situació que han de viure, Veig que amb el pas del temps gent que podia ser autònoma acaba no sent-ho tant, s'acaben adaptant a la vida de carrer, perdent totalment la confiança en si mateixos i en el país d'acollida. A vegades també penso que algun dels delictes també son motivats per aquesta situació de desemparament i desarrelament manca de recolzament i un auto abandonar-se

7. En ocasions no ha estat d'acord amb les condicions o compromisos que s'han posat des dels recursos a les persones ateses per accedir-hi o mantenir-se?

Sovint no estic d'acord amb algunes decisions de la comissió de denegar un centre i no acabo d'entendre el per què. Gairebé mai estic d'acord amb una decisió d'expulsió. A

vegades són massa exigents, si. L'última vegada que m'han expulsat a un senyor, després aquest ha anat a CUESB i l'han allotjat saps? Vull dir que si és una cosa tant greu com pot entrar acte seguit a un altre recurs. Un home gran, malalt, amb crosses, etc. Era una cosa de una mica de reconduir, perquè era una expulsió per arribar begut. És motiu de dir vagi-se'n vostè a dormir i demà quan estigui serè ho parlem i hem de mirar de posar algun límit. Les úniques expulsions que justificaria seria en cas d'agressió a altres usuaris o professionals, manques de respecte, però evidentment si no es pot enviar a aquesta persona a dormir perquè va massa beguda i està amb altre gent doncs se la pot deixar a dormir aquell dia fora i parlar amb ell el dia següent però no hauria de ser expulsió directe.

Una de les expulsions més greus que he vist va ser el cas d'un malalt mental que va tenir un brot i no el van ingressar, o enviar a l'hospital el van expulsar al carrer. Jo l'he tornat a veure alguna vegada però jo crec que actualment viu a Collserola en algun lloc ocupat. Després la demanda que feia era un pis però després quan quedem per sol·licitar un pis del patronat no hi ha continuïtat. No es presenta...Afortunadament esta cobrant RGC però no ha millorat ni la salut, ni l'habitatge. Això passa molt també, quan una persona té una mala experiència pot ser que no vulgui saber res més de centres. Normalment ho enfoquen més a una mancança del recurs que un fracàs personal.

Quan expulsen a una persona o abandona el recurs jo tampoc no li donen moltes voltes, tracto de tirar per altre lloc i buscar alternatives, més que discutir amb ningú. Som humans, poden haver errors. Etc. Per mi una expulsió no és el final d'un procés s'han de buscar alternatives. Possiblement en un altre encaixi millor.

Molts usuaris comenten la poca tolerància dels recursos amb la beguda. En un cas la pressió perquè arribés bé al recurs era gran i ell va reconèixer que no podia, i culpabilitza al centre que son molt exigents però el que li demanaven era un mínim...es un tema complicat.

Cada cop són més exigents, però hi ha centres que, que sempre han estat exigents en quan a consums en quan a feina que sempre ho han tingut. I després hi ha altres centres com la Llar Pere Barnés que és un model de molt baixa exigència però que funciona estupendament. Necessitaríem dos o tres centres com la llar Pere Barnés. L'ajuntament té places és d'arrels. No existeixen plans de treball obligats. I mai he portat una persona a Llar Pere Barnés que no s'adaptés i persones que porten moltíssims anys a carrer, mai. Alguna persona que portem a la Llar ha estat prèviament a pensió perquè evidentment no havia cap lloc on pogués estar. I allà estan bé i no sé com s'ho fan... Una dels secrets crec que és perquè les habitacions son individuals, i d'altra banda si que he vist que tracten de limitar una mica el consum però no imposen. Si en comptes de beure'n 10 en beu 8 millor, miren de que vagi net però tampoc.. es posen molt estrictes. Si que tenen algunes activitats però poques. I no sé quan tanquen la porta però poden entrar i sortir quan volen, perquè és l'única manera que algunes persones no estiguin al carrer.

8. Creus que hi hauria d'haver persones allotjades a habitatges independents tot i que no compleixin el pla de treball?

Sí. És possible que jo alguna persona hagi allotjat a algú sense demanaria gaire. Per exemple la X jo penso que no li demanava gairebé res i el vaig allotjar a pensió per temes de salut. Com ho justifiques de cara a la institució. El que faig és que el pla de treball sigui sol·licitar

un centre de la xarxa i el sol·licito. Li dic com que no podràs estar sempre aquí jo demanaré un centre per quan hagi de marxar i això ja seria el pla de treball, però paral·lelament també he de dir que aquesta persona que et deia que no li vaig demanar gran cosa es va vincular amb l'equip i tot i que no complís gran cosa si que fa visites psiquiàtriques i fins i tot va sol a l'hospital quan veu que es brota. Hi ha altres coses que no compleix per res perquè és incapaç totalment d'administrar-se econòmicament.

I el pla d'estalvis i aquest tema? Això és impossible, és important en els plans de treball però és impossible. És una cosa que demanem però a la pràctica...jo no em sento amb prou autoritat per demanar la cartilla a la persona. Ho considero una mesura invasiva, però jo pregunto, li dic a mi em diuen que tu has d'estalviar, que tu ara tens tot cobert però que ha d'estalviar, estàs estalviant o no? I algú em diu , Bueno 100 euros i jo ja estic contenta. Si m'imagino que és veritat ja estic molt contenta. Però hi ha d'altres que no que no. "Y si me muero mañana". Dius, bueno tens el llit, tens el menjar, tens tot cobert i què fas amb els diners. D'alguns recursos si que demanen els usuaris que els hi donin els diners perquè els hi guardin, ho trobo correcte. Però nosaltres com educadors de carrer amb tota la feina que tenim jo lu que no puc és controlar. Sí, he vist persones expulsades per no fer el pla d'estalvi i tant, però quan és reiterat, cada mes fulmina els diners. S'hauria d'articular alguna manera que tinguessin algun habitatge amb cert control de mínima higiene i amb possibilitat d'alimentació i amb l'obligatorietat de pagar proporcionalment. Perquè també una persona que cobra i no pugui destinar una part a l'habitatge.

L'inconvenient del HF diuen que és l'efecte crida, però per solucionar l'efecte crida hi ha mecanismes eh? Un d'ells seria el temps. Alguna promoció que s'havia fet de HF venia gent de tot Europa demanant el pis, i es posava criteri de has de porta x anys vivint aquí, has de ser conegut pels Educadors de carrer. No és això d'arribar i dir "vengo aquí para que me des un piso", això evidentment. Això no pot ser, perquè una cosa és que siguin veïns i veïnes sense sostre del barri.

El criteri dels ingressos és un criteri però no hauria de ser discriminatori perquè jo he sentit fins i tot teòrics en unes jornades de HF, algú de França, de París i Lisboa que deien no, no, hi ha Educadors Socials i TS que s'encarreguen dels temes aquests d'estrangeria, si, si però estan les lleis d'estrangeria que no hi ha ES ni TS ni advocat que se les pugui saltar i això és terriblement discriminatori perquè ens trobem amb persones que porten aquí 20 anys i no tenen papers i què fem amb ells. Alguns són joves i d'altres que es passen 20 anys doncs ara ja són grans i el criteri econòmic em sembla correcte, que jo abans ho deia que han de pagar, però hi ha casos que ja porten molt temps i no podrà mai pagar doncs què fem amb aquesta persona? Té dret a que accedir a un habitatge i el dia que no pugui... perquè clar el problema del HF el trobo per algunes persones que necessitin molt suport, que no siguin molt autònoms. ,i no puguin viure sols, Pot ser gent molt crònica però que sàpiguin espavilar-se sols en un pis, poden fer la neteja, poden fer el menjar, llegir un pauta de medicació encara que amb un petit suport, però hi ha gent que ni amb això es saben prendre la medicació . I mirar la insulina ja és una cosa complicada.

Jo trobo que tots els centres són necessaris, i el que fa el model HF és alleugerir una mica els centres, En els centres entren els que no puguin accedir a HF o alguna mena de (programa) de suport a l'habitatge, els nouvinguts.

9. Diguem com t'imagines l'usuari ideal i el procés ideal dins el model d'escala? O

explica'm un cas d'èxit .

Només et podria parlar d'un i poca cosa més. Un de llibre que ha fet durant molts anys ha anat entrant i sortint de centres fins que va entrar a SJDD el van expulsar i va entrar a can planes i allà si que va funcionar. Als nostres usuaris no és el que arriba a primeres, els nostres porten anys al carrer i hi estan de forma continuada, no es com el que ha perdut la casa i sap com desenvolupar-se i va a primeres. Jo no podria dir a cap que hagi avançat de manera progressiva en tots els meus anys. Si que podria dir casos de gent que ha fet diferents entrades a diferents centres, que l'han expulsat, que ha tornat a començar. I que després aquest que estava en aquests habitatges de Tànger estava encantat de la vida i el problema serà quan finalitzi a Tànger.

Després he tingut molts que necessiten suport per tramitar una prestació, perquè per una persona sense sostre molts cops es gairebé impossible, no poden ni aconseguir la cita, a vegades no poden ni obrir el compte , ni tramitar la disminució la discapacitat per cobrar la PNC. A vegades quan la persona té ingressos millora molt I mira algun cas he tingut que quan ja estava cobrant passava a HF i llavors perfecte Només el fet de tenir paga o habitatge molta gent millora. I altra gent que cobren però continuen vivint a la barraca i el fet de tenir els seus ingressos ja dignifica la seva situació . Perquè l'X em diu si jo hagués de pagar habitació no m'arriba però ja veus un canvi important en ells.

Jo penso que el model d'escala és una construcció teòrica però a la pràctica, si entenem com a millora i progrés la que diu el model ideal poca gent. Veig gent que compleix amb plans de treball però que no avança, es queden encallats o lloguen una habitació però després també acaben per haver de deixar 'habitació perquè els pugen de cop i volta, o no es troben bé a l'habitació. Això es dona molt en gent gran

Una persona que va complint arriba un moment que li diuen Bueno ara has de buscar habitació no pugen a un altre recurs de la xarxa. Per exemple jo envio una persona a CRAB Meridiana allà ha de fer un pla d'estalvis , arriba un moment que li diuen ara toca que et busquis una habitació , si que li poden donar cert suport per llogar-la i pot ser que la llogui, però pot ser que un dia li pugin o per qualsevol causa el facin fora i tornarà al carrer i tornarà a beure...I com habitatge en aquest país no hi ha arriba un moment que la sortida es habitació de lloguer a mercat ordinari, i si té calers estalviats pot anar però dura el que dura. I en el cas de gent que no cobra ni podrà cobrar res, doncs almenys diuen bueno almenys estarà aquí un temps i es recuperarà una mica però arriba un punt que aquesta persona ha de tornar al carrer. Si és una persona que no té papers l'objectiu serà que els tingui però cap treballador social li pot aconseguir, no depèn d'un TS que li facin un contracte de treball, o que li facin un informe mèdic de malaltia sobrevinguda, i que al seu país no te tractament , aquesta persona pot ser que a estrangeria li denegui.

Es dóna un temps a la persona i si amb aquest temps pot trobar solució i troba una oportunitat bé i si no tornarà al carrer per bé que s'hagi portat i la sortida és el carrer no un altre recurs. A més això està estudiat perquè jo soc la referent i quan un accedeix a un recurs de CRAB o CRI jo continuo sent la referent . Quan va a Llar Pere Barnés ja no, ja serà algú del centre només, però dels altres tots. Perquè saben tots que tornarà al carrer. Que la gent a través del compliment del plans de treball acabi arribant a un habitatge això poca gent s'ho creu. Això es una ficció. Si la persona és molt espavilada i te molta sort. Ningú pensa que per accedir al circuit acabarà accedint a un habitatge, però almenys tindrà una oportunitat perquè hi ha persones que poden tenir alguna peita possibilitat si cobren i son capaces de pagar habitació, i comportar-se bé i trobar un bon propietari, que sigui formal. Perquè a mi m'expliquen moltes vegades, "ahora me

cobra mas, ahora me pide dinero". I sobretot passa mes a la gent gran precisament que de cop i volta els hi demanen més i més. I aquests son es privilegiats del sistema, els que cobren . Perquè després estan els que no cobren, que tret de que estiguin molt malalts no sortiran del carrer o que els toqui la loteria en forma de housing first o en forma de loteria.

10. Llegir cita. Hi estàs d'acord amb aquesta afirmació? Creus que a través del Model d'Escala, l'estada als diferents albergs i el treball socioeducatiu s'aconsegueix aquesta capacitat?

"Una intervención temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no estan capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma" (EAPN Madrid, 2013, p.14)"

Es un totalment erroni, totalment i la realitat contradiu això . Mai he enviat una persona a housing i ho ha deixat. Les poques que he enviat es com si haguessin vist a Deu i s'han quedat. A vegades donen més o menys feina per la fundació però cap persona que ha pogut accedir ha abandonat. A mes la major part paguen eh? Si tenen ingressos paguen. Ii Ho trobo raonable. En absolut em sembla que el problema de la gent sense llar sigui que no estan capacitades per viure en un habitatge. Estic en total desacord. I de la gent que e enviat a pensió. El que significa tenir habitatge, encara que sigui "cutre" és massa important per la persona com per perdre'l eh? I paguen perquè saben que han de pagar. O les fundacions saben com fer perquè paguin també hi ha algun problema en això però vaja. I els altres s'han comportat, mantenen l'espai net. La setmana passada vaig visitar a una usuària que esta en un pis de Mambré i estava estupendament i paga cada mes. I aquesta mai ha anat a un alberg. Havia estat a pensió i havia cobrat RGC i llogava habitació però no estava contenta pel que significa els problemes de llogar habitació .

Per mi la pensió és un housing first "cutre". Però cada vegada estan mes limitades les pensions perquè hi ha menys diners. Treure la gent del carrer és lu desitjable i ha de ser de la manera més sostenible, pot ser sostenible a un centre , a una pensió o a un programa d'habitatge assequible però això es cosa de polítics. I no em sembla que la resta de població ho hagi de considerar una cosa dolenta això sabent que ...Perquè ser persona sense llar es difícil.

Sabent el que vota la gent, pots esperar qualsevol cosa, però això no és un problema menor el que la gent dirà evidentment, però una persona amb uns valors mínims,... no pot considerar injust ...si jo tinc un sostre, una nevera, tinc un llit com considerares injust...i jo he de treballar evidentment. Lu lògic no es que t'ho facilitin es que tu te'l puguis pagar però si la persona no se'l pot pagar. (..) Si la persona se'l pot pagar no ha de sentir enveja d'un que no pot, perquè no ha tingut la sort. No ha tingut una oportunitat o si l'ha tingut però per les raons que sigui ha arribat a estar al carrer. Doncs haurem de donar-li el mínim, perquè donant-li el mínim procurarem que s'ho pugui pagar algun dia ell. Però si no li donem sempre estarà igual. Perquè a més diuen que hi ha estudis que gasta més una persona vivint al carrer (amb hospitals, policia, molèsties als veïns) que HF. O sigui que el contribuent li surt més barat i soluciones el problema. Perquè també costa molt una persona a un centre, els albergs no són gens barats eh?.

11. Realitza treball grupal o comunitari des de la teva feina?

Sí que fem una mica, parlem amb veïns i comerciants amb col·legis i guàrdia urbana però la nostra feina es amb l'individu. I a vegades també hi ha voluntaris que ajuden a persones sense sostre, i treballem amb ells. Hi ha voluntaris de tota mena. Organitzar persones, crear grups de suport això no ho fem i Possiblement sigui un altre nivell. M'agradaria, en alguns casos que hi ha xarxa de suport i seria possible. Els casos que troben que hi ha veïns implicats, i n'hi ha que si que saben del tema, però n'hi ha d'altres que dificulten, i que n'estan a la realitat, o que pobrissó o "habria que darle, bueno habria que darle el que es pugui". Però a vegades son molt poc realistes..

Voluntaris que demanen HF per gent que necessita estar a un centre perquè necessita estar més atesa. Necessiten que controlin la insulina, que una infermera doni la medicació, que estiguin molt a sobre, que això tampoc es pot donar a un HF normalment.

12. Quin percentatge aproximat de persones que has atès al llarg de la teva trajectòria han arribat a l'últim esglaió, a l'habitatge estable? Quines són les majors dificultats?

Poca molt poca gent hi arriba a l'habitatge estable. Jo crec que majoritàriament es pel fracàs del sistema. El sistema és així, excloent, i cada vegada més. Mira jo ahir em trobava en una entrevista parlant amb un que em deia, el meu germà em diu que "tu no me ayudas". Perquè tu no em dones un pis. Clar per ell la solució seria que li donéssim un pis. Esperen que els donis un pis. Que a través e conèixer-te sortir del carrer ? És això. Esperen això i a més a més amb un pis. Perquè alguns pensen que això de l'habitatge és real. I que jo tinc els pisos, que jo els tinc. Evidentment que m'he trobat amb molts usuaris que pensaven que jo els havia de donar pis o que jo havia de donar-los paga o que jo estic donant a determinats col·lectius i a ells no. Sobretot la creença aquesta de que hi ha altres col·lectius als que nosaltres donem. Si ets espanyol als estrangers, si ets estranger romanès als magrebins, però sempre hi ha d'altres que tenen més sort i als que nosaltres donem més. Però en general, jo penso que ells sí que valoren l'esforç, valoren el camí, O sigui que tot i que no els hi acabis donant pis si que pensen, doncs sí que ha fet per mi. Aconseguir una targeta sanitària o començar a anar al metge o un DNI o tramitar una paga pues mira...que sempre hi haurà el que no estigui prou content però trobo jo que en general són agraïts.

13. Creus que aquest model és efectiu en alguns casos?

Pot ser que per algunes persones el model d'escala funcioni bé, gent que necessiti un allotjament molt temporal, i alguna gent que surt d'addiccions, gent que realment fa un esforç per sortir d'una addicció a vegades necessiten cert control, ja que es difícil controlar-se amb problemes d'aquest tipus, i després persones que per circumstàncies puntuals es puguin quedar al carrer puguin accedir a CPA's, per persones poc cròniques. També trobo bé centres de SJDD i HDV perquè tot i ser centres, són més similars a un habitatge. Si que tenen unes normes i exigències però tenen habitacions individuals i a més tenen cert suport per trobar feina o per fer formació. Per exemple, a Creu de Molers doncs envien joves que volen fer formació o ara també el recurs de la llavor per dones .

Intentem que les formacions donin sortides laborals, això intentem, això s'intenta. El mercat laboral sempre és difícil però sense aquell suport sempre es mes difícil. Perquè una de les coses que es queixen és que els exploten , sobre tot la gent jove i dius Bueno si tens alguna formació també t'exploraran però t'exploraran menys. És el sistema, és el capitalisme..

14. Hi ha persones en situació de sensellar que no vol accedir als recursos d'allotjament disponibles? Quins motius expressen?

La intimitat i les normes. Depèn de quin pot ajudar a refer la teva vida i depèn de quin difícilment. Jo moltes vegades m'he preguntat si jo suportaria la disciplina d'un alberg, penso que no. I conviure amb tanta gent. Penso que lu difícil es aguantar a un alberg. Persones que no on capaces d'aguantar a un alberg si que ho serien en un habitatge independent. La única cosa que dificulta que una persona pugui estar a un habitatge sol és la manca d'autonomia. Perquè fins i tot e consum, molts quan accedeixen a un habitatge consumeixen menys. Controlen molt millor el consum. La major part de les persones amb la que treballem tenen autonomia, no és el problema d'autonomia de la majoria el que els fa estar al carrer Jo considero la manca d'autonomia és una persona amb un deteriorament neurològic molt gran o amb una discapacitat reconeguda o no reconeguda perquè penso que fins i tot una persona quan no té NIE crec que no se li pot valorar. Són pocs casos, molt pocs casos els que estan al carrer per manca d'autonomia. I molt pocs casos que no puguin accedir a un habitatge per manca d'autonomia.

Normalment quan hi ha una manca d'autonomia molt greu, normalment és perfil de residència però son pocs casos. Perquè també hi ha gent que també té manca d'autonomia però no li donarien residència, saps? Ara tinc un cas així, que dius aquí també hi ha un altre llacuna. Un centre adient per una persona amb una manca d'autonomia que no tant perquè valorin residència ni tan poca per poder estar a un alberg. I després et diuen la solució ha de passar per la incapacitació, no la solució no està en la incapacitació perquè no tenir autonomia i tenir un retard mental no vol dir que incapacitant-la arreglarà res, i en aquest cas tampoc té cap patologia que necessiti centre de salut mental i aleshores està que no hi ha res, Situacions que no està pensat què fer amb elles. I és gent que pot acabar al carrer. Aquesta noia porta molts anys entrant i sortint de recursos tipus alberg sense res a fer, i també ha estat a la presó per petits però repetits furts, s'ha habituat això i jo crec que en aquest cas ha perjudicat la seva autonomia, cada cop n'ha tingut menys.

Jo penso que el tema de les addiccions com la persona no ho vegi com un problema, o sigui el tractament ni res servirà de res. No ho deixarà de fer perquè tu li prometis res. Penso que tan pel tema de consum com pel tema de la malaltia mental sempre s'ha de treballar altres coses. I sense imposar. Jo això de la condicionalitat no considero que estigui bé per accedir a determinats drets. No considero que es pugui posar a ningú fer tractament d'addiccions com una condició ni el seguiment farmacològic de salut mental. Penso que ha de ser una cosa totalment voluntària . Per altra banda si que penso que alguna cosa s'ha de fer, si allotgem a aquesta persona a una pensió si que ha d'acceptar unes visites , clar no el podem allotjar i deixar-lo allí abandonat.

I a vegades, no sempre però, la persona comença a mostrar una disponibilitat a deixar el consum si vol altres coses Per exemple, després de molts anys vol veure als fills, doncs pot ser que vulgui fer un esforç per veure els fills. En el cas de la M que porta un temps allotjada a pensió, des de que ha vist la possibilitat de que si deixava de consumir podria veure les seves filles que li van

retirar pel consum. Casos que tu no obligues la persona però si porta un temps amb més estabilitat en l'allotjament poden venir a tu a demanar-te suport per anar solucionant altres temes i llavors canvia perquè son ells qui et venen a buscar a tu, i tu els hi pots dir les dificultats o en aquest cas, que la DGAIA li demanar això, i es ella qui diu "a no, no pues yo te lo demuestro o soy capaz" perquè ha sortit d'ella.

Jo no sóc gaire d'imposar, no sóc partidària d'imposar perquè és possible que sigui més difícil treballar i vilcular-se desde la imposició. Però normalment jo pels que he tingut a Housing o Mambré si que saben molt bé mantenir les formes, mantenir ordenat el seu espai... jo penso que ordenen el dia anterior també (riures) Fan com qualsevol persona quan té una visita.

15. Quins són els principals problemes que hi trobes en la manera de respondre actualment al sensellarisme?

Jo trobo l'habitatge i últimament algo la denegació de places perquè que a mi em deneguin la Llar Pere Barnes per X que es crònic, crònic , és a dir l'augment de rigidesa dels criteris d'accés. Perquè dius i què faig jo amb ell? Me'l emporto a casa?

Jo penso que amb el sensellarisme no s'acabarà, al contrari , mentre el sistema sigui així.

És picar pedra. Treure alguns... però el procés d'exclusió és constant. És inabastable . I el que aquí es considera sense llar en altres països encara es considera privilegiat perquè no passa gana saps? O sigui el mon és molt injust, terriblement injust. Perquè aquí almenys ningú passa gana. I l'accés a la salut també és universal tot i que seguim tenint problemes en algun cap per fer alguna targeta sanitària, això també s'ha de dir. L'objectiu no es acabar perquè sabem que no s'acaba Amb aquest sistema, no es pot erradicar al sense llarisme, perquè es que alguns ja des de joves queden exclosos. En els últims anys jo penso que per molt que treballem i tal i qual i per molts centres que hi hagi va en augment i a tot Europa no només aquí, però això precisament vol dir que hem de continuar treballant, perquè per això dic que acabar amb el sensellarisme és inabastable.

Però...hem de continuar i augmentar almenys l'habitatge social i programes d'habitacions socials per gent que cobra i per estrangers que no cobren però porten molts anys aquí , que no ha tingut la oportunitat i la tindrà per les lleis d'estrangeria. Perquè son problemes de canviar la llei d'estrangeria i totes les lleis d'estrangeria del mon però això no passarà , i a més som terriblement insolidaris i això que dèiem abans de l'enveja, de si al pobre li donen, "si aquí vienen de fuera a quitar-nos el Trabajo" ...La ciutadania té molt la concepció de que el pobre el que està al carrer es perquè s'ho mereix, s'ho ha buscat i perquè algo malament haurà fet. Perquè això és el que d'alguna manera ens inculquen. Ens inculquen que hem de triunfar i hem de tenir èxit i si no el tenim acabarem malament, i si no l'has tingut és que no has estudiat, és que tens addicions.

Vull dir que això es el que està en l'imaginari col·lectiu sobre el pobre. I ja no es que el sistema t'exclouï, amb unes determinades premisses....I es que després també hi ha factors al llarg de la vida, una separació, la mala sort, una sort terrible, que també existeix i que a qualsevol li pot passar i ningú està exclòs.

A nivell d'estat no sé que faria però a nivell de cada ajuntament hauria de tenir, que pot ser comú per tot Catalunya, hauria de tenir algo. Jo penso que sí que fan un esforç perquè tots

aquests centres i professionals, totes les entitats de la xarxa arrels ASSÍS, Mambré... però es un problema tant important i una realitat tant difícil. I es un país aquest que l'habitatge és una situació tan flagrant perquè no hi ha cap programa d'habitatge pràcticament res d'habitatge social i això no sembla tenir cap solució. Crec que s'hauria d'apretar més en el tema de l'habitatge social . i sí jo penso que hi ha gent que se sentiria fatal però mira, si una persona pot pagar el lloguer doncs, s'ha de pagar el lloguer però el problema es quan la persona no pot pagar el lloguer i ha de viure al carrer. I seria molt bona idea a mira que ens paguin el lloguer a tots però es tracta principalment que la gent sense llar puguin accedir a l'habitatge.

Jo em trobo insatisfeta quan em trobo a una persona que tot és molt difícil, que el consolat li nega un passaport, obstacles burocràtics, perquè a un seu ciutadà li posen unes condicions que no li aconseguim ni fer el passaport i ja no diguem el premis de residència. Això es terrible. O també em sento malament quan jo envio , perquè el meu interès es que els usuaris tinguin autonomia , jo si veig que puc enviar un usuari sol al cap per tramitar TSI que és un tràmit molt senzill i arriba al cap amb tots els papers necessaris i surt sense allò j. Aniria allí i els esbrincaria. És perquè el veuen sense llar i passen d'ell. Simple desídia del personal, per no fer-lo. He de fer acompanyaments no tant per la poca autonomia de la persona si no per la desídia per part d'altres serveis , que no compliran amb el que han de complir amb el ciutadà. Perquè jo envio a l'Ariel que sap, i que pot anar a qualsevol cap a fer-lo . I per què aquest veí teu li negues el seu dret . I penso que amb la pandèmia ens hem recolzat en la vagància. .Perquè coses que abans no passaven tant les he vist encara mes . I qualsevol oficina, les de l'atur. Ara han de tramitar la RGC per telèfon

Jo en genera em sento satisfeta quan aconseguixo que algú tingui NIE, quan algú cobra la paga, quan una persona gran accedeix a un SAUV , quan algú entra a HF que son molt poques vegades, quan algú entra a la Llar Pere Barnés. I quan troben habitació de lloguer...també però tinc el meu neguit, penses, Bueno està bé que pagui habitació però... i efectivament al poc temps té problemes , s'ha de canviar.

En genera a mi m'agrada la feina, i penso que la feina que fem és important. Malgrat tot, (les poques sortides del carrer) penso que es fa feina. I també penso que l'ajuntament té bona voluntat i fan el que poden... però el problema supera, és massa gran .

Transcripció entrevista - professional 4

Experiència Professional: 3 anys i mig d'experiència com a Tècnic/a Social en serveis d'atenció al sensellarisme.

- 1. Creus que des del vostre servei es funciona i està pensat sobre la lògica del model d'escala? (ensenyar figura 1). Creus que a la pràctica es segueix aquest circuit amb cadascun dels usuaris?**

Es treballa amb aquesta lògica, jo crec que es continua treballant jo diria que un 80% amb aquesta lògica i el sol fet jo diria de fer plans de treball es conseqüència directa d'aquesta lògica i malgrat estan sortint alternatives noves, molta gent jo crec que ve de la vella escola i sempre ho han fet així, i jo crec que continua entenent la reinserció social amb aquests passos per aconseguir la fita final i continuen pensant que la gent en situació d'exclusió no estan capacitades per accedir a un habitatge sense control, no? Perquè al final és una mena de control i supervisió i si considero que s'està aplicant moltíssim encara. A medi obert treballava des d'aquesta visió. I els recursos estan

dissenyats des d'aquesta perspectiva? Des del primer punt que no teníem gairebé habitatge i la que teníem ens demanen perfils autònoms i preparats ja ens estan dient no? Ens estan dient d'alguna manera sense dir-ho amb aquestes paraules. Volem persones o joves, en aquest cas que hagin passat per les diferents fases d'aquesta escala per poder arribar a l'habitatge. Si teniu un jove que no té l'autonomia, que té problemes de consum, etc. ningú el vol . Això t'ho trobes molt tan amb joves com amb adults. La negativa a inserir persones amb per exemple problemes de consum o de salut mental que és que és concretament el que toca HF perquè es considera que no estan preparades per això i es considera que generaran molts problemes.

A la pràctica jo crec que sí però el que passa és que si veus un perfil molt autònom pots pots aprofitar la ben entesa per intentar saltar-se alguns d'aquests esglaons i proposar la persona per tipus d'habitatge (recurs) més autònoma però si no ho veus clar si que seria alberg molt normativitzats amb moltes persones, control, horaris, exigència. Curiosament per preparar a la persona, però és al contrari la persona no es prepara per res, el que acostuma a passar en alguns casos és que van sortint d'aquí acabant-se quedant en una situació d'exclusió més severa encara i es cronifica el cas. I no estem aconseguint ni tan sols el que predica el model d'escala .

2. Com definiríem el sensellarisme?

Jo crec que evidentment és l'absència d'una llar com diu el mateixa paraula. Però a més a més és la pèrdua de vincles socials. Jo crec que no és només no tenir l'aspecte material de l'habitatge , sinó també , per motius x, haver trencat molts vincles d'amistats, de llaços familiars, de cercles. Que fan que la persona no pugui accedir a cap mena de llar...per mi seria això.

El perfil és tan heterogeni com les persones, és molt difícil fer matemàtica. Jo sé que hi ha perfils de cronificació més de 5 anys es crònica...Jo crec que el sensellarisme si que es cronifica i que s'haurien d'invertir molts esforços precisament en tractar aquestes persones que estan caient a les sit de sensellarisme que els professionals poden detectar i que no s'aborden de la manera adequada per treure aquestes persones d'aquí i llavors la persona a més a més de cronificar-se i ser pitjor pel seu desenvolupament personal que seria el primer que s'hauria de tenir en compte, a més són més recursos per part de l'administració perquè aquesta persona continuaria dependent de les estructures que hi ha. Perfil concret, es complica... Una persona que té un lloc on viure però no té una llar seria una persona sense llar? Una persona que porta 10 anys de pensió en pensió per mi és una persona sense llar perquè mai ha pogut fer un espai seu i sentir-se'l seu però alhora no estaria al mateix nivell que la persona que està tirada al carrer. Llavors jo crec que es podrien establir perfils de severitat diferents però alhora una definició amb matisos jo diria que no. Gent amb x trets? No depèn molt de la variabilitat individual.

Jo crec que hi ha part gran de sensellarisme de població immigrant i ho associo a la llei d'estrangeria, una trapa administrativa que no depèn amb major mesura de nosaltres, tot i que es pot fer pressió però la decisió última no a tenim nosaltres I les situacions a les que sotmet la llei d'estrangeria a persones que ja per la pròpia circumstància de la migració no és que hagin trencat al centre però estan molt lluny del seu cercle d'acompanyament, no el tenen i si a sobre després no se'ls hi proporciona feina per tenir uns ingressos i una forma de pagar-se el lloguer etc. és ben fàcil que acabin en situació de carrer. I evidentment que al principi es fan esforços per no acabar aquí i sortir-se'n però jo entenc que com tot a la vida hi ha una mena de indefensió après que van passant els dies els mesos anys. La persona veu que no acaba de sortir d'aquí, que surt i torna a caure, i al final es van invertint cada cop menys esforços per poder sortir d'aquesta

situació i és quan es cronifica. Per tant, per mi la migració és un factor pel qual podem explicar el sensellarisme.

I per altra banda, tot el fa referència a l'estructura no? El model econòmic, la falta de feina actualment, el fet que cada cop més gent tot i estudiar carreres universitàries no puguin accedir al mercat laboral. Tot això fa pensar que si ho acompanyes de pèrdua de vincles familiars o problemes de consum o de salut mental etc. Siguin factors que es puguin anar sumant i puguin acabar en una situació de sensellarisme.

Jo sempre he pensat que em costa d'entendre que algú que té vincles familiars reals, existents i presents a mi em costa pensar que aquest tipus de perfil pugui caure en una situació de sensellar. Potser entràriem a veure casos i entràriem en matisos. Però em costa d'entendre que una persona que no trenca amb el cercle de suport pugui caure en una situació de sensellar. Jo crec que és bastant important això. És molt important la xarxa. Persones en situacions molt precàries però es sostenen gràcies a família, amics, i si no estigués aquest sostén la situació seria molt més greu encara. Si es trenquessin aquests llaços. Que després l'altra cosa que pots pensar és imaginem-nos, la persona està patint les seves estratègies d'afrontament és començar a beure i això provoca a la llarga un trencament amb els vincles familiars. Clar que això li podem donar la volta de moltes maneres però si aquesta xarxa és suficientment potent, sense obviar que evidentment han de baixar els preus del lloguer, bla bla. Però jo crec que si hi ha xarxa sempre hi haurà sostén per la persona.

3. Podries explicar amb què consisteix el teu encàrrec professional vers la persona atesa? Què creus que s'espera de tu com a professional?

Jo penso que des de l'ajuntament i tenint en compte que des del nostre servei va passar a formar part de l'Àrea d'Espai Públic es diu o algo així i no del departament d'Atenció a persones vulnerables. Aquest simple canvi de nom ja et diu bastantes coses. Aquí el que s'està buscant és combatre o vigilar la ocupació de l'espai públic i llavors el que es busca és un control social i que aquestes persones que estan en situació de carrer no pertorbin la tranquil·litat dels veïns que si que tenen les condicions per viure. Jo crec que si més no també es fan altres coses, és un dels objectius principals de les administracions, en aquest cas concretament de l'ajuntament de Barcelona i la prova és els números que sempre ens demanen, quantes persones hi ha a carrer on son, quin impacte generen. Hi ha molta preocupació per l'impacte d'aquestes persones. No l'impacte al propi cos de la persona, si no l'impacte a l'entorn, Quins problemes estan causant aquestes persones. De fet hi ha un equip de gestió de conflictes no? Gestió de conflictes no ha vingut d'una demanda de la pròpia persona que genera el conflicte si no que ve d'altres que des de la seva distància diuen Bueno és que aquí m'estan pertorbant el descans, el silenci, no puc dormir. I probablement no els interessa les causes subjacents a això, els interessa treure aquest conflicte del carrer. Per mi els principals objectius de l'administració és el control social, controlar que no se'ns en vagi de les mans que l'espai públic estigui tranquil·let i ordenat no?

I després més enllà d'això, a mi per exemple a la feina de medi obert, jo diria que mai em van preguntar o gairebé mai per l'estat concret d'un cas. (a no ser que fos perquè molestes a un veí, arribessin queixes) Nosaltres fèiem els informes de final de mes que no deien res de les persones. Eren només números i categories. Nosaltres concretament a l'equip de x no vam tenir gaires instruccions des del principi. No hi havia instruccions. Heu de tractar amb aquests joves, amb el sentit ampli de la paraula. I les preguntes eren molts cops on dormen, consumeixen no, però tota la part que nosaltres fèiem més enllà de la nostra feina potser de preocupar-nos per

la salut psicològica d'aquests joves, de tornar a fer contactes amb la família, jo recordo que vam aconseguir trobar el pare d'un noi i això no estava dins les nostres tasques. A nosaltres ningú ens va dir ni això ni res perquè mai ens van dir cap cosa. El meu encàrrec no era gens clar, en aquesta feina era...bueno és que no es va esmentar cap objectiu. Jo havia de treballar de forma àmplia amb uns joves que estaven en situació de carrer. Coneixia el perfil .Això tenia un avantatge i un inconvenient. L'avantatge és que aquesta falta d'objectius va possibilitar que nosaltres haguéssim adquirit molt coneixement en aquest àmbit, moltes reunions amb moltes persones, molt conèixer recursos. Perquè al no tenir gaires directrius ens ho menjàvem tot literalment tant lu negatiu com lu positiu. I negatiu per exemple era que no paràvem d'agafar joves contínuament, que no hi havia ningú que digués pareu. Agafàvem i agafàvem i no es treballava bé amb tantíssims joves i que mai se'ns donava una directriu concreta de treballu això , com va això com va u altre. L'únic que se'ns deia és que havíem de fer les prospeccions , el numero de joves que teníem i quan hi havia algun cas d'impacte greu en l'entorn se'ns avisava perquè passéssim . Com ni hi havia un parte o un report diguéssim del que jo feia jo els hi buscava formació els intentava buscar suport psicològic, prendre un cafè, ajuda amb el NIE, quines son les àrees les de sempre dels plans de treball que pots tractar i tu anaves tractant. Però de tanta gent que hi havia no hi havia un pla de treball escrit en molts casos. Molts era un pla de treball al teu cap i pim pam, anar fent i anar tapant foradets

Des de l'administració has sentit que haguessis de treure la gent del carrer? No, no, tant de bo que s'esperés això. El meu objectiu del principi quan jo vaig entrar des de la meva innocència era treure a gent del carrer perquè si no, no sé perquè es deia servei d'inserció social o servei d'atenció al sensellarisme com es diu ara no? Per què , què has de fer amb una persona sensellar, donar-li llar no d'alguna manera? Llavors jo des de l meva innocència vaig pensar que l'objectiu del servei seria aquest. Crec que els propis usuaris també venien a mi pensant que jo podria solventar aquest objectiu i jo recordo sobretot al principi una de les coses que més em costaven era dir no, jo no et trauré del carrer. Jo et donaré suport però tu continuaràs al carrer i lu màxim que et puc oferir és un CPA on a més a més que molta gent ja no se sent còmode per l'alta exigència, normativitat , etc. Està ple de gent més gra on vosaltres no us sentireu còmodes per perfil d'edat i a més trigarà molts mesos. "Y qué hago entonces? No lo sé".

Jo he arribat a recomanar llocs on viure al carrer. Jo ho havia de fer, de desenganyar-los, perquè igualment trencava expectatives la persona que venia amb unes altres. Però jo els hi havia de dir que jo no tenia els recursos per poder treure'ls del carrer. I tant de bo l'ajuntament tingués realment aquest objectiu , perquè si el tingués entenc jo que em donaria els recursos per poder treure la gent del carrer. Però fins que va arribar la pandèmia , que aquí fruit de la pandèmia hi ha haver una sèrie de canvis i es van obrir alguns recursos però fins llavors era....Jo crec que la pandèmia al col·lectiu de joves, no a tots evidentment, perquè n'hi ha molts però ha beneficiat però es van generar alguns espais de pernocta, d'allotjament que no existien abans. Per tant, és una mica contradictori però jo crec que fruit de les partides econòmiques extremes que es van destinar a ala pandèmia i per por que es generes una situació de rebuig social també gran a tenir persones al carrer vivint es van obrir alguns espais, uns millors que d'altres. Es va començar malament obrint un macroespai que moltíssima gent ja ha dit que no és ideal com la Fira de Barcelona, Molta gent sortia rebotada d'aquí (...) i es van anar obrint espais una mica més centralitzats i més reduïts amb numero de persones que es basic per garantir la intimitat i que la persona es senti amb una mica de confort allà on està vivint. Tot i això algun d'ells continua sent un espai excessivament normativitzat.

No en tinc cap mena de dubte que es treballa més pensant en el veí de classe mitja i alta, respondre les seves queixes. Quan m'han preguntat a mi o m'han dit, escolta X aquest noi encara no té la formació? Com pot ser que no tingui la formació X ? L'ha de tenir ja home, com podem deixar un noi sense formació ? Jo no he rebut això. Ara sí que he rebut. Escolta X, aquest lloc ja l'heu visitat que us vaig dir la setmana passada? Heu vist què passa aquí ? Per tant per mi l'objectiu principal no és buscar el benestar d'aquestes persones, Primer perquè pel seu benestar el que s'hauria de fer primer és treure-les del carrer, perquè buscar benestar al carrer és molt difícil, formar-se al carrer es mot difícil. Està bé psicològicament al carrer és molt difícil. Llavors si es parteix de la base que no hi ha recursos per treure'ls , llavors tu no estàs pensant en les persones. I mentre t'estàs gastant una pasta amb pensions que són "parches" que no estan solucionant res a les persones i que a sobre, segons sembla t'estan costant un ull de la cara. Llavors qui ser la persona que finalment trencarà aquest model, no sé quan vindrà . I collons, deixem de gastar un dineral en pensions i apostem per habitatge estable directament per anar de mica en mica traient gent de manera definitiva del carrer . No posar-la a pensió i un altre cop a carrer, a pensió a carrer. Llavors què estàs solucionant aquí?. Un altre cop el que estàs aconseguint és: Òstia que hi ha una persona gran a carrer amb una cama trencada, això com ho vegi la gent, pot haver-hi rebombori i tal, allotjada. Quan es recuperi, desallotjada "porque ya esta bien. Ya puede estar en la calle mas o menos integra digamos".

Llavors per mi està ben clar, que tot i que no es digui de paraula, perquè no està bé dir-ho no s'està pensant en el benestar de les persones i s'està pensant en combatre el l'impacte a l'espai públic d'aquestes persones.

4. El seguiment del pla de treball és una condició imprescindible per aquell qui vulgui accedir als recursos d'allotjaments disponibles?

Sí. Tots els recursos de derivació que recordo e demanaven un pla de treball. Quin era i si l'estava complint. Aquí hi ha dues versions.. què passaria en un context oficial, el que hauria de fer i el que feia: El que hauria de fer és dir-li no... perquè tu no estàs seguint el pla de treball, no estàs complint llavors potser t'he de deixar d'atendre o no puc invertir més recursos amb tu. Quan segurament la persona que menys segueix el pla de treball és la que més suport necessita no? Perquè qui el segueix doncs, "bueno guai, bien por ti no?" Jo per mi no era un criteri de vida o mort diguéssim. A mi sempre m'ha agradat pensar perquè algunes persones funcionen mes i d'altres no, com t'he dit jo crec que el carrer és molt difícil. O fas un pla de treball sensat o si no el fas sensat has de saber que no és sensat. Si poses formació has de saber que no és sensat . Ho pots posar però no és sensat per tant si no ho compleix no passa res. No seria sensat perquè, a més que ho penso, ho hem viscut en pròpia carn perquè, és impossible tenir un ritme de formació, d'aprenentatge d'idiomes, d'aprenentatge d'algun ofici, etc. dormint al puto carrer i dins un recurs per la pròpia experiència també és bastant complicat per temes de soroll, per les pròpies dinàmiques que es generen de la convivència amb massa persones. Evidentment com t'he dit abans hi ha graus.

És el meu parer i jo els hi venia així als joves quan no volien el CPA eh? I jo feia el paper, no el paper, realment m'ho creia. Tot i que sé que els CPA's tenen moltes mancances jo els hi dic: però "aún así pienso y creo que es mejor que estés en el CPA que no en la calle." "AA.. es que el cpa hay mucho ruido y no me dejan dormir." "Vale no me creo que en la calle no haya ruido." Es pot combatre una mica el discurs així. "Aah... es que el Cpa hay horarios. Vale però es que tu necesitas horarios para poder levantarte a tiempo e ir al curso." Jo crec que és millor CPA que carrer però això no vol dir que no poguem

millorar els equipaments perquè cal molta millora.

5. Quins tipus d'objectius es plantegen en els plans de treball?

Es treballa en diferents àrees, normalment sol ser l'àrea formativa, allotjament, documentació, relacional, oci, salut, salut mental, més o menys. I dins de cada àrea dius, àrea d'allotjament...poder està allotjat a ... Per mi els objectius han de ser sensats i si no són sensats llavors no li facis complir perquè han de ser expectatives realistes.

A un noi que està al carrer no li pots dir aconseguir allotjament en mínimes condicions en 6 mesos, perquè tu saps que no és veritat, que no passarà això i segon perquè el frustraràs més perquè veurà que no és possible,. Llavors millor dir aconseguir entrar al CPA en 6 mesos, això mira encara, llavors has d'acostar els objectius i les accions solen ser d'aquest tipus. Formació: si no domina l'idioma, apuntar-se a classes de català o castellà, un cop tinguem l'idioma, perquè també ens hem adonat que no podem córrer. Si no idioma, també es complicat seguir qualsevol tipus de formació. Quan l'idioma estigui més o menys ens podem apuntar a PFI, (...) anar seguint la trajectòria oficial, o bé si hi ha formacions que no son oficials però son potents també ho podem tenir en compte. I es van establint de cada àrea diversos objectius amb diverses accions a realitzar i després cada x temps 3 mesos o 6 mesos es revisa amb la persona què s'ha fet i què no s'ha fet i perquè no s'ha fet. I això t'ho demana al recurs quan accedeixen i des del recurs també es va fent el seguiment. Un pla de treball negatiu és una punyalada per la persona, perquè la persona difícilment entrarà en lloc. Perquè els hi estic dient que no compleix. Per tant això vol dir que aquí "tampoco va a cumplir, y a nosotros no nos interesa que no cumpla porque ya tenemos suficiente Trabajo con lo nuestro." Lu mateix de sempre. Però hi dic com a crítica i també com a enteniment perquè potser jo si tingués molta feina voldria el mateix. Però tothom vol els perfils autònoms, els que compleixen el pla de treball, i llavors son els que progressen i els que no progressen son els que per diferents motius, o motxilles que porten no tenen les capacitats per dur a terme totes les accions que se'ls hi estan demanant o potser els hi estem demanant massa i hauríem de deixar de fer macro plans de treball de 5 pàgines perquè ha de quedar bé, clar com vols posar un objectiu de dos coses i ja està. No has de d'adaptar la quantitat de pla de treball en funció a la persona. Si tens allà un xaval super autònom, super motivat que té molt clars els objectius que té certa estabilitat mental, clar doncs apreta. Però si tens un xaval que està consumint cola cada dos dies, que no sap ni lu que vol a la seva vida, i que no recorda ni que demà té una cita amb el metge baixa. Baixa perquè si no et fots una ostia tu, el noi, el perdràs, continuarà a carrer,...

6. En ocasions no ha estat d'acord amb les condicions o compromisos que s'han posat des dels recursos a les persones ateses per accedir-hi o mantenir-se?

El tema de les expulsions es un tema dur que jo entenc o cull entendre que no li agrada a ningú. I evidentment en un món tan divers com és el món social en general que hi ha tants criteris com professionals malauradament i hi ha formes de ser, hi ha persones més flexibles, n'hi ha de més autoritàries, i sempre tens discrepàncies en expulsions que hi han hagut. El que passa que no m'he trobat amb tantes expulsions per pla de treball sinó per fets que es consideren greus com de conducta o consum més o menys esporàdics. Normalment solen ser per aquests temes. Potser tenim molt automatitzat que s'ha d'expulsar perquè això no es pot permetre, però jo crec que almenys un cop s'ha de donar una oportunitat a la persona. I no es pot expulsar de forma immediata. O recordo de l'altre entitat on vaig estar que hi havia un noi modèlic que mai havia donat

cap problema i un dia no se perquè va arribar begut cosa que no feia mai i el fet d'anar begut va fer que es barallés amb un altre noi i el van fer fora. Jo en aquest cas, coneixent la trajectòria del noi, no només ens ha d'importar el fet del present, també hem de contemplar d'on ve, jo no l'hagués expulsat. A més era un noi que tothom pensava "bua, que bien" i ens pot servir tots de forma positiva per veure ei hi ha cosetes a treballar està bé veure-les i a ell també aquí hi ha un tema a treballar, però a treballar. Si tu el que fas amb un noi amb malestar, amb consum d'alcohol és fotre'l fora del recurs que té el que estàs fent és agreujant el problema, i un altre cop estàs pensant primer en la teva institució, amb el teu recurs i no en la pròpia persona. Insisteixo que no vol dir que si un dia jo tinc a meva pròpia associació o algo no acabi fent el mateix eh, perquè sé que és complicat estar a qualsevol dels llocs Però si que crec que hem d'aprendre a prendre decisions més tranquil·les i potser no al mateix moment, sinó deixar passar un dia, perquè tothom es tranquil·litzi i poder pensar què fem davant això. Conseqüències sí, però quines.

No hi havia en general cap criteri. Al haver tantes entitats privades, era ara entra este ara el otro. Algunes ens ho deien i no diré noms però deien "aquí no hay ninguna lista de espera, aquí yo apunto el nombre y puede ser que tarde 2 años o un mes". Per tant, "yo me lo guiso yo me lo como". De fet a la meva pròpia entitat ara ha entrat un noi de molt bon perfil, que jo me l'estimo molt i me n'alegro molt per ell però el fet real és que portava 15 dies a carrer. I algun educador li va caure en gràcia, va veure que era un noi molt maco, molt afable i va decidir prioritzar-lo a la llista d'espera davant de tants nois que porten temps a carrer (...) i és humà tenir debilitats però clar...

7. Creus que hi hauria d'haver persones allotjades a habitatges independents tot i que no compleixin el pla de treball?

Sí, l'allotjament és un dret no hauria de ser res que t'hagis de guanyar com qui guanya algo en una fira.

8. Diguem com t'imagines l'usuari ideal i el procés ideal dins el model d'escala? O explica'm un cas d'èxit.

Cas real cap. Perquè bàsicament els que entren a CPA amb sort continuen a CPA i aquest és l'èxit aguantar, i els que no, no continuen i estan a carrer o han trobat una casa ocupa. No hi ha hagut cap tipus de progrés en aquest sentit. El meu cas d'èxit que em faria il·lusió seria treure una persona amb motxilla carregada del carrer (...) i que progressi per tenir autonomia i més dignitat. Però no ho he aconseguit mai, perquè per progressar amb gent que ja té dificultats d'avant mà diguéssim necessites molts més recursos materials i econòmics. Amb la teva bona voluntat està bé i jo el que tinc bo es que intento fer el vincle amb els usuaris i és molt necessari però no ho és tot.

9. Llegir cita. Hi estàs d'acord amb aquesta afirmació? Creus que a través del Model d'Escala, l'estada als diferents albergs i el treball socioeducatiu s'aconsegueix aquesta capacitat?

“Una intervención temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no están capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma” (EAPN Madrid, 2013, p.14)”

No, és una afirmació pròpia del model d'escala i és un prejudici que no està basat en res. És a dir, tu què cony saps si no està preparat si no li has proporcionat mai el recurs. Si el que estàs fent es posar-los a CPA's i amb els CPA's estàs concloent que no està preparat per un pis quan no té res a veure. És tant reduccionista pensar que una persona sense llar, està sense llar perquè no pot viure en un pis. És com si dius que aquells que són pobres és perquè no s'ho han currat suficient en el seu itinerari curricular, es tant simplista la frase i tan poc del model de la sociologia que s'intenten entendre les causes i les arrels de les coses. No té cap sentit per mi.

10. Realitza treball grupal o comunitari des de la teva feina?

Si però ho hauria de fer més. En general jo intento introduir-ho. Ningú m'ho demana expressament però a vegades els plans de treball també són jeràrquics no? Acabes preocupant molt per la documentació i l'allotjament, que està molt bé, però deixes de banda la part més socioeducativa, relacional, d'oci que sembla més secundària però no és cert. Afavoreix la integració el fet que la persona es senti part de la societat, aconsegueixi un grup d'amics un cercle. Perquè penso que és molt important tenir una xarxa de suport i si s'aconsegueix aquesta xarxa de suport el professional podrà sortir de la vida d'aquesta persona perquè no es bo generar dependències i a vegades tinc la sensació de que molts cops els usuaris el propi concepte d'assistent social que és com ells t'anomenen molts cops, entenen que es el que me asiste, y de fet molts cops t'ho diuen . “Tu eres el que me ayuda y yo soy una persona que no me veo con las capacidades” i jo no m'estic preocupant-me de donar-se-les perquè sigui autònom en el seu dia a dia. El realitzo però m'agradaria realitzar-lo més.

Jo el que feia era molt informal, passava contactes dels propis joves a altres joves. Això ho feia molt perquè es coneguessin i els hi deia directament, “este chico acaba de venir és marroquí como tu, a ver si puedes orientarle un poco, piensa que acaba de llegar, acuérdate de como estabas tu, no sabe nada, intenta apoyarle un poco” de manera totalment informal, sense cap projecte.

Treball comunitari no, no s'inverteixen prou esforços ni es pensa amb això . Amb tema d'immigrants es continuen generant bastants guetos(...) No m'agrada que es quedin amb aquesta visió de les persones. Penso que falta molt d'empoderament. I que seria molt necessari.

11. Quin percentatge aproximat de persones que has atès al llarg de la teva trajectòria han arribat a l'últim esglaó, a l'habitatge estable? Quines són les majors dificultats?

Per arribar a l'últim esglaó que es habitatge independent o ha arribat abans que jo el conegués o ha saltat esglaons. No són persones que venen des d'un recurs de baix. Són persones que per les seves pròpies característiques o el que sigui ja tenen més capacitats o tenen el perfil idoni per. Llavors ja accedeixen directament al pis. No he vist cap trajectòria de progrés .

Home, segurament com tot a la vida hi ha també variables individual que afecten tampoc direm que no hi ha res. Però el que no es pot fer és individualitzar, psicologitzar les persones i pensar que tot el que els hi passa és per pròpia voluntat seva o pròpia capacitat seva. No . Evidentment hi ha una estructura muntada que si tu estàs exigint a la persona que progressi constantment i aquesta persona no pot perquè encara no té les eines, cau. Un recurs hipernormativitzat, alta exigència, la persona puja però acaba caient perquè no està encara capacitada ...però ni jo tampoc eh? Aquesta és la reflexió que et vull fer, qui et diu que jo aguantaria en un cpa. És que nosaltres ho pensem amb ells perquè són els usuaris amb els que treballem i no amb nosaltres `però escolta jo tinc molts dubtes de que jo aguantés en un CPA. Ple de penya allà, però molta penya, dormint allà amb soroll, horaris rígids, “que si tienes que córrer porque tengo que entrar antes de las nueve, porque si no, no me dejan entrar”, no es dorm bé, no hi ha intimitat. I si em vull fer una palla ? Semblen “xurrades” però no ho són. I tot aquest cúmul de coses és el que al final fa que alguna penya digui, mira perdona jo estic millor al carrer. Hi ha gent que diu és que no volen entrar als albergs, però per què? No volen el que els hi oferim. No perdona què estàs oferint? Explica-ho i explica el perquè no? Tu comença a oferir pisos estables a les persones i ja veuràs quanta gent et diu que no , com es redueix el número.

12. Creus que aquest model és efectiu en alguns casos?

Evidentment un persona que esta en situació de sensellarisme però ja parteix d'una certa autonomia li serà molt més fàcil ascendir en aquesta escala, que no una persona que esta amb problemes de consum , amb patologia dual. Evidentment la persona més idònia per aquest model seria l'autònoma. Tot i això, també penso que a l'autònoma li aniria millor el model HF. Sí he d'escollir escullo l'autònoma. No crec que la major part de problemes tinguin persones d'autonomia. Però com et dic que si a mi que tinc una vida normalitzada ja em costaria aguantar el model d'escala i les exigències. Doncs entenc que una persona que té moltes preocupacions al cap encara li costa més i consum i ... Però no en realitat no, no crec que sigui un problema d'autonomia .És que no és autonomia. De fet el que , jo crec que al carrer hi ha consum com a variable important, no sabem si previ a la situació de sensellarisme o com a conseqüència, o ambdues, salut mental amb la mateixa explicació, no sabem que ve abans, pèrdua de vincle , una indefensió apresada bastant gran.

“Porque voy a luchar yo por algo si ya lo he intentado y no me ha salido”.

Perquè la gent comença entrar en aquest model d'escala i la gent no pot o veu del que es tracta i diu, fuera. I en principi si no passa pel CPA mai arribara la cima.. i això el que genera és para que lo voy a intentar si nadie me va a ofrecer nada si lo que me ofrecen es un CPA.

13. Hi ha persones en situació de sensellar que no vol accedir als recursos d'allotjament disponibles? Quins motius expressen?

Els nois em deien “es que no se puede aguantar esto de estar cada dia entrando a las nueve”. Em parlaven molt del menjar, dels horaris de que “esto parece una guarderia, de que tengo que entrar a las nueve y si llego mas tarde por lo menos tengo que avisar y a ver que le parece a la que le avise,” hi havia queixes d'això d'una manca de llibertat i del propi lloc de pernocta “de ahí no se puede dormir, que hay mucho ruido, luego no me puedo concentrar para estudiar a la mañana siguiente” y del cúmul. En el cas dels joves jo conec a moltíssims que han deixat pel carrer o una casa ocupa perquè diuen que està

millor i potser és cert (...) De fet un noi que jo coneixia que tenia un perfil d'aquests que li agrada a les entitats li vaig oferir Montgat amb tota la meua il·lusió i em va dir que no, que es volia quedar a la seva casa ocupa, "estoy bien donde estoy" em va dir. I em va fer pensar perquè vaig pensar, perquè estàs insistint, no, deixa'l.

14. Coneixes persones que portin molt temps allotjats al mateix recurs d'allotjament temporal? És habitual? Per què?

Si els nois que estan en un CPA movent-los d'un CPA a l'altre per no deixar-los al carrer, cosa que agraeixo però no hi ha un progrés i les pròpies TS em truquen per dir escolta aquest noi que porta 9 mesos d'un alberg a un altre no hi hauria cap opció per pujar i jo no, ara mateix no. Perquè les pròpies TS veien que l'anaven movent i els hi feien un favor perquè no es quedessin a carrer. Complia i les TS pensaven que podia ascendir de nivell però no hi havia forma de fer-ho perquè no tenien recursos que encaixessin amb el seu perfil. Perquè per exemple l'altre cosa que em passava a mi, es que no m'acceptaven nois que no estiguessin a carrer per Montgat (...) recurs de 6-7 lliteres, d'alta exigència de "no podeis sortir entre semana".

Llavors no diguis que el model d'escala progressa. El model d'escala es para. Escala d'un esglaó. El sentit de la limitació de temps del CPA, en un món ideal seria tinc 3 mesos a CPA, perquè amb aquests 3 mesos ja progressaré, progressaré en el sentit de...és que jo tampoc ho entenc perquè per què han de passar pel CPA, bueno es igual.

En aquests 3 mesos aconseguiré un altre recurs. Però no és cert perquè no hi ha. I llavors passa que hi ha gent que la van movent d'un CPA a un altre. Amb "l'ai, ai, ai, a ver X si lo puedo aguantar un poco mas porque..." Llavors que hem aconseguit. Perquè les caigudes son dures, tornar a carrer ha de ser dur. "Otra vez en la casilla de salida." Un noi que vaig tenir per la pandèmia el van posar a l'hotel Ibis, i jo pensava no, no, no perquè és molt dur. No pobre noi quan va haver de sortir no va posar resistència però el cop psicològic deu ser dur...

I amb les pensions, el pobre noi esta a carrer, el fots en un hotel amb llit doble, aquests 10 dies que va estar devia dormir de luxe i després altre cop al carrer.

I llavors l'altre cosa que penses, es aquí sembla que ha de passar algo perquè t'allotgin no? Jo pensava sort que no ho pillen molt perquè com ho pillin es comencen a trencar cames, perquè jo li deia Z però tu "eres conciente que tu trayectoria, perquè després va passar a alberg gràcies a això. Tu beneficio para salir de la calle ha sido tu rotura de pierna". I ningú em pot dir que sigui mentida. I comences a funcionar amb aquesta lògica de has d'estar més malament, a veure que tens, informes mèdics, quan el sol fet d'estar a carrer ja hauria de ser un motiu, i ens oblidem i la pròpia inèrcia ens fa buscar el que estigui pitjor dins el mal per premiar-lo amb pensió

15. Quins són els principals problemes que hi trobes en la manera de respondre actualment al sensellarisme?

Donar-los-hi un pis. No volem un nou alberg a Barcelona. Volem que comenceu a invertir es diners que us gasteu amb pensions. Jo prefereixo que em diguin mira a partir d'ara no hi hauran pensions, no hi hauran targetes de metro però hi haurà habitatge perquè hem fet una aposta com ajuntament i hem decidit destinar tots aquests diners que estem invertint amb habitatge, comprar pisos o llogar o el que sigui. És que jo ho accepto eh? Ja em discutiré jo amb els usuaris per dir-los-hi que no hi ha targeta de metro però que a lu millor amb una mica d'espera podran accedir a un pis. I ells ho acceptaran. I li diuen HF per no dir-li dona-li una punyetera casa i ja està. Que el nom amb anglès sona més "cool" i aquestes coses del màrqueting, però és un pis un pis.

El que jo faria es HF potser o sigui casa individual per persones amb problemes de consum o salut mental, això si que ho faria. I potser doncs pisos a compartir amb persones que no tinguessin aquestes patologies. Ja està però una casa. I no em crec que no arribi el pressupost, no em crec que sigui aquesta l'explicació real. Arguments d'efecte crida. Si ja hi ha efecte crida i no hi ha res, o augment d'insatisfacció ciutadana per sentiment d'injustícia. Primer caldria veure quin percentatge de població està en contra d'això, perquè jo crec que un percentatge molt elevat de persones estarien a favor, però tant no ens centrem en els comentaris d'una minoria. Jo crec que Barcelona és una ciutat d'acollida que estaria d'acord amb això, això primer. Després efecte crida, això és tan lamentable com dir, que per aquesta mateixa conclusió tot ho hauríem de fer malament aquí Barcelona. Perquè tot el que fem bé i funcioni generarà un efecte crida.

Si operem i som pioners, que molts cops ho som, i el Vall d'Hebron ha operat un càncer super xungo que ningú ha operat llavors generarem efecte crida, clar però com que hi ha pasta entre mig. No importa no? O sigui que bé generar un efecte crida per un aspecte positiu, després ja veuràs, perquè si tu ja has fe bé la teva feina podràs justificar que no tingui més pressupost per un projecte de més magnitud, i ningú t'ho podrà tirar en cara, perquè ja hauràs allotjat, jo que sé 500 persones. Què efecte crida, però si ja venen cada dia, persones amb pastera què m'estàs explicant. La gent continuarà fugint dels seus països o estan en situació de sensellarisme mentre no canviï el sistema econòmic capitalista. Continuarà passant sempre tanquem les fronteres que tanquem.

El sensellarisme anirà en augment si no s'ataquen les causes estructurals. I jo no sé quan arribarà el moment que es farà una aposta per donar habitatge a persones sensellar. I a més quin gol no per l'ajuntament? No ens fixem amb les dades, amb quedar bé i tal, ostia doncs quedaries molt bé eh? Imagina't l'ajuntament de Barcelona treu a 500 persones del carrer i no a la fira de Barcelona, que on estan els de la fira de Barcelona? en el puto carrer, què et penses que estan ara en un pis? Ja està, els has allotjat durant la pandèmia perquè el COVID, no sé que i ara estan al puto carrer. Quin gol et marcaries si realment donessis un habitatge a persones que viuen al carrer i no me crec que sigui tan car en serio. Perquè amb la pasta que es gasten amb pensions.

Perquè les persones sensellar no entren a cap llista d'aquestes d'emergència per un habitatge? Perquè no entren eh. Es parla de famílies en situació de vulnerabilitat, que tenen tot el meu respecte, però en qualsevol cas aquestes famílies tenen un habitatge i evidentment el nivell d'exclusió més sever és el de les persones sensellar. Jo crec que els ciutadans/es no ens hem implicat prou en sortir a manifestar-nos per aquesta causa. Perquè esteu deixant de banda aquestes persones? Que potser esteu normalitzant el sensellarisme, que potser tots ens estem acostumant a això i no ja no busquem solucions. Que ens preocupem molt per la gent que estan desnonant i em sembla perfecte. Però és que hi ha gent que no és que es quedarà sense casa és que ja no té res. Em vaig alegrar molt com va sorgir el sindicat de persones sense llar, és una mena d'acció comunitària d'alguna manera no? de la pròpia organització de persones a veure si poden fer algo (...). Jo crec que malauradament hem normalitzat el sensellarisme. Crec que tenim un problema amb això, o li donem una monedeta i ens tranquil·litgem la consciència. Les persones sense llar haurien d'entrar a les polítiques d'habitatge, en primera posició de fet. I la història és que vas, "es que yo, i et diuen ya però hay gente peor que tu". Bé doncs llavors traieu més habitatge públic. A mi què m'expliqueu, però no traieu aquestes persones d'aquestes polítiques. Els hi diuen, "no esto ya los del sis. Los del SIS que?"

A HF, primer que no em venen cada dia preguntant “por cuando tendre un sitio para dormir” Després que com et deia abans pots treballar més aspectes. Una mena de piràmide de Maslow. Un cop tens les necessitats bàsiques cobertes, habitatge , menjar, etc. pots preocupar-te per altres coses. Vinga va, anem a veure què pots estudiar, etc. Cosa que és molt difícil en el model anterior. Canvia molt , la pròpia frustració professional que tenia abans i et sents més empoderat fins i tot. Perquè quan els meus xavals d’ara es queixen d’algo, que ho fan els hi dic, sí però por lo menos estais en un piso i no ho dic perquè estiguin agraïts i no es puguin queixar perquè tothom ho pot fer, ara sembla que si hi ha gent pitjor que tu no ho pots fer. Ho dic en el sentit que valorin, perquè jo sé el que costa, amb els pocs recursos que hi ha , que hi ha gent passant-ho pitjor que ells. I em dona energia a mi també per dir, vale no estic treballant amb un pobre mort de gana, estic treballant amb gent que té un habitatge i a partir d’aquí comencem, però és de mínims (tenir lu bàsic cobert per això). A mi com a professional em tranquil·litza molt, no pateixo tant, “ah es que quiero un gimnasio, bueno vamos a mirar a ver que podemos conseguir.” Clar no es el mateix això, que “esta noche va a llover y donde voy a dormir”, o me han operado y mañana me dan el alta y voy a la calle”. El nivell de patiment propi del professional és heavy.

Els usuaris es poden preocupar a casa, no estant al carrer que crec que tot i que a vegades s’oblidin és molt diferent. Treball socioeducatiu es pot fer de manera més intensa en un pis que a un alberg provisional o carrer. Trobes sempre la persona, no l’has de buscar on està el M que abans estava aquí i ara s’ha mogut, on esta X que li han robat el mòbil a carrer i no el localitzo. Tot això ja no et passa. Hi ha una diferència molt gran, per mi és el primer HF. Potser Working First també és un concepte meu. Seria donar feina primer, jo se que RAIS Fundació va començar a treballar una mica, l’equip d’innovació de Rais estava treballant sobre això. Donar feina primer a persones que estan en situació de carrer, lu mateix que el HF però donant feina. Per mi és lu primer, perquè què puc treballar estan a carrer? Perquè si no estàs sempre responent a qüestions de necessitats bàsiques i problemes que en deriven. Tapar “parches”, “que le pasa?”. Tens gana? Menjador, et fa mal x, el metge, t’han robat per estar a carrer o alberg, doncs tornem a fer dni, targeta sanitària, etc.. Però no està havent-hi un progrés de la persona, ni res.

Al SIS clarament quan havia de dir als nois que no teníem recursos d’allotjament em sentia molt incòmode i sentia que no estava fent la meva feina i feia em qüestionar-me el perquè estava jo allà. Èxit per mi es qualsevol somriure o agraïment dels xavals, o que em diguin de fer un cafè, qualsevol cosa que per mi impliqui que ja tenen una certa confiança amb mi, i per altra banda evidentment tot lu material és un èxit que aconsegueixin un pis, feina, això no sol venir de part meva. El que seria de part meva es el vincle, doncs veure que l’he aconseguit ja que de persones n’hi h de molt tipus i sempre m’esforço una mica a veure si, perquè crec que des del vincle també es treballa molt millor. Igual que des d’un pis es treballa molt millor, des del vincle també. Perquè fins i tot es poden dir les coses que no agraden molt millor des del vincle que des de fora, no genera tanta conflictivitat, mai entro en conflicte seriós si tinc el vincle. Cosa que no tens garantit si no el tens. Per tant, per mi l’èxit per una banda es garantir el vincle i a nivell estructural en el meu cas concret que els xavals puguin aconseguir feina.

No hi ha un circuit ben pensat perquè la persona es pugui acabar inserint laboralment . En el cas dels xavals hi ha una sobreexposició a les formacions. Hi ha xavals, que a més m’ho han dit “eh, es que yo llevo 10 formaciones echas ya y esto no esta repercutiendo en nada. Al final a mi me encanta estudiar però yo necesito trabajar y tengo la sensacion,...” i és cert a vegades els propis

professionals per tranquil·litzar consciència, “haz esta formación que así ya estás haciendo algo no?”

Però no hi ha una lògica darrera de circuit a fes això perquè si fas això després...tindrà aquest diploma i després una altre diploma i un altre diploma....i el noi veu que no té una sortida laboral això i el que aconsegueix un altre cop això és frustració a la persona. Hem d'intentar no frustra els xavals, amb les expectatives, amb les formacions. Calma, calma. És això els plans de treball, calma. No em de fer una formació perquè sí, no. Pensem-ho bé. Si hem d'esperar una mica, esperem. Fem-ho bé perquè després acaben fent qualsevol merda que no...

Animar als ajuntaments, administracions, fundacions privades, qui sigui, a que facin un programa seriós de HF no 30 pisos que és que hi ha ara actualment . Que inverteixin i subvencionin de forma contundent aquets projecte. Que hi apostin d'una vegada i deixin d'apostar per albergs municipals, evidentment que no se'ls acudeixi construir un de nou , no necessitem això. Que posin pasta per pisos i tots estarem més contents.

TRANSCRIPCIÓ (Professional 5)

Experiència Professional: 8 anys d'experiència professional com a Treballador/a Social en serveis d'atenció al sensellarisme

- 1. Creus que des del vostre servei es funciona i està pensat sobre la lògica del model d'escala? (ensenyar figura 1) Creus que a la pràctica es segueix aquest circuit amb cadascun dels usuaris?**

Yo creo que desde nuestro servicio se intenta utilizar este estilo de escalera pero también es verdad que nosotros como profesionales, yo al menos si me encuentra un usuario que en la fase de recepción que sería un CPA no lo veo adecuado para su situación, según este modelo de escalera yo me salto algún peldaño. Si es un perfil muy laboral que no veo en un CPA si no que ya veo preparado para lo que sería un CRI, un recurso de inserción laboral ubicado en el segundo o tercer peldaño yo me saltaría el primero. Seguimos esta lógica, pero como profesional intento adaptarla a usuario y si es necesario saltarme algún escalón yo me lo salto.

- 2. Com definiries el sensellarisme?**

Hablando estadísticamente supongo que abra unos datos que defiendan un poco las problemáticas principales de la gente que está en la calle, pero la verdad es que trabajando directamente con este colectivo no creo que haya algo detonador, algo que se pueda identificar para decir caes en esta situación por esto, creo que hay demasiadas situaciones e historias vitales. Muchas y cualquier persona puede estar en esa situación. No hay nada que pueda dar a entender que puedas dentro de nada estar en esa situación, algo que lo pueda vaticinar (...) Demasiadas problemáticas, muchas diferencias entre personas. Y bueno como define es sinhogarismo es complicado, son situaciones de extrema vulnerabilidad y de exclusión social grave que creo que ha

existido desde siempre. Es difícil porque cada persona lo define de un modo diferente según su vivencia en la calle. Supongo que habrá estadísticas... Pero cuando trabajas en ello la problemática más visual quizá no es la misma que la de fondo, por eso te encuentras con demasiadas problemáticas, perfiles y cosas y es complicado.

Ha aumentado debido a la situación actual política y económica. Me imagino que la crisis de hace unos años influyó en la baja economía de las personas y que esto pueda llevarlas a una situación de más precariedad y supongo que también derivado de este sistema.

3. Podries explicar amb què consisteix el teu encàrrec professional vers la persona atesa? Què creus que s'espera de tu com a professional?

Si te soy muy sincera para el ayuntamiento creo que lo único que importa son los nombres y los datos cuando una persona da lo que ellos creen problemas para los vecinos, barrio, comunidad. Para lo único que se interesan por nosotros. Con los años que hace que yo llevo aquí nunca se han interesado por cuantos casos llevo, cuáles son las problemáticas, que es la cosa más difícil que me encuentro a la hora de poder ayudar a las personas, poder acceder a un recurso de alojamiento. En ningún momento ninguna figura del ayuntamiento me ha preguntado nada de esto, y que yo sea consciente a ninguno de mis compañeros. Entonces lo que me da a entender es que al ayuntamiento lo único que les interesa es el número de personas sin hogar, decir que tiene una "xarxa" que los atiende y datos y utilizarnos cuando un usuario pueda dar problemas de cualquier clase. Luego cual es mi visión sobre mi trabajo Yo creo que mi trabajo se centra en atender e intentar ayudar a los usuarios y acompañarlos más que nada. Yo priorizo la atención a los usuarios y todos los acompañamientos a cualquier otra cosa. (...) Bueno es que tampoco me pide nada en referencia a los usuarios. No hay una petición clara por parte del ayuntamiento de con que finalidad se atiende a las personas o se hacen los planes de trabajo. Si está definido en alguna parte yo no lo conozco. Pero me da la sensación de que los recursos ahora mismo, me baso en...viendo los recursos que hay para atender a las personas sin hogar no son recursos que crea que estén adaptados para las problemáticas actuales tampoco creo que miren por hacer planes de trabajo individualizados y que miren por cada persona y en adaptar la ayuda a esa persona y a sus problemáticas. Eso dificulta mucho que pueda haber una finalidad positiva como de salir de la calle. (...) Depende del caso, hay casos con una salud muy precaria que puedes adivinar que no va a poder sostener un trabajo por su discapacidad, por lo que sea, entonces el enfoque del trabajo es mejorar lo máximo sus condiciones de vida. Y si ves un caso que si que tiene posibilidades me enfoco más a ese. Suelo adaptar la necesidad a lo que manifiesta el usuario y las posibilidades reales que hay.

Usuarios yo lo que siento es que no esperan que los saque de calle, no creo que sean tan ilusos. Muchas veces lo que esperan es que le ayudes a la demanda que te hacen en ese momento, no creo que sus aspiraciones sean más allá de... Si la cosa va avanzando y ven que todo va bien y van consiguiendo cosas si que es posible que se pongan objetivos más grandes como el poder salir o demás. Pero creo que en un primer momento ellos simplemente esperan que les puedas ayudar en la demanda que en ese momento te verbalizan y muy pocas personas te dicen quiero un techo, eso te lo dicen de broma, dame un pis, no te lo dicen en serio. No creo que tengan esas expectativas hacia nosotros.

4. Estàs d'acord amb la idea de la que parteix el model d'escala, creus que està ben ideat? Quins problemes hi veus en la seva posada en pràctica?

Creo que no, no es necesario ser merecedor o hacer logros o méritos para ganarse un techo. Un techo es un derecho básico. Tener un sitio donde refugiarte es un derecho básico no se puede supeditar...A parte que, si todo se hace con objeto de, como, un premio a todos los logros del plan de trabajo que le estamos prometiendo. El ayuntamiento no tiene pisos para estas personas. No se les ofrece un piso porque el plan de trabajo haya salido positivo. Nosotros no tenemos pisos para ofrecerles si cumplen con todos los objetivos del plan de trabajo. O sea que ya seria también si utilizas ese modelo de escalera tal cual sale escrito estaría mintiendo a la gente porque ese paso final no existe. Tengo personas que aun cumpliendo con el plan de trabajo se quedan estancados, no suben o incluso se tienen que marchar del recurso de donde están. Pienso en dos o tres. Personas que tienen un trabajo, tienen unos ingresos, pero por circunstancias por ciertas nacionalidades, o por pertenecer a una determinada cultura se los discrimina hasta por un alquiler de vivienda. O personas que tienen trabajos, pero son temporales en cuanto se les acaba ese y se les acaba el paro se encuentran otra vez en la misma situación. Pero son personas autónomas que buscan trabajo y que podrían fácilmente.

5. El seguiment del pla de treball és una condició imprescindible per aquell qui vulgui accedir als recursos d'allotjaments disponibles?

Para entrar a un recurso muchas veces te exigen que haya un plan de trabajo detrás y que haya un seguimiento de tal. Cosa que muchas veces tampoco se entiende porque muchas veces ese plan de trabajo no se puede establecer antes de tener un techo. Al fin y al cabo, muchas personas viven como un trauma estar en la calle. Entonces hasta que ese trauma no se rebaja, teniendo por lo menos aseguradas las necesidades básicas no se puede llevar a cabo un plan de trabajo. Entonces a veces es muy difícil llevar ese sistema, pero si que normalmente te lo suelen exigir. Sobre todo para estar en centros de alojamiento

6. En ocasions no ha estat d'acord amb les condicions o compromisos que s'han posat des dels recursos als usuaris per accedir-hi o mantenir-se?

A veces si, son cosas que, entiendo que son normativas de los centros y que al tener tantas personas en el recurso y no ser tantos profesionales como se quisiera pues tienen que mantener unas normas y un orden y demás. Pero si que muchas veces dices, no entiendo bien porque una persona esta obligada a comer siempre en ese centro donde duerme cuando igual por la mañana tiene un curso al otro extremo de la ciudad, pero tiene que volver ahí para comer. O se le obliga a hacer alguna actividad de ocio a ese centro. Hay cosas así que a veces no comprendes. Tampoco se comprende muchas veces algunas preguntas del protocolo de derivación que ahora mismo se utiliza. Tampoco se entiende por que es necesario decir tanta información privada de la vida de una persona simplemente para entrar a un centro de alojamiento con un plan de trabajo que igual la información que tu estas dando no tiene nada que ver con el plan de trabajo que se vaya a llevar después. Por ejemplo, si la persona tiene amigos, y de qué forma se relaciona, ¿o si tiene antecedentes penales y si esto ya está solucionado y ya ha ido a juicio qué peso tiene eso? para llevar un plan de trabajo, para intentar una inserción laboral o lo que sea. Normalmente intento preguntarlas con el mayor tacto posible y que fluya en la

conversación que no sea algo muy forzado de preguntar, y si es forzado me suelo cubrir bastante en el sentido de que es una pregunta que esta dentro del protocolo. Que es algo que me obligan a hacer y que sintiéndolo mucho debo tener esa información para poder hacer esa derivación que el usuario esta interesado. Entonces muchas veces cuando lo explico de esa forma lo suelen entender. Es un protocolo, es burocracia y es como es.

7. Creus que hi hauria d'haver persones allotjades a habitatges independents tot i que no compleixin el pla de treball?

Yo estoy de acuerdo, con HF, son proyectos que ya están demostrados...A Barcelona se ha empezado a dar hace unos años pero es un modelo que ya viene exportado de los países bajos y está demostrado que ahí funciona. Si que es verdad que son diferentes sociedades, pero es un modelo que es bastante innovador y que puede dar muchos logros y éxitos en los casos. Si que creo que puede servir, aunque haya usuarios que no sigan el plan de trabajo, el poder ofrecerles un techo y de ahí partir ya es algo que ahora mismo no tenemos.

Creo que hay personas que tendrían que estar alojadas en recursos, aunque no cumplan plan de trabajo. Perfiles que puedan tener alguna clase de demencia, ya seria por la edad, por consumos, por lo que sea. Muchas personas pueden tener un plan de trabajo, pero también les es difícil llevarlo por la condición medica que tienen. Personas que igual la vivencia que han tenido en calle ha sido muy dura y lo viven como no sé, como un estrés post traumático. Como si tuvieran mucha o rabia o miedo o frustración de estar en calle. Tampoco les puedes exigir que tengan un seguimiento exhaustivo de un plan de trabajo. Yo normalmente suelo adaptar los planes de trabajo y los acompañamiento y seguimientos al momento vital en el que este la persona. Puede estar en un momento de bajón o puede estar...también tienes que comprender esa situación.

8. Diguem com t'imagines l'usuari ideal i el procés ideal dins el model d'escala? O explica'm un cas d'èxit .

Persona autónoma que por lo menos pueda hacer las actividades de la vida diaria porque si no tampoco podría entrar en ninguno de los recursos que hay como CPA por ejemplo. Tendría que no tener ningún consumo ni problema de salud mental. Ninguna tara que puede suponer el haber estado mucho tiempo en la calle. Poder entrar en la red del sistema sin problemas. Cumplir unas cuantas circunstancias que personas que tenemos casa igual tampoco las cumpliríamos.

9. Llegir cita. Hi estàs d'acord amb aquesta afirmació? Creus que a través del Model d'Escala, l'estada als diferents albergs i el treball socioeducatiu s'aconsegueix aquesta capacitat?

"Una intervención temprana en vivienda conllevaría al retorno al sinhogarismo, ya que los usuarios no estan capacitados a hacer frente a una vivienda autónoma" (EAPN Madrid, 2013, p.14)"

Yo creo que es falso. Yo creo que en el modelo de HF lo mas importante es que las personas tengan un seguimiento dentro del piso. No se trata de darles un piso y dejarlos allá. Se trata también de llevar a cabo un trabajo y un seguimiento y acompañarlos en

todo el proceso de mejora. Se puede capacitar estando ya en el domicilio. No creo que tenga que ser previo.

10. Realitza treball grupal o comunitari des de la teva feina?

Comunitario en el sentido de cuando atendemos las demandas o quejas de los vecinos acerca de las personas que están en calle. Trabajo en grupo con los usuarios no, hay que respetar confidencialidad de datos. Pero con barrio y demás siempre solemos hacer un poco de pedagogía. A veces los vecinos solo miran a las personas sin hogar de una forma muy negativa en el sentido de que solo piden, solo ensucian, frases muy repetitivas, siempre solemos hacer un poco de pedagogía y que tengan un poco de empatía.

11. Quin percentatge aproximat de persones que has atès al llarg de la teva trajectòria han arribat a l'últim esglaó, a l'habitatge estable? Quines són les majors dificultats?

Pocos, y creo que se debe a que no hay recursos adaptados a las personas que están en la calle. Son recursos que el modelo que tienen es el de hace 40 años, y no se ha adaptado a las necesidades actuales de las personas. No hay recursos que sean totalmente funcionales para esta finalidad. Son albergues que tienen tantos usuarios durmiendo y tan pocos profesionales para poder llevar el plan de trabajo y llevar una atención individualizada que al final terminan haciendo un plan para todos como quien dice y no hacen algo mas individualizado y de atención personal. Luego también habitaciones de 20, 30 personas o 15 incluso me parece un poco exageración. No invita que la persona primero pueda mantener toda la estancia en esos albergues. Y luego que tampoco da la sensación de estar encauzando una vida para una vivienda propia. Si no que te meten en una sala llena de gente en la que tampoco te sientes muy seguro, muy cómodo y no me quisiera ver yo en esa piel, en centros como estos que no están adaptados a las realidades actuales, puede haber cualquier tipo de perfil en estos centros, si hablamos de mujeres en calle....ahora porque si que han salido algunos recursos para mujeres y parten de una mirada mas femenina pero en los recursos habituales...en un comedor por ejemplo se pueden dar cuchillas de afeitar pero no compresas. Han nacido unos pocos este año, la Llabor y ASSIS pero aun así no solo necesitarían mas centros de alojamiento sino que los que ya existen de centros de día y comedores que haya esa mirada de género.

12. Hi ha persones en situació de sensellar que no vol accedir als recursos d'allotjament disponibles? Quins motius expressen?

Si, sobre todo en el comedor en la calidad de la comida. Yo también trabajé en un comedor social de Barcelona y no es que se invierta mucho en la calidad de la comida de los comedores y luego también en los centros de albergues, CPA, Sobre todo porque son habitaciones masivas en las que poca gente se siente segura durmiendo ahí dentro. A veces ni consiguen dormir por todos los ruidos que hay en esas habitaciones, el trato, las normas que tienen que seguir tampoco las entienden. Que me tenga que deshacer de mi ropa cada vez que me ducho, o tenga que venir aquí a echar una partida de cartas o leer un periódico para que me mantengan la plaza, es la mayoría de las veces por lo que se me quejan. Los motivos que me dan por los que no quieren ir.

Muchas personas que llevan tiempo en calle y te dicen yo ya me conozco los recursos, y de echo ves que los conocen mejor que tú, y te dicen que ellos ahí no vuelven y que prefieren estar en la calle, donde tienen su circulo su sitio donde comer, desayunar, la persona que me trae mantas o paraguas si llueve...el que me ayuda si le necesito, la tienda de al lado que me carga el móvil, tienen un circuito y un circulo que dicen estoy mejor aquí que en un albergue que no se con quien voy a dormir al lado, no se si podré dormir, hay gente que ronca que grita....

Creo que los albergues de atención directa que pueden ir ellos y quizás los de atenciones básicas no miran tanto que sea un espacio donde rencauzar tu vida, no creo que sea un espacio que favorezca en ese sentido. Hay otros recursos que quizás un poquito más, ya simplemente por la infraestructura del centro, una habitación individual te hace tener tu propio espacio y también te sientes más responsable de ese espacio y ya es diferente, es otra mira. La persona ya lo siente de otro modo.

13. Creus que aquest model és efectiu en alguns casos?

La verdad es que no, no veo en que caso puede funcionar. Es que estos recursos al no tener un plan de trabajo individualizado, al no tener una intervención de tener en cuenta la problemática en concreto que tiene esa persona lo que haces es no hacer ningún plan de trabajo efectivo y entonces lo que haces es cronificar un poco la situación porque al final no llega una ayuda real y efectiva entonces lo que haces es cronificar. Se acaba la estancia en el CPA y le derivo a otro porque no ha acabado de hacer esto y luego te da la sensación de que más cronifica que...No se me ocurre ningún perfil que pueda funcionar

Es que una persona que lleva muy poquito tiempo en calle y que antes de ir en la calle llevaba una vida más o menos normalizada si lo envías a un CPA es como ya marcarle el sobretítulo de sintecho. Porque muchas veces ahí lo que hacen es como que ya han tocado fondo y a veces es al no tener una atención en concreto y en especial para problemáticas de esa persona, no se le mira como una persona que igual con un poquito de ayuda podría encauzar lo que tenía antes, sino que se le puede hacer un plan de trabajo igual que al resto. Por mi experiencia cronifica más que...

14. Coneixes casos de persones que portin molt temps allotjats a un recurs temporal? És habitual? Per quins motius?

Si, si se cuentan las pensiones sí. Porque normalmente los otros centros como tienen una estancia limitada al cabo de un tiempo, aunque sea mas largo de lo que pone la normativa los terminan o derivando a otro centro o dándoles baja o... Donde podemos controlar un poco mas el tiempo es en pensión, aunque siempre esta supeditado a coordinación. Y la mayoría de los casos que tengo en pensión que se me están cronificando uno de ellos es porque uno de ellos la imposibilidad a un alquiler, tiene sus ingresos y tiene todo. Pero el es extranjero y su mujer pertenece a una cultura diferente a la nuestra y les deniegan piso tan solo verles la cara y no consiguen un alquiler, donde ellos mismos podrían ser autónomos e independientes bajo su coste. Otros casos que se me encallan un poco en los recursos son por situación administrativa, uno que perdió su documento NIE hace tiempo y ahora es muy difícil renovar. Francamente si en muchos casos no se por donde tirar con el plan de trabajo o pongo algo por poner, en estos casos me siento que, si la única posibilidad para mejorar su situación es regularizando su situación administrativa y este es imposible el plan de trabajo esta encallado, muchas veces no sabes que hacer. En el caso en el que estoy pensando se le puede mantener en el recurso de alojamiento privado como pensión por su precariedad de salud, porque si

fuera en otro caso no creo que pudiera que una persona sana con este problema no podría mantenerlo en pensión y si que me encallaría porque no podría darle de baja en ese alojamiento por su estado de salud pero tampoco podría mejorar su situación porque no tengo posibilidad de regular su sit. administrativa.

Sobre todo, con formación laboral, a la hora de hacer cursos para inserción laboral. Yo tengo experiencia bastante positiva con los cursos, hay algunos casos en los que no. Pero las personas que se lo toman en serio y hacen los cursos, sobre todo los que tienen prácticas en una empresa. Porque aparte que te da currículum si te curras las prácticas es posible que aquella empresa cuente contigo para algunas sustituciones, bajas... Yo la experiencia que tengo es que si la persona se lo toma en serio y va a todos... porque mucha gente abandona los cursos por circunstancias, situaciones que se sobressaltan a mitad de curso o lo que sea. Pero si lo terminan y va bien yo tengo experiencias positivas con esos cursos. También es verdad que para poder realizar un curso de esta clase la persona debe tener un alojamiento estable. Digo estable porque deberá tener algún acceso al ordenador por si tiene que hacer algún tipo de estudio, deberes o lo que... que sea un espacio un poco privado que la persona pueda llevar ese curso de la mejor manera posible. Poquitos casos conozco que a través de cursos logren trabajo. Pero es verdad que, aunque haya algunos la mayoría vuelva a caer, porque esos trabajos ahora son temporales y en el momento que se les acaba el contrato... Por ejemplo tengo varios usuarios que han vuelto a esta situación porque hay un contrato temporal que se les acaba y ahora ya no encuentran otro trabajo. Antes quizá podían ir saltando de contrato temporal a contrato temporal en diferentes sitios, empresas. Pero ahora ese método de ganarse la vida les está costando muchísimo. Vaya que no consiguen.

15. Quins són els principals problemes que hi trobes en la manera de respondre actualment al sensellarisme?

Yo creo que es se tiene que dar un vuelco al modelo que impera ahora mismo. Porque lo que hay yo creo que ya está bastante probado que no es efectivo y que es necesario probar i ver que otros modelos pueden haber y que sean funcionales. HF hay un poco en Barcelona pero me parece que es insuficiente como para valorar si es útil o no. El volumen tan bajo que hay de HF ahora mismo no creo que de para decir si funciona o no. Yo creo que se necesita mucho más de este estilo. Trabas a la hora de trabajar dentro de este modelo actual de escalera hay muchísimas desde la burocracia hasta la frustración de ciertas normativas hasta los recursos que se supone por los que tiene que pasar, yo creo que hay bastante de todo. Luego también el gran problema al que nos enfrentamos que son las situaciones irregulares, una ley de extranjería que es violenta con la posibilidad de poder tener un papel para poder sobrevivir o intentar vivir dignamente. Es muy bestia.

Entiendo que HF es una inversión y entiendo que se necesitaría muchos profesionales para hacer seguimiento de esos pisos y quizá darle otra visión al trabajo social en el ámbito del sinhogarismo, a la forma habitual de trabajo social que también impera. También habría que darle otra visión para poder funcionar a todo trapo. Que fueran profesionales sensibilizados con el tema, que tuvieran en cuenta las circunstancias personales y la vivencia de esa persona, el pasado, los motivos para que las personas actúan de una forma o otra. Tener en cuenta y adaptar el plan de trabajo a la persona, no hacer nada que ella no quiera, no supeditar la atención a si se hace lo otro tienes lo otro, quizá iría más lento, pero va.

Yo creo que si puede haber un efecto llamado si se regula y se hace de una forma

adecuada no tiene por qué ser un efecto llamado. Si se hace bien hay maneras de regular que personas se aprovechen de una ayuda para personas sin hogar. A parte no creo que haya muchas personas que quieran verse en esa situación, de tener un piso a costa de quedarte en la calle, me cuesta creer que puedan llegar a aprovecharse...Porque claro para tener un piso de HF tienes que demostrarlo, y no creo que nadie quiera verse en esa situación. Me parece que también hay modos de evitar ese supuesto efecto llamado.

Lo que llevo peor son las burocracias como explicar a una persona que por culpa de una burocracia no puede avanzar en el plan de trabajo en el sentido de tu consulado nos niega el pasaporte porque no tienes certificado de nacimiento entonces no puedo hacerte el padrón entonces no tienes tsi y es como un círculo vicioso bastante igual que para conseguir un nie. Tienes que tener tantos años y hacer estos cursos y toda esa burocracia que es muy frustrante que cuando parece que lo tienes todo te falta este papel que es imposible y vuelta para atrás , y explicarle eso a la persona es a veces , aun que tu puntualices des de un principio que lo vamos a intentar pero que no hay nada seguro que nos quedamos con el no pero...por mucho que tu dejes claro eso cuando pasa se te hace muy difícil el explicarlo y enfrentarte a ello continuar un plan de trabajo sabiendo que existe eso. Me siento mas satisfecha cuando consigo ayudar a alguien, que la demanda que me ha verbalizado he podido ayudar a cumplirla y solventar la demanda es lo que mas me motiva. Cuando veo que hay cosas que, si que puedo hacer, que es factible y que salen.

Me gustaría que se mirase menos los números la publicidad y politiquero de la administración y se mirase más por las personas.

7.3 Annex 3: Cronograma del Treball

[illegible]

